

דו"ח רשות הטבע והגנים לשנת 2005

ערך דר' אליעזר פרנקנברג

יוני 2006

רשות הטבע והגנים

רח' עם ועולמו 3, ירושלים 95463, טל': 02-5005444
פקס: 02- 6529232

דין וחשבון שנתי לשנת 2005

כנדרש על פי חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח - 1998, בסעיף 8, ועל ידי חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998, בסעיף 5

נערך, מחומר שהוכן על ידי כל יחידה, על ידי דר' אליעזר פרנקנברג, הממונה על יישום חוק חופש המידע ברשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים

יוני 2006

שלום רב,

מצ"ב דו"ח הפעילות המסכם של רשות הטבע והגנים לשנת העבודה 2005, הדו"ח מפרט כתמיד את מבנה הרשות, את תחומי האחריות והמעמד הסטטוטורי בשמורות וגנים.

הפעילות מוצגת לפי תחומי העיסוק והתפקידים ממדע ואקולוגיה דרך תכנון ופיתוח, אכיפה ופיקוח, שיווק והתייעלות כלכלית.

השנה ציינו מס' הישגים משמעותיים בפיתוח ובהכרזות שטחים לשמורות דוגמת הכרזתם של 7,000 דונם בשמורת חולות ניצנים, הכרזת הנחלים : צלמון, דולב ושיקמה והכרזת יותר מ – 1,700 דונם באזור הדום השומרון לפיתוח מיוחד בשטח שסביב מגדל צדק היושב על דרך הים העתיקה.

העמקנו בפיתוח הגן הלאומי סובב חומות ירושלים תוך שיתוף פעולה עם העיר והרחבנו שיתופי פעולה עם כלל הרשויות לטובת אתרינו וגנינו. פיתחנו מערכי כניסה דוגמת נחל עמוד ואנו ממשיכים במימוש הנגשת הנכים לאתרינו דוגמת גן לאומי אשקלון.

הערכתי כתמיד לכל עובדי הרשות, עלו והצליחו !

תודה,

אלי אמיתי
מנכ"ל הרשות

תוכן העיניינים:

1. פירוט מבנה הרשות, אגפיה, יחידותיה ויחידות הסמך שלה; שמות בעלי תפקידים בכירים, העומדים בראש אגפים, יחידות ויחידות סמך הרשות;
2. תיאור תחומי האחריות של הרשות הציבורית;
3. מענה של הרשות הציבורית ודרכי ההתקשרות עמה, לרבות מעניהם של הממונה לפי סעיף 3 לחוק ושל בעלי תפקידים אחרים שתפקידם טיפול בפניות הציבור, ודרכי ההתקשרות עמם;
4. לגבי יחידות ברשות הציבורית, הנותנות שירות לאזרח - פרישתן הגאוגרפית, וכן מענים ודרכי ההתקשרות עם כל סניפי היחידות;
5. סקירת עיקרי פעילות הרשות הציבורית בשנה החולפת;
 - בתחום המדעי
 - תכנון ופיתוח
 - אכיפה ופיקוח
 - מינהל וכספים
 - חינוך והדרכה
 - הסברה
 - הטיפול בפניות הציבור
 - ארגון וניהול כח אדם
 - מחוזות הרשות
 - צפון
 - מרכז
 - יהודה ושומרון
 - דרום
 - אילת
 היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים
6. סקירת עיקרי הפעולות המתוכננות לשנה הנוכחית;
7. תקציב הרשות הציבורית בשנה החולפת;
8. פירוט הוצאותיה של הרשות הציבורית בשנה החולפת לפי סעיפי התקציב;
9. תקציב הרשות הציבורית לשנה הנוכחית;
10. רשימת פרסומים בשנה החולפת;
11. המקומות והמועדים שבהם ניתן לעיין בהנחיות המינהליות הכתובות שלפיהן פועלת הרשות הציבורית כאמור בסעיף 6 לחוק;
12. תיאור ומטרות של מאגרי המידע של הרשות הציבורית, הרשומים לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א 1981;
13. קרנות מלגות ומחקרים שבמימון הרשות הציבורית;
14. תמיכות שנתנה הרשות הציבורית למוסדות ציבור בשנה החולפת, לרבות פירוט שמותיהם של המוסדות והיקף התמיכה שניתן לכל אחד מהם;
15. רשימת החוקים שהשר ממונה על ביצועם;
16. דיווח הממונה על הפעלת החוק;

1. פירוט מבנה הרשות, אגפיה, יחידותיה ויחידות סמך שלה; שמות בעלי תפקידים בכירים, העומדים בראש אגפים, יחידות ויחידות סמך הרשות;

הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים הוקמה בשנת 1998 על ידי איחוד רשות הגנים הלאומיים ורשות שמורות הטבע על פי "חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח - 1998".

מבנה הרשות

רשות הטבע והגנים (הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים) היא תאגיד שהוקם על פי חוק כאשר השר הממונה הוא השר לאיכות הסביבה. לרשות מליאה המונה תשעה עשר חברים, הממונה על ידי הממשלה בהמלצת השר לאיכות הסביבה שאף ממנה את יו"ר המליאה מבין חבריה. תפקיד המליאה לקבוע את מדיניותה הכללית של הרשות ואת קווי פעולתה, לקבוע את תוכנית העבודה ולאשר את תקציבה, לעקוב אחר ביצוע המדיניות, התכניות והתקציבים ולהנחות את מנהל הרשות. הרכב המליאה כולל שבעה נציגי הממשלה, שבעה נציגים מתחום האקדמיה שביניהם מומחים במקצועות זואולוגיה, בוטניקה, אקולוגיה, ארכיאולוגיה, גיאולוגיה, גיאוגרפיה, היסטוריה, כלכלה, אדריכלות נוף ושימור, ארבעה נציגי ציבור מקרב הקק"ל, החברה להגנת הטבע ובעלי עניין בתחומי פעילות הרשות, ונציג השלטון המקומי או ארגון המועצות האזוריות.

הממשלה, על פי הצעת השר לאיכות הסביבה, ממנה את מנהל הרשות האחראי לביצוע החלטות והנחיות המליאה ולניהולה השוטף של הרשות.

הרשות פועלת בחמישה מחוזות, מחוז הצפון משתרע מהר חרמון, הר דוב, רכס רמות נפתלי וראש הנקרה בצפון, נחל חדרה וגבול יו"ש בדרום, עמק הירדן רמת הגולן והר חרמון במזרח, והים התכון במערב. מחוז המרכז משתרע מנחל חדרה וצומת עירון בצפון, נחל עזה, בית הגדי ובית קמה בדרום, גבול יו"ש במזרח והים התיכון במערב. מחוז יו"ש הכולל את יהודה ושומרון. מחוז הדרום משתרע מגבול רצועת עזה, צומת סעד, בית קמה, נחל שקמה, גבול יו"ש, נחל ישי וים המלח בצפון, באר מנוחה, צומת ציחור, כביש 40 עד נחל פארן, אפיק נחל פארן עד הגבול המערבי בדרום, גבול ירדן במזרח וגבול מצרים במערב. מחוז אילת משתרע מנחל פארן בצפון, מפרץ אילת בדרום, גבול ירדן במזרח ועד סיני במערב. יחידה נוספת היא היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים (הסיירת הירוקה) שהוקמה בשנת 1976, לשמירה על קרקעות המדינה בשטחים הפתוחים מפני פולשים ומשיגי גבול, מטעם משרדי החקלאות, הביטחון, מינהל מקרקעי ישראל וקרן קיימת לישראל, כאשר ועדת מנכלים בראשות מנכל משרד ראש הממשלה מתאמת בין המשרדים השונים.

לרשות חמש חטיבות מטה, חטיבת משאבי אנוש, חטיבת המדע והשימור הכוללת את אגף האקולוגיה, אגף הסביבה, אגף מערכות המידע, ולשכת המדען הראשי. החטיבה לפיקוח ולאכיפה מורכבת מאגף הפיקוח והאכיפה, אגף התביעות, אגף בטחון, בטיחות וכיבוי אש, ויחידת ההיתרים. חטיבת המנהל והכספים כוללת את אגף המשק והרכב, אגף הכספים ואגף השווק. חטיבת התכנון והפיתוח כוללת את אגף המקרקעין, אגף הפיתוח, אגף ארכיאולוגיה, אגף שטחים פתוחים והיחידה הסביבתית הכוללת את מדור ניטור נחלים, מדור ניטור רעלים ומדור איכות מים. יחידות נוספות במטה באחריות הסמנכ"ל כוללות את אגף החינוך וההדרכה, אגף המיחשוב ואגף ההסברה.

2. תיאור תחומי האחריות של הרשות הציבורית;

תפקידיה של הרשות לפי החוק "לטפל בכל ענייני שמורות הטבע והגנים הלאומיים ולקדם את ענייניהם, להגן על ערכי הטבע והמורשת, לפקח על שמירתם ולטפח אותם, ובכלל זה - לאתר שטחים ואתרים לצורך הקמת שמורות טבע וגנים לאומיים; ליזום ולתכנן הקמת שמורות טבע וגנים לאומיים, או שינוי בהם; להקים, לנהל, להחזיק, להפעיל ולטפח שמורות טבע וגנים לאומיים; לשמר ולשקם ערכי טבע בשמורות טבע ובגנים לאומיים ומחוצה להם; לפקח על שמורות טבע וגנים לאומיים ועל ערכי טבע ומורשת, לרבות פיקוח לעניין עבירות על החוקים המנויים בתוספת; לרכז תיעוד ורישום מידע בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע, ובכלל זה - להכין תיק אתר לכל שמורת טבע וגן לאומי, באופן שיקבע השר, על פי המלצת ועדת המשנה המקצועית - מדעית; ליזום, לקיים ולעודד פעולות חינוך, הסברה והדרכה בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע והמורשת, ובכלל זה פעילויות להגברת התודעה בתחומים האמורים בקרב הציבור בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט; לקיים קשרים מדעיים בינלאומיים בתחומי גנים לאומיים, שמירת הטבע וערכי הטבע; לערוך ולקדם מחקרים בתחומי שמירת הטבע וערכי הטבע".

הרשות שמה לעצמה את המטרות הבאות - לשמור על המגוון הביולוגי המערכות האקולוגיות ונופי הארץ בגנים, בשמורות ובשטחים הפתוחים. לשמור ולטפח אתרי מורשת בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע למען קהל המבקרים. להסביר ולחנך לשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת לצורך הגברת מודעות הציבור לנושאים אלה.

הרשות מטפלת במרחב הכולל את השטחים השמורים הכוללים גנים לאומיים ושמורות טבע, ואת השטחים הפתוחים בהם נכללים ערכי הטבע והערכים החזותיים והתרבותיים. הרשות עוסקת באכיפת החוק באמצעות פעולות הסברה, פיקוח וענישה. לפקחי הרשות הפועלים בכל רחבי הארץ סמכות הקבועה בחוק לרשום דוחות, לערוך חיפוש, לעצור ולהביא לדין אנשים שעברו על החוקים שעל אכיפתם אמונה הרשות. הרשות יוזמת חקיקה בנושאי שמירת טבע, סביבה, נוף ושימור ערכי המורשת. הרשות פועלת להסברה ולחינוך בשטחי שמורות הטבע והגנים הלאומיים, בבתי הספר, מתנסי"ם, תנועות נוער, מחנות צה"ל ובאמצעי התקשורת הארצית והמקומית. הרשות יוזמת ומבצעת מחקרים מדעיים ומסייעת לחוקרים מהאקדמיה לבצע מחקרים בנושאים שעליהם היא מופקדת. כמוכן מפעילה הרשות מערכת לניטור נחלים, מקורות מים ורעלים. הרשות משולבת במערכת הלאומית והבינלאומית של שמירת הטבע והמורשת.

שמורות טבע וגנים לאומיים - מעמד סטטוטורי לשנת 2005:

שמות טבע	מס' השמורות	סה"כ שטח (קמ"ר)
מוכרזות	190	3926.2
מאושרות	40	240.9
מופקדות	28	201.8
מוצעות	190	2083.6
סה"כ	448	6452.5
גן לאומי	מס' הגנים	סה"כ שטח (קמ"ר)
מוכרזים	66	169.4
מאושרים	28	53.5
מופקדים	9	8.4
מוצעים	43	73.8
סה"כ	146	305.1
סה"כ גנים ושמורות	594	6757.6

3. מענה של הרשות הציבורית ודרכי ההתקשרות עמה, לרבות מעניהם של הממונה לפי סעיף 3 ואחרים שתפקידם טיפול בפניות הציבור, ודרכי ההתקשרות עמם;

- מטה הרשות - רח' עם ועולמו 3, ירושלים, 95463, טל' 5005444-02, פקס-02-6529232
- מנהל הרשות - אלי אמיתי, טל' 02-5005403/4 פקס 02-5005409
- תלונות הציבור, לשכת המנכ"ל, טל' 02-5005403/4 פקס 02-5005409
- הממונה על יישום חוק חופש המידע, אליעזר פרנקנברג טל' 02-5005427 פקס 02-6529232

4. יחידות ברשות הציבורית, הנותנות שירות לאזרח - פרישתן הגאוגרפית, וכן מענים ודרכי ההתקשרות עם כל סניפי היחידות;

- **מחוז הצפון** - גן לאומי מגידו, דואר מגידו, טל' 04-6522167, פקס 04-6420312
- **מחוז המרכז** - ג"ל אפק, ת"ד 238 ראש העין, טל' 03-9150400, פקס 03-9024362
- **מחוז איו"ש** - רח' הלני המלכה 13, ירושלים, טל' 02-6232936, פקס 02-6259783
- **מחוז הדרום** - רח' האבות 19, באר שבע, טל' 08-6280404, פקס 08-6230021
- **מחוז אילת** - מרכז מידע לתייר, אילת, טל' 08-6373988, פקס 08-6375047
- **היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים** - רח' עם ועולמו 3, ירושלים, 95463, טל' 5005444-02, פקס 02-5006259

5. סקירת עיקרי פעילות הרשות הציבורית בשנה החולפת;

תחום המדע

כללי

חטיבת המדע משמשת כגוף המייצר ידע ומדיניות המנחים את פעולות הרשות בעבודות השימור. בחטיבה ישנם מדענים האחראים על תחומים מדעיים שונים, היא שומרת קשר עם כל גופי האקדמיה הרלוונטים בארץ והיא יוזמת ומנחה מגוון רחב של סקרים ומחקרים. פעולת החטיבה נעשית הן בעזרת יוזמות של המדענים השונים המאיישים אותה והן דרך מגוון רחב של מפגשים, פורומים, קבוצות דיון וימי עיון מדעיים מקצועיים. להלן מוצגים נושאי העבודה של חטיבת מדע בהתייחסות ארגונית - מדינית.

הגנת חיית הבר

ממשק אוכלוסיות של חיות בר

קידום הכנת אסטרטגיה לאומית למינים פולשים יזום תוכנית למניעת דריסות של לוטרות במחוז צפון. הקמת תוכנית מדעית לסנן את כל המינים הרצויים ביבוא למניעת יבוא של מינים העלולים להוות סיכון אקולוגי ולייצר רשימת מינים האסורים ביבוא וסחר.

מניעת נזקי חיות בר לחקלאות

עבודה שותפת: יעוץ לפקחים, אקולוגים, חקלאים על מניעת נזקים של חיות בר לחקלאות, כולל עריכה והפצה של חומר הסברה כולל "דיעון מניעת נזקי חקלאות" הרצת סדרת השתלמויות עבור פקחים (עם מרים גבע) השתתפות בהכנת תוכנית כלל-אירופאית למניעת נזקי קורמורנים לענף המדגה השתתפות בכנס מדעי על מניעת נזקי חיות בר לחקלאות בבדפשט (במימון חוץ).

מניעת נזקי ציפורים לתעופה הצבאית

עבודה שותפת עם יותם גנדלר מול חיל האוויר.

מדיניות הצייד

המשך ליווי הכנת תקנות להגבלת ציד חגלות וארנבות קידום שניוניים אחרים בתקנות הגנת חיית הבר, כדי להסדיר את הצייד בהתאם למדיניות הרשות.

סחר בחיות בר

עבודה שותפת: מתן חוות דעת על יבוא ויצוא של חיות בר. ייצוג של מדינת ישראל בפגישה של הוועדה המדעית של אמנת סייטס, בג'נבה, שוויץ (במימון חוץ).

תחום הווטרינריה

תפקידיו המרכזיים של ווטרינר הרשות הם לתרום להגנה על חיות הבר, על ידי פעולות להקטנת הקונפליקטים ביניהן לאדם ולחיות הבית והמשק. כמו כן, איתור גורמי מחלות באוכלוסיות הבר יכול לתרום ישירות להגנה עליהן. פן נוסף הוא ההיבט הווטרינרי של השבות חיות בר לבר והטיפול בחיות שבחיברים. פרויקט החיסון האוראלי כנגד הכלבת שתוקצה בהחלטת הממשלה לשנים 2003-2005, הגיע לסיום מסגרת התקצוב תוך השגת היעדים שהוצבו לו. התוכנית היא להמשיך בפרויקט זה לאורך זמן. בפרויקט משולב ניטור ארוך טווח של השפעת פעולת החיסון על אוכלוסיות השועלים והתנים.

המשך התפרצות שפעת העופות והזרקור שהופנה לכוון עופות הבר בהקשר זה, הביאו לשילוב ווטרינר הרשות בצוות המשימה הלאומי למלחמה בנגיף השפעת. הוכנה תוכנית לניטור החשיפה לנגיף בעופות בר. במאי נתגלתה בנחל אלכסנדר הרעלת דגים רחבת היקף שמקורה אותר אחר רתימת גופים שונים למהלך (משרד הבריאות, איה"ס, שירותים ווטרינריים, אוניברסיטת ת"א ומעבדות פרטיות). שיתוף הפעולה המצוין עם מעבדות המכון הווטרינרי הוכיח את עצמו במקרים נוספים, כשאחד המאורעות המטרידים ביותר היה הרעלת שחפים המונית בחופים שמצפון לכרמל.

פעילות רבה בנושא בעיית חתולי הבית חסרי הבית. הייתי שותף לנסיונות שלא צלחו לייצר מסמך מדיניות נכון מבחינה מקצועית, שיעמוד בהנחיות הבג"ץ. הפגיעה באוכלוסיות חיות הבר על היבטיה השונים, הפכה לנקודה מרכזית בשיקולי הוועדה.

ניטור נוכחות גורמי מחלה שונים בחיות בר - (דוגמת החשד ללישמניה בשפני סלע), על מנת לייצר בסיס ידע אמין ולמנוע "הפצת שמועות" על סמך דמיון או ממצא אקראי.

שמירה על עופות

ניטור אוכלוסיית דורסים: סקר מקיף קיבון במדבר-יהודה ובמזרח השומרון, אוכלוסיית נשרים, עיט זהוב ועיט ניצי כלל ארצי.

השבות מיני דורסים ואישוש אוכלוסיות: נשר, עיטם לבן-זנב, עיט ניצי, בז צוקים ובז אדום.

ספירת וניטור האוכלוסייה החורפת של הקורמורן גדול

ממשק לשימור דורסים אוכלי פגרים (תפעול תחנות האכלה)

ניטור שרידות גוזלי ופרחוני העיט הניצי והעיט הזהוב בארץ דרך ניתוח GIS של מעקב לווייני.

שיקום עופות פגועים ניטור גורמי פגיעה בדורסים בפרט ועופות בכלל

קידום תוכנית פעולה להתמודדות עם בעיית המינים הפולשים וניטור מיני עופות פולשים בארץ ומחקר להבנת הבעיה.

מחקר החובארות כמין דגל במישורי הלס

סיוע בנושאי אכיפה (חוות דעת לנושא פגיעה בערכי טבע וייבוא)

טורבינות רוח בגלבוץ וברמת סירין

ניטור ארוך טווח של עופות בעדולם כאינדיקטורים לממשק השמורה

ריכוז נושא טיבוע

ריכוז נושא טלמטריה (תאום תדרים וציוד)

שמירה על הצומח

גידול מסחרי של צמחי בר, שימוש בצמחי בר לשיקום נופי, גינון ונוי

עריכת מסמך הקובע ככלים לשימוש בצמחי בר בשטחים פתוחים – הכנת מסמך בשיתוף/התייעצות עם מומחים (אבי שמידע, אורי פרגמן, מיכאל אבישי, עופר הוכברג, אביבה רבינוביץ, דידי קפלן, עמוס סבח), דיון במערך מקצועי, פרסום - - הנושא הוצעת כפרויקט מחקר במסגרת קרן בשמירת הטבע

טיפול בצמחים נדירים

סקר אירוס הגלבוט בגלבוט – ארגון הסקר יחד עם יפתח סיני, סיכום והקלדה ל-GIS – בוצע עם יפתח סיני סקר אירוס נצרות מעבר לגבולות שמורת אירוס נצרות בנצרת לקראת הרחבת העיר – ארגון הסקר יחד עם יפתח סיני, והכנסת נתונים ל-GIS וסיכום – בוצע עם יפתח סיני

מעקב אחרי השתקמות אוכלוסיית אירוס שחום בגבעות גורל – עבר לטיפול מלא של המחוז (מיכאל בלכר)

אישוש אוכלוסיות מינים נדירים:

נימפיאה תכולה בעין אפק – המשך ליווי מקצועי

חומעת האווירון – הנושא הוצעת כפרויקט מחקר במסגרת קרן בשמירת הטבע

אירוס שחום – עבר לטיפול מלא של המחוז וכפרויקט מחקר במסגרת קרן בשמירת הטבע

קידום פרויקט ממשק אוכלוסיית אורן ירושלים הטבעי בכרמל – לא תוכנן אך בוצע בעקבות השריפה בכרמל עם דותן רותם

מעורבות בהחלטות ממשקיות לטיפול בשטח אחרי השריפה

חידוש תוכנית ממשק אוכלוסיית אורן ירושלים הטבעי בכרמל

ביצוע פעולות סימון העצים הוותיקים ומיפויים, בשיתוף פעולה עם הקק"ל ועם דר' גבריאל שילר

איסוף ענפים מהעצים הוותיקים למטרת ניסוי בהשרשה (ריבוי ווגטטיבי (בשיתוף פעולה עם הקק"ל ועם

פרופ' ריוב מהפקולטה לחקלאות

הצעת הנושא כפרויקט מחקר וביצוע במסגרת קרן בשמירת הטבע

ניטור פעולות ממשק

שינויים בצומח של שמורת עין פשחה (עינות צוקים) כתוצאה מרעיית חמורים ושינויים הידרולוגיים – ניתוח

וסיכום ניטור של 10 שנים – לא מתוכנן אך בוצע עם לינדה ועמוס סבך

ניטור שיקום הצומח בשמורת נחל שורק אחרי עבודות במסילת הרכבת – לא מתוכנן אך בוצע שרון טל

EDOLM עדולם

סיכום דו-שנתי במסגרת עבודת מסטר של אלג'י מנג'ג – התלמיד של אוניברסיטת בן-גוריון, הנחייה

משותפת שלי ושל פרופסור משה שחק

דיגום מגוון ועושר מיני צמחים עשבוניים בתכנה, ריכוז נתונים ותוצאות

סיכום תלת שנתי והצגתו ביום עיון על תכנת ה-LTER ובסדנה הבין-לאומית ברמת הנדיב

שיתוף פעולה עם תחנות ה-LTER אחרות בארץ

סקרי צומח על פי יוזמת המחוזות

מחנה אקולוגי באגן נחל שיקמה – ביצוע סקר וסיכום התוצאות

מיפוי תצורות צומח בנחל דולב – בוצע בשטח, יש להקליד ב-GIS ולהכין מפה

סקרי מינים נדירים ומינים מוגנים למטרות הצלה

רכבת עכו כרמיאל עם יפתח סיני

ביצוע סקר במלחת נעמן,

כתיבת הנחיות למתכננים ולשיקום,

איסוף זרעים לגנים בוטאניים (שימור EX SITU)

רכבת העמק עם יפתח סיני

ביצוע סקר במלחת נעמן ולאורך קטע עד כפר יהושע,

כתיבת הנחיות למתכננים ולשיקום,

איסוף זרעים לגנים בוטאניים (שימור EX SITU)

כביש חוצה ישראל

מעורבות בצוות המלווה שיקום באזור מחלף עין תות וקטע 18 של הכביש

סקר הצומח לאורך נחל נעמן בצמוד לשמורת עין אפק, בשטח בו מתוכננת שכונה חדשה – לא תוכנן אך

בוצע עם יפתח סיני

טיפול בצמחים פולשים

ליווי פרויקט צמחים פולשים – סקר והמלצות לטיפול המתבצע על ידי ד"ר ז'אן מארק דופור דרור במימון הרט"ג

יעוץ למחוז צפון (מרחב גליל עליון) לגבי טיפול בשיטה כחלחלה בחוף עכזיב

ארגון יום עיון משותף עם הקק"ל בנושא ממשק שטחי יער – לא תוכנן אך בוצע עם שקדי

הצעת 5 נושאים למחקר בשמירת הטבע במסגרת קרן בשמירת הטבע – לא תוכנן אך בוצע

תכנון עיצוב צמחי של בריכת רבייה ללבנון הירקון בגן לאומי מקורות הירקון – לא תוכנן אך בוצע

טיפול בנושא כפילות בין רשימת ערכי טבע מוגנים לבין רשימת אילנות מוגנים בפקודת היערות – לא תוכנן אך בוצע

שימים צמחים נדירים וצמחים בסכנת הכחדה בבנק הגנים הלאומי – לא תוכנן אך בוצע

יצירת קשר עם בנק הגנים

הצעת פרויקט איסוף זרעים ושימורם במסגרת קרן בשמירת הטבע

סביבה

נושאים מרכזיים

1. אתרים גיאולוגיים לשימור. בסיוע גיאולוגים קובצו כ-300 אתרים נקודתיים בעלי חשיבות מדעית והוראתית, חלקם בשמורות וחלקים מחוצה להם, לקראת הכרזתם בתקנה כערכי טבע מוגנים השלמה לרשימת ערכי טבע דומם.
2. מעברים לבעלי חיים בכבישים. נקבעו מודלים לגידור לאורך כביש 6 קטע 18 לצורך מניעת חדירת בע"ח גדולים לתחום בכביש. כמו כן הוחל בתכנון מעבר עילי לבעלי חיים על כביש 70 בין הכרמל למנשה.
3. בהכנה אפיונים ביולוגיים ל-8 שמורות ימיות לאורך חופי הים התיכון.
4. הצלחה בניסוי רביית לבנון הירקון בבריכת אקלום מיוחדת בשמורת הירקון לקראת אכלוסם בבתי גידול נוספים.
5. הוכן ספר זיהוי לערכי טבע מוגנים – צומח עם התוספת הנכבדה של צמחים נדירים שאושרו כערכי טבע מוגנים.
6. נמשכת העבודה של שיקום בתי גידול לחים שנפגעו, או בסכנה, על מנת לשמר אותם לחים לאלתר. נחפרה בריכה נוספת בשמורת עיינות צוקים.
7. הוכנו עוד 6 תיקי ממשק לשמורות טבע. הר תבור, אלוני אבא, ש"ט כורכר, טוף כרם מהר"ל, שמורה ימית פולג.
8. מתגבשת תוכנית לשיקום אקולוגי של אזורי כריית הפוספטים. כרגע מתוכנן פיילוט לבחינת הנושא בשיתוף חברת הפוספטים בנגב.

מערכות מידע מדעי

מידע אקולוגי

א. ניהול בסיס נתונים

1. הקלדה. 15,629 הקלדות על 1741 גיליונות נתונים נעשו בין 1 בינואר לבין 31 בדצמבר.
2. בנוסף, לבקשת אלי זמסקי, התחלתי לאסוף ולמייין נתוני ספירות שנאספו בגיליונות אקסל. תהליך זה עדיין נמשך.
3. ביקרתי בכל אחד מן המחוזות כדי להגדיר את המיקום של נתוני הספירות בשנים 2000-2005, ואת מצב איסוף הנתונים בכל מחוז.

ב. ניתוח נתונים

1. בחודשים ינואר-פברואר, לפי בקשתו של זמסקי, ארגנתי את נתוני קינון הנשרים בג"ל גמלא וניתחתי את תמותת הגוזלים, בשיתוף עם אוהד הצופה. על כך יצא דוח.
2. בחודשים ינואר-פברואר ניתחתי את נתוני הצמחייה בנחל שורק, יחד עם מרגרטה.
3. בחודש יוני עזרתי לרון פרומקין לנתח את ניהול הנתונים של הצמחייה בכביש 6.
4. באוגוסט ניתחתי שינויים בצמחייה ובאוכלוסיות עופות בעין פשחה בשיתוף עם עמוס ומרגרטה.

ג. שונות

1. ינואר: סיום פרויקט הביו-קייס, התוכנה עתה זמינה לעבודה.
2. מארס: ארגון והובלת מושב בכנס של החברה הבינלאומית לאקולוגיה ונוף בפארו-פורטוגל בנושא שימור נופים באגן הים התיכון. זה נעשה בנושא המרכזי בעיתון שזה עתה יצא בנושא מדעי הצמח בישראל המוקדש לנושא.
3. אפריל: ביום המדע – פוסטר בנושא ביו-קייס
4. אביב-קיץ: הדרכה של מר פראנק בוויאר – דוקטוראנט של אוניברסיטת וגינגן בנושא השבת צמחי בר, אחרי שיקום נופי.
5. תחילת הקיץ: ארגון כנס ראשון באסיה של החברה לשימור ביולוגי, שהתקיים בקטמנדו בחודש נובמבר.
6. נובמבר: הרצאה על היזמה של דרוין בנפאל על הערכת שונות במיני צמחים.

המערכת הגיאוגרפית (GIS)

מרכז מידע גיאוגרפי אקולוגי בחטיבת מדע משמש כגורם המקצועי המרכזי לעבודות המתבססות על טכנולוגיה זו, ומטפל בכל הקשור למידע מרחבי בנושאים אקולוגיים, גיאוגרפיים ותכנוניים. עבודת היחידה סובבת סביב 5 נושאים עיקריים: תחום תוכנה וחומרה, תחום פיתוח יישומים, תחום הדרכה ותמיכה, תחום ניהול מידע, תחום מומחיות לעיבוד וניתוח נתונים.

עדכון תכנות:

באופן שוטף מתבצעים התקנות ועדכוני התוכנות הגיאוגרפיות, לכלל יחידות הרשות בהן מותקנות מערכות GIS בתאום עם אגף מחשב. מערך גיבווי לנתונים מתבצע באופן עצמאי ביחידת ה-GIS לנתונים שמעובדים על ידי היחידה בירושלים. בוצעה הערכת ראשונית לקראת שינוי גירסאות התוכנה מגירסה 3 לגירסת 8 של מוצרי ESRI.

פיתוח ישומים:

שופר והורחב היישום הממוחשב המאפשר שיתוף משתמשים רבים וגישה מהירה למאות שכבות מידע גיאוגרפיות. שופרה היכולת לביצוע שאילתות מרחביות, הפקת דוחות ויצירת מפות בצורה אוטומטית. במהלך השנה בסיס הנתונים הגיאוגרפי גדל בעשרות שכבות ביניהם מידע שהגיע ממקורות חוץ רשמיים ומידע שניקלט על ידי המערכת הפנימית.

הטמעה והדרכה:

בשנת עבודה זו הגברנו את תהליך הטמעת השימוש במערכות מידע גיאוגרפיות במחוזות ובמטה הרשות. בעקבות שינויים אישיים בתפקידי מפתח המשכנו בתהליך כולל של יצירת מערכת השתלמויות מרחביות, מחוזיות ולהנהלת הרשות, והדרכה אישית למשתמשים שונים. עודכן והותאם קורס פנימי מקוצר להכשרת משתמשים "לא מומחים" בתוכנה הגיאוגרפית. נערכו מס' חוברות הדרכה ותירגול המכשירות את העובדים לעבודה עצמאית תוך פתרון בעיות בשמירת טבע, תכנון ואכיפה בסיוע המערכת הגיאוגרפית של רט"ג.

תיעוד מידע:

כדי להמשיך ולאפשר שיתוף ונגישות למידע לכלל העובדים נמשך המאמץ לאגד ולארגן את המידע המרחבי הקיים בארגון. לשם כך הוכן "אינדקס המידע גיאוגרפי - אקולוגי, חלק ג'" המאגד בתוכו מידע על הנתונים הגיאוגרפיים החדשים שנוספו לשימוש בארגון.

עדכון מידע:

בעקבות השינוי האירגוני הוגדרו ונקלטו הגבולות האדמיניסטרטיביים החדשים של מחוזות הרשות וחלוקתם למרחבים ואזורי פיקוח. שכבות המידע הסטטוטורי של גבולות שמורות וגנים עודכנו והועברו אל מערכות המידע הגיאוגרפיות השונות ברשות כמו גם אל אירגונים אחרים. נירכשו מפות רקע עדכניות בקנה"מ 1:50,000 אשר הוטמעו במערכת האירגונית. נירכש אורתופוטו ארצי, כולל הנגב, המהווה תשתית תכנונית לקידום אכרזות לשמורות וגנים כו גם לצרכים אקולוגיים והגדרת בתי גידול בשטחים הפתוחים.

פעילות מקצועית:

במסגרת המשך מעורבות במחקרים ובעבודה הנעשית בחטיבת מדע ובמטה הרשות לקחנו חלק בקליטה, עיבוד וניתוח של נתונים בפרויקטים שונים: אירוס היכל, חיסון אורלי כנגד כלבת, סיוע בסקר חורש עדולם ועוד. במסגרת אונסקו החלנו בקליטת מיפוי אתרי המורשת העולמית בישראל מתוך כוונה לקדם את תהליכי האכרזה של האתרים כאתרי מורשת עולמית.

אמנות ואירגונים בינלאומיים

הרשות מטפלת בשמו של המשרד לאיכות הסביבה באמנות הבאות - האמנה לשמירה על מגוון ביולוגי, האמנה להסדר הסחר בערכי טבע שבסכנה, האמנה לשמירה על מינים נודדים של בעלי חיים, האמנה לשמירה על בתי גידול לחים והפרוטוקול בנושא אזורים מוגנים במיוחד ומגוון ביולוגי בים התיכון של האמנה לשמירה על הים התיכון מפני זיהום.

האמנה לשמירה על מגוון ביולוגי:

השתתפות בוועדת היגוי לתכנית לאומית לשמירה על המגוון הביולוגי וריכוז הפרק על אמנות ושיתוף פעולה בינלאומי בתכנית. הוכן הדו"ח הלאומי.

האמנה להסדר הסחר בערכי טבע שבסכנה:

מטרת האמנה היא הסדרת הסחר בערכי טבע שבסכנת הכחדה. עובדי הרשות ייצגו את ישראל במפגשים שונים במסגרתה.

האמנה לשמירה על מינים נודדים של בעלי חיים:

נועדה להגנה על מינים נודדים בכל תחום תפוצתם ונדידתם. הוכן הדו"ח הלאומי. במסגרתה אף הסכם על שמירת עופות המים הנודדים מאירופה לאפריקה.

נמשכים המאמצים לכלול את ישראל במסגרת ההסכם לשמירה על היונקים הימיים בים התיכון והשחר וההסכם לשמירה על עטלפים אירופיים.

האמנה לשמירה על בתי גידול לחים:

נועדה לשימור על בתי גידול לחים, שחשיבותם מיוחדת לשמירה על עופות מים. במסגרת זו אף מקיימת האמנה רישום והכרזה של בתי גידול בעלי חשיבות כלל עולמית. הוכן הדו"ח הלאומי.

האמנה לשמירה על הים התיכון מפני זיהום:

אמנה זו נועדה למנוע פגיעה בים התיכון מזיהום שמקורו יבשתי או ימי, וכן, ההיבט העיקרי בו מעורבת הרשות, שמירה על הסביבה הביולוגית שלו, כולל אזורים מוגנים ומגוון ביולוגי אופייני.

אמנת המורשת העולמית:

מטרתה, שמירה על המורשת התרבותית והטבעית של העולם. האמנה פועלת במסגרת אונסקו, ובמסגרתה נבחרים אתרים להיכלל במסגרת רשימת אתרי המורשת שחשיבותם עולמית. הפעילות במסגרת האמנה כללה בחירה והוצאה של חוברת רשימת האתרים הטנטטיביים של ישראל, הכוללים בעיקר גנים לאומיים ושמורות טבע, וכן הוכרזו דרך הבשמים, והתילים התנכיים ומערכות המים.

פארק השלום:

הועמק שיתוף הפעולה עם רשות עקבה. התקיים פרויקט המשך.

תכנון ופיתוח

היחידה לניטור סביבתי

להלן סיכום פעילות לשנת 2005 של היחידה לניטור סביבתי:

1. הסדרת מחירי מים לנוי במחירי מים לטבע - עבודה משותפת עם נציבות המים.
 2. נמשכת העבודה של הכנת כרטיסי נחל וכרטיסי שמורה לצורך קבלת הקצאות מים.
 3. נמשכת העבודה בשיקום בתי הגידול הלחים במספר רב של אתרים - שמורת תל דן, בניאס, החולה, עין נמפית, כרי נעמן, בריכת נור, בריכות חורף, עין בוקק, עין גדי, לבנון הירקון, נחל תנינים.
 4. הושלם קידוח להפקת מים בעין גדי.
 5. נמשך המשא והמתן עם קיבוץ עין גדי לצורך הגעה להסכם חלוקת המים במקום.
 6. נמשכה העבודה בהתאם לפרוגרמה בשמורת חולה.
- היחידה לניטור סביבתי מבצעת באופן שוטף את מטלות תוכנית העבודה של הגורם המממן.

פרוט פעילות - שיקום בתי גידול לחים

שנת 2005		
	נחל דוד צנרת + צרכנים צפוניים + ויסות	עין גדי
	הוצאת צינור ישן נחל דוד	
	הסדרת המעיינות + צינור	
	שיקום מדרון	
	מערכות פיקוד ובקרה	
	חיבורי צרכן מקורות	החולה
	מערכות פיקוד ובקרה	
	צינור מעיינות עינן	
	מתקנים הידראולים	
	פתרון מדגה תעלת אספקה	
	תכנון כולל	מקורות הירדן - שמורת הדן
	מתרון מעיינות התל	
	אספקת מי דן + מערכת טיפול ובקרה	נחל עיין
	הורדת תפיסת מים למדגה ולהתפלה ממעלה למורד	נחל תנינים
	סילוק המזהמים מהנחל	
	השלמת תכנון הידרולוגי	עין אפק
	תכנון פיזי	
	שיקום מוכן לביצוע אחרי מכרז	עין נימפית
	אחזקה	ירקון - לבנון הירקון
	מקור הדן המזרחי	אספקת מים חורשת טל
	מקור קיבוץ שניר	אספקת מים בניאס
	תאום ביולוגים מרחביים	שוונות - בריכות חורף, תחזוקה, מעיינות קטנים

מקרקעין

אגף מקרקעין מטפל בקידום סטטוטורי והכרזתם של הגנים והשמורות, מעורב בשלבי התכנון של תכניות מתאר ארציות, מחזיות ומקומיות ומרכז את המידע הסטטוטורי אודות הגנים והשמורות בכל הארץ. דו"ח סטטוטורי שנתי 2005

שמורות טבע וגנים לאומיים שהוכרזו

תאריך הכרזה	שטח בדונמים	שם שמורה/גן
2.6.2005	7,700.00	ש"ט חולות ניצנים
9.6.2005	3,445.00	ש"ט נחל דולב
9.6.2005	220.00	ש"ט שיטה מלבינה עמק האלה
25.7.2005	513.00	ג"ל תל-חי
17.8.2005	1,199.00	ש"ט הר מירון הרחבה 4
17.8.2005	1,671.00	ג"ל מגדל אפק הרחבה
19.9.2005	1,028.00	ש"ט ים שקמה
19.9.2005	3,770.00	ג"ל נחל צלמון
28.9.2005	18,290.00	ש"ט גלבוע מזרחי
29.11.2005	1,138.00	ג"ל תל קדש הרחבה
	38,974.00	סה"כ 10

שמורות טבע וגנים לאומיים שאושרו

תאריך (י.פ.)	שטח בדונמים	מס' תכנית	שם שמורה/גן
29.12.2005	25,000.00	1/126/03/12	נחלים גדולים הרחבה 1
29.12.2005	38,258.00	54/101/02/20	המכתש הגדול
15.3.2005	21,609.00	תממ/4-34	נחל אפעה
16.9.2005	120.00	48/101/02/8	ברכת זמורות
23.6.2005	12,180.00	264/02/6	גבעות גד
27.12.2005	11,563.00	תמ"א 39	חולות ניצנים רחבה
23.11.2005	791.00	13608/ג	אירוס ביצות נוב
18.5.2005	100.28	13139/ג	בקעת בית נטופה
13.9.2005	50.00	12477/ג	ג"ש"ט חוף כורסי
31.8.2005	401.00	11401/ג	כפר נחום הרחבה
3.11.2005	2,329.00	14752/ג	מסיל עסניה
23.11.2005	2,107.00	13604/ג	נחל אל על
13.9.2005	281.00	12514/ג	נחל ראש פינה
17.4.2005	523.00	12935/ג	עיינות פחם
7.7.2005	1,046.00	8428/ג	תל מרווה
	116,358.28		סה"כ 15

שמורות טבע וגנים לאומיים שהופקדו

תאריך (עתונות)	שטח בדונמים	מס' תכנית	שם שמורה/גן
18.7.2005	25,000.00	1/126/03/12	נחלים גדולים הרחבה 1
2.2.2005	38,258.00	54/101/02/20	המכתש הגדול
28.11.2005	28,807.00	2/173/02/20	הר הנגב הרחבה 3
30.9.2005	1,003.00	106/101/02/4	אשקלון הרחבה
4.2.2005	120.00	48/101/02/8	ברכת זמורות
4.3.2005	643.00	38/234/02/6	כרמיה הרחבה
6.4.2005	791.00	13608/ג	אירוס ביצות נוב
9.9.2005	113.00	חכ/414/ת	ביצת נחל דליה
2.9.2005	28,360.00	11811/ג	יהודיה ברכת המשושים
13.3.2005	2,329.00	14752/ג	מסיל עסניה
11.3.2005	3,419.00	11784/ג	מצד אבירים

8.5.2005	2,107.00	13604/ג	נחל אל על
20.12.2005	2,994.00	13872/ג	נחל דלתון
24.9.2005	496.00	15394/ג	נחל חרמון הרחבה
9.9.2005	12,507.00	13477/ג	סוסיתא הרחבה
8.2.2005	10,370	13606/ג	רכס בשנית
12.8.2005	1,424.00	13163/ג	שניר נחל רחום הרחבה
7.7.2005	70.80	14001/ג	תל צפצפות
	158,811.8		סה"כ 19

שימור ופיתוח

רצ"ב החלק העיקרי מפעילות השימור והפיתוח ברשות הטבע והגנים לשנת 2005. בנוסף לרשימת הפרויקטים, נעשו עבודות שוטפות ומתמשכות בנושאי שילוט והמחשה, שימור שוטף, תכנון ברמות שונות, הכנת הצעות לגורמי מימון שונים, הרצאות ודיונים בנושאי שימור ופיתוח.

להלן הפרויקטים המרכזיים:

1. קלעת נמרוד – תכנון וניסוי תאורת לילה, שימור.
2. בניאס – השלמת הליכים סטטוטוריים לאישור השביל התלוי בבניאס
3. תל דן – שימור השער הכנעני.
4. חורשת טל – הכשרת האגם, שירותים, מקלחות ופלגים.
5. החולה – השלמות ופתיחת מרכז המבקרים החדש.
6. חצור – שימור שיחזור שילוט ופיתוח שטח
7. כרמל – חניון כלניות, חי-בר, מצפורים.
8. מגידו – שימור ושיחזור הארוות הדרומיות.
9. ציפורי – רחבות בית הכנסת, חשיפת פסיפס אורפיאוס, תיאטרון.
10. בית שאן – עבודות שימור ושיחזור בשת"פ עם רשות העתיקות.
11. קיסריה – עבודות שימור ושיחזור בשת"פ עם רשות העתיקות, פרויקטים בשת"פ החל"פ.
12. נחל תנינים – טחנת הקמח הצפונית.
13. עין אפק – חידוש שביל הביצה, הכשרה לנכים.
14. בית ינאי – הכשרה לנכים ושירותים.
15. עין חמד – שימור שיחזור פיתוח שטח והכשרה לנכים.
16. אפק ירקון – שימור ושיחזור הקרדו.
17. מגדל צדק – תכנון.
18. תל גזר – עבודות הכשרת התל לביקורי קהל.
19. סובב חומות ירושלים – פרויקטים בהיקף אגן העיר העתיקה.
20. אשקלון – שיפוץ גג השער הכנעני, פיתוח שטח.
21. בית גוברין – הכשרה לנכים.
22. פארק אשכול – פלגים, חניון לילה, גשר.
23. ממשית – חניון לילה שימור בית המרחץ
24. מצדה – שימור נזקי שיטפונות, מוזיאון מצדה, פרסקאות הארמון הצפוני, מצדה מערב.
25. עין גדי – שירותים בבית הכנסת העתיק, תכנון שביל נכים
26. עין בוקק – השלמת הליכים סטטוטוריים למערך הכניסה, הכשרת דרך גישה וחניות.
27. מרכז מבקרים רמון – תכנון רעיוני במשותף עם הנצחת אילן רמון.
28. חוף האלמוגים – שדרוג מערך הכניסה לשמורה.
29. חי-בר יוטבתה – גידור, חניון לילה, תכנון.
30. קניון אדום – טיפול בהליכים סטטוטוריים לאישור מערך הכניסה וחניון הלילה.

אגף ארכיאולוגיה

- א. חפירות ארכיאולוגיות – היתרים ובקרה
נערכו 33 חפירות וסקרים בגנים לאומיים ובשמורות טבע. מבין החפירות יש לציין את:
- 1) מצד עתרת – מבצר צלבני מעל מעבורות הירדן שבנייתו מעולם לא הושלמה. בחפירה נחשפו שלבי הבנייה, השער הדרומי ושכבת חיים מהתקופה ההלניסטית. באתר יש קו שבר גיאולוגי פעיל ומרשים השייך לשבר הסורי אפריקני המראה הסטה של 2.1 מ' במבנים ב-800 השנים האחרונות.
 - 2) סוסיתא – חשיפה של כ-60 מ' אורך של הרחוב הראשי – הדקומנוס.
 - 3) חורבת מינים - חידוש חפירות אחרי כ-50 שנים וחשיפת חדריים ובהם רצפות פסיפס.
 - 4) צפורי – חפירת הדקומנוס לכיוון מזרח וחשיפתו המרשימה. גילוי של מבנה ציבורי גדול ומרשים בצמוד לרחוב ומדרום.

5) עיר דוד – חשיפת הבריכה הגדולה במוצא נקבת חזקיהו. חפירת הבריכה החצובה ליד בית המעיין.

ב. סיורים והשתלמויות

- 1) העברת השתלמויות בחפירות סוסיתא למורי דרך
- 2) הרצאות בימי עיון: סוסיתא בקצרין, כנס בינלאומי יחסי ישראל גרמניה (אמות המים לסוסיתא), קורס שימור של רט"ג ורע"ת, קורס מדריכים, קורס מורות חיילות.
- 3) הדרכה בקורס מדריכים בלכיש, במוזיאון ישראל למרחב גליל עליון.
- 4) בוצעו כ-20 סיורים עם פקחים, מנהלי גנים לאומיים ושמורות טבע, מנהלי מרחבים ואקולוגים.
- 5) פורום ממר"ים בירושלים ובגליל.
- 6) אירוח פרופ' ג'והן אולסון (תעלת אולסון) בש"ט נחל תנינים.
- 7) תרגיל בית גוברין מתחם צפוני לקורס מדריכי.

ג. אונסקו

- 1) הכנת דגלי אונסקו לאתרים שהוכרזו בביצוע (הושלם בפברואר 2006)
- 2) הרצאות על אונסקו במועצת גנים, חמ"ת, המשרד לאיכו"הס
- 3) סיור עם הוועדה המחוזית של משרד הפנים בדרך הבשמים
- 4) הושלם סרט על "דרך הבשמים" עבור אונסקו בגרסה אנגלית ובגרסה עברית.
- 5) סרט התלים המקראיים לקראת השלמתו (הושלם בפברואר 2006)
- 6) דרך הבשמים והתלים המקראיים הוכרזו כאתרי מורשת עולמית בדרבן דר. אפריקה 15.7.2005.

ד. חוות דעת ופרסומים הפקת חומר מקצועי

- 1) הכנת דפדפת לגן לאומי ציפורי בעברית ובאנגלית
- 2) כתיבת מאמר למגזין הרשות (גיליון 5): "אל בורות המים" גיליון 6: "אמות המים של ציפורי" גיליון 9:
"הכרזה עולמית"
- 3) בקרה על עשרות חומרים כתובים של הרשות: דפדפות, מאמרים במגזין הרשות, שלטים ועוד.

ה. השתתפות בוועדות תכנון והיגוי

מצדה, נחל תנינים, קיסריה, המועצה הארכיאולוגית, וועדת שימור, צוות פיתוח, תו"פ מנכ"ל, אונסק"ו.

ו. שימור

- 1) תכנון וביצוע של בית העמודים בתל כנרות.
- 2) המשך טיפול בשער הכנעני בתל דן.
- 3) כיסוי שימורי בחלוצה.
- 4) שימור מלווה חפירה בסוסיתא ובאתרים נוספים.

ז. מוצגים ופריטים אדריכליים

- 1) העברת האחריות על המוזיאון הארכיאולוגי בערד לעיריית ערד.
- 2) העברת פריטים אדריכליים מפ"ת לתל אפק.
- 3) הקמת תצוגה ארכיאולוגית במשרדי המנכ"ל בתל אפק (16 פריטים).

ח. מחקרים וחפירות

- 1) מערכת המים של ציפורי.
- 2) בארות אשקלון.

אגף שטחים פתוחים

יום והובלת הכנת תכניות מרקמיות:

בהמשך ליוזמת האגף להכנת תכניות מתאר מחוזיות חלקיות, (תכניות מרקמיות), לשטחים הפתוחים כפי שהוגדרו בתמ"א 35 כ"מוטי שימור" ומסמך לשיתוף פעולה בין מינהל התכנון במשרד הפנים, המשרד לאיכות הסביבה, והחברה להגנת הטבע.
האגף עוסק בליווי התכנון באזורי התכנון של בקעת הנדיב, מעלה נחל אילון, נחל שקמה ופולג. במסגרת זו אושרו 2005 תכניות האב לתכניות סובב בקעת הנדיב ונחל שקמה.

ליווי תכנון תכניות מתאר כוללניות לשטחים הפתוחים:

האגף ליווה תכנונית תכניות רבות ובהם- דרך הבשמים ותכנית ש"פ בני שמעון בדרום, תכנון הירקון במרכז ותכניות רבות ליערות בצפון

שיתוף הציבור והגברת המודעות לחשיבות שמירת השטחים הפתוחים:
 האגף מלווה את תפעול אתר השטחים הפתוחים באינטרנט (WWW.IOS.ORG.IL).
 אתר זה מלווה את הפרוייקטים השונים לשמירת השטחים הפתוחים ומאפשר לציבור להכיר ולהגיב לתכנון
 לשמירת השטחים הפתוחים.
 באתר עדכונים על מהלכים ויוזמות שונות לכרסום בשטחים הפתוחים ועדכון על המאבקים של הגופים
 הירוקים למנוע או למזער את הפגיעה של יוזמות אלו.

השתלבות בדיוני המועצה הארצית לתכנון ובניה בועדות המשנה וועדות אחרות :
 השנה נמשך המהלך להעמקת מעורבותנו והשתתפותנו בועדות התכנון השונות של מינהל התכנון. באמצעות
 תגבור האגף בשעות של כוח אדם נוסף (חלקו מתרומות) הלוקח חלק פעיל יותר בועדות השונות. ועדות אלו
 כוללות מלבד המועצה הארצית לתכנון ובניה גם את הועדה לנושאים תכנוניים עקרוניים, הועדה לשמירה על
 קרקע חקלאית ושטחים פתוחים הועדה לשמירה על הסביבה החופית, ועדת קרקעות עליונה, וכן ועדות
 היגוי שונות: תמ"א 3, תמ"א 22, תמ"א 23, תמ"א 14, תמ"א 13, תמ"א 37, תמ"א 34 וכדומה.

צמצום נזקי עבודת תשתית:

בין השאר עסק השנה האגף בליווי התכנון של מספר פרויקטים ארציים-
 קווי רכבת- אשקלון- ב"ש, נען ב"ש, עכו כרמיאל וכו'
 כבישים- כביש 6

כן ערך האגף השתלמויות מקצועיות לפקחי התשתיות ברשות וסייע בליווי ביצוע פרויקטי תשתיות מקומיים
 (קווי מים, חשמל וכו')

ליווי מקצועי של נציגי הרשות בועדות התכנון:

השנה ניתן דגש להגברת התיאום והייעוץ המקצועי למתכננים במחוזות.
 במסגרת זו מופץ חומר תכנוני, נערכות השתלמויות ופגישות ומועברות הערות לתכניות בעיקר בתחומים -
 ניקוז, תחנות דלק, תכניות מפורטות לתמ"א 22, תכניות למבנים חקלאיים וכו'

תמ"א 35

האגף ליווה באינטנסיביות את שלבי אישורה הסופיים של תמ"א 35 מתוך הבנה שתכנית מתאר ארצית
 כוללת זו תעצב את דמותה של מדינת ישראל בעשרות השנים הבאות.

תמ"א 39- ניצנים

האגף ליווה את הכנת תכנית ניצנים שנתנה מענה לשוב מפוני גוש קטיף תוך שימור מרחב החולות בין
 אשדוד לאשקלון כשמורת טבע גדולה

הגשת התנגדויות:

האגף הגיש מספר רב של התנגדויות לתכניות הפוגעות בשטחים הפתוחים ובשמירת הטבע.
 רוב ההתנגדויות התקבלו בחלקן וכך מוזערה הפגיעה בסביבה.

אכיפה ופיקוח

חטיבת אכיפה כוללת שלשה אגפים: אגף פיקוח ומבצעים, אגף התביעות ואגף בטיחות, ביטחון (של
 העובדים ושל המבקרים) וטיפול במניעת שריפות.

החטיבה ממונה על הפעלת מוקד 24 שעות בשיתוף המשרד לאיכות הסביבה.
 לחטיבה מחלקת היתרים המרכזת את כל הפעילות בתחום מתן היתרים למחקר, לצייד, לסחר (יבוא ויצוא
 בעלי חיים) והיתרים מיוחדים.

החטיבה ממונה על ביצוע אמנת CITES (הסדרת הסחר ומניעת הברחות בעלי חיים לארץ וממנה).
 לחטיבה נציגות קבועה בצוותי עבודה של האינטרפול המטפלים בעבריינות בינלאומית בנושא מניעת הברחות
 בעלי חיים ומוצריהם.

לחטיבה מדור המטפל ברישום ומעקב אחר הנפקת רשיונות הצייד, ניהול התיקים המשפטיים, ניהול מערך
 קליטה ובדיקת מוצגים (פעילות משותפת עם המז"פ המשטרתי).
 החטיבה מנחה מקצועית את הפעילות האכיפתית בארץ ומתמקדת בהכשרה של עובדי הרשות ליצירת מערך
 פעילות מקצועי ומיומן.

לחטיבה יועצים משפטיים המטפלים בתחום הפלילי, קידום חקיקה ומתן חוות דעת והנחיות מקצועיות.
 במחוזות הרשות קיימים ממוני אכיפה מחזיים, המרכזים את כל פעילות החקירות, מודיעין ומבצעי אכיפת
 החוק.

בשנה זו הושם דגש מיוחד על מניעת כריתת עצים לאור התחדשות הכריתות עקב המצב הכלכלי הירוד
 באוכלוסיה הכפרית באזורים שמעל ל 800 מטר גובה.
 ניתנה עדיפות להסדרת פעילות רכבי 4+4 בשטחים הפתוחים תוך שיתוף פעולה מלא של הנהגים והפקחים.
 נמצאה ירידה משמעותית בעבירות בתחום זה.

החטיבה הפעילה, בשיתוף אגף ים וחופים, את תוכנית חוף נקי כולל מבצעי אכיפה וניקיון. החטיבה, בשיתוף המשרד, הפעילה מבצעי ניקיון בחגים הגדולים, עם ציבור המטיילים, בשטחים הפתוחים, בהצלחה רבה תוך הפחתת כמות האשפה שנעזבה בשטח באופן ניכר. ניתן דגש מיוחד להמשך ההגנה על צמחי בר מוגנים המוכרים גם כצמחי תבלין, כמו: מרווה, אזוב מצוי (זערת) ואחרים.

דגש מיוחד ניתן השנה להגברת השת"פ עם גופי אכיפה בתחום דיג, הזיהום הסביבתי, מניעת נסיעת רכבים בחופי הים, מניעת התפשטות מחלת הכלבת ומניעת הרעלות והשפעות הרסניות של הרעלות משנה. הוגבר השיתוף עם המשטרה למיצי מהיר ויעיל של אכיפה כנגד שימוש ברעלים שלא על פי חוק התווית וחוקי הגנת הצומח.

החטיבה המשיכה במסורת של לקיחת חלק בהשתלמויות שופטים להכרת הסביבה על מרכיבה והצגת ההתמודדות עם מפגעים סביבתיים והשפעותיהם על עולם החי והצומח. בשנה זו נערכו מבצעים בכל השמורות והגנים הפתוחים לסילוק מצבורי אשפה וגרוטאות רכב. פונו עשרות טונות של פסולת בניין ומאות גרוטאות רכב.

בתחום ההכשרות שמה לה החטיבה יעד להגברת הידע והמקצועיות של אוכפי החוק ועובדי הרשות בתחום הביטחון, של המבקר והעובד, ועמדה בהצלחה בקיום השתלמויות, קורסים וסדנאות, בתחומים האמורים.

סיכום הפעילות לפי נושאים:

1. שינויי חקיקה

שינויי חקיקה מהותי מתנהל בשנה זו בתחום הגנת חיית הבר, שעיקרו שינוי מדיניות הציד והתאמתו לצורך הממשקי והסביבתי של אוכלוסיות חיות הבר שבבר.

בשנה זו אושרה השימה החדשה והמקיפה של ערכי טבע מוגנים והתאמתם להגנה בבתי הגידול התואמים הימצאותם.

שינויי החקיקה מתאימים עצמם לחוקים נלווים כמו: חוק צב"ח והפיקוח על הניסויים בבע"ח. בשנה זו הוכללה רשימת המינים המופיעים באמנת סייטס בחקיקה הישראלית באמצעות אכרזה על המינים המוגנים בנספחי האמנה כמוגנים בארצנו.

2. הגברת מעורבות ושיתוף ארגונים ועמותות להגנת בע"ח וכן הודק הקשר עם הממונה על חוק צב"ח במשרד החקלאות.

3. היתרים

א. סה"כ הונפקו השנה כ 2500 היתרים לטיפול בנוזקי חקלאות שעיקרם דילול אוכלוסיית חזירי בר ומינים שהוגדרו מינים פולשים ו/או מתפרצים.

ב. הונפקו כ 500 היתרים לאחזקה ופגיעה בערכי טבע מוגנים לצורך מחקר ומדע, שעיקרם בתחום הצומח ועולם החי התת מימי, ומיעוטם בתחום חיות הבר.

ג. הונפקו השנה כ 900 היתרים לסחר, יבוא/יצוא/אחזקה של חיות בר.

4. אגף תביעות רישוי ורישום

להלן נתונים של אירועי אכיפה שטופלו בשנת 2005:

דווחו 2,550 אירועי אכיפה בגין עבירות ציד, פגיעה בשמורות, גנים לאומיים וערכי טבע מוגנים לפי התפלגות הר"מ:

א. תיקי תביעה שהוגשו לבתי משפט – 547

ב. הודעות קנס – 820

ג. אזהרות שניתנו בכתב – 1,183

הונפקו 2,817 רישיונות ציד לעונת 2005/6 (מ 31/8 – 1/9)

5. אגף פיקוח ואכיפה

באגף קיימים 4 תחומי פעילות: מניעת ציד בלתי חוקי של עובדים זרים, מניעת סחר בלתי חוקי, פיקוח על החזקת חיות בר בשביה, מודיעין.

1. בתחום הציד הלא קונבנציונלי (פועלים זרים):

אותרו 1077 מלכודות לציד חיות בר.

נתפסו 44 כלבים שנעזרו בהם לציד.

ליווי אירועי ציד מזדמנים וזומים: ריכוז מאמץ למניעת ציד צבאים, דורבנים וחוגלות.

2. בתחום מניעת הסחר הבלתי חוקי:

נתפסו קופים בודדים שהוחזקו ללא היתרים ו/או הוברחו לארץ.

נבדקו בצווי חיפוש אתרים שבהם הוחזקו בעלי כנף וחולים, כולל שווקים ונתפסו מאות ציפורי שיר, בעיקר חוחיות, שנלכדו בארץ.

ג. ביקורת במעברי הגבול האוויריים, יבשתיים וימיים- נעשה בשגרה והוגבר הפיקוח על יצוא / יבוא חיות בר כולל יבוא דגים ואלמוגים של מים מלוחים.

ד. פיקוח שוטף בממ"ן נתב"ג – כניסה וציאת משלוחים (בע"ח).

ה. הוגברה האכיפה למניעת סחר בלתי חוקי בחנויות למסחר חיות בארץ, תוך שיתוף פעולה עם הממונים על חוק צב"ח למניעת התעללות ומתן תנאי אחזקה נאותים.

3. בתחום החזקת חיות בר בשבייה:

ביקורות שוטפות – פינות חי, גני חיות, מגדלים. כ - 200 אתרים. קיימים מגעים הדוקים עם ארגון גני החיות והממונה על חוק צב"ח, למתן תנאים הולמים לחיות הבר המוחזקות במקומות אלו. כולל הכנת הצעה לתקנות בסוגיה זו.

בדיקת בקשות ליבוא ויצוא חיות בר. כ 200 בקשות.

אישור להקמת מתקנים להחזקת חיות בר. עשרות בקשות. חלקם הקטן נענה בחיוב לאור החמרת הדרישות לאחזקה ראויה.

הפעלת צוות/ועדת סחר הדנה בבקשות לסחר בחיות בר במטרה למזער את הנזק העלול להיגרם לחיות בר מקומיות (סיכון אקולוגי ומינים פולשים).

שני מסמכי מדיניות סחר פנים ארצי ואחזקת חיות בר כולל הכרה במתקנים שונים לקראת אישור סופי. 4. בתחום המודיעין:

א. איסוף חומר מודיעיני מהמחוזות/מרחבים.

ב. הקלדת חומר למסוף.

ג. עיבוד חומר לפני פעילות מבצעית.

ד. הטמעת עבודת המודיעין מול אנשי השטח.

6. תחום בטחון, בטיחות וכיבוי אש

בטחון

התקיים קורס מאבטחים לנושאי נשק ברשות ונערכו השתלמויות ייעודיות.

נרכשו אקדחים ונשק ארוך שסופקו לפקחים ומנהלי אתרים לצורכי הגנה עצמית ובטחון ציבור המבקרים. הופעלה חברת שמירה לתגבור הביטחון באתרים.

בטיחות

התקיימו סיורי בטיחות במסלולי טיול ואתרי הרשות לאיתור מפגעים.

שופרו מערכות שבילים קיימות ונבדקו מתקני עזר.

התקיימו השתלמויות למדריכי הרשות, פקחים ומנהלי אתרים.

מניעה וכיבוי שריפות

נערכה השתלמות ארצית ובוצעו תרגילים משותפים עם יח'

הכיבוי הארצית וקק"ל.

מינהל וכספים

החטיבה התמקדה בתכנון תקציבי הרשות ותוכניות העבודה השנתיות, לרבות גיבוש תקציבי פעולות ייעודיים כדוגמת פיתוח מייזמים כלכליים בשיתוף עם אגף התקציבים באוצר. בנוסף פעלה החטיבה בליווי הסכם העבודה החדש. הושלמה תקינת רכב ורכישת רכבים שוטפת על פי התקציב מתנהלת באופן שנתי מערך אינוונטר מבוצע. אישור קידום ושכתוב נהלי הרשות בהליך ביצוע, ויצא אוגדן הנהלים. מיחשוב מערך הקופות הרושמות באתרים וקישורם למרכז הנהח"ש בביצוע, הקופות משודרגות תחת סטנדרט אחד המאפשר שליטה, בקרה ונתונים בזמן אמת.

בהליכי ביצוע בדיקה ושיפור מערך הרכישות מתוך כוונה לנצל "יתרון לגודל", דגש מיוחד לנהלי

התקשרויות, מכרזים וחוזים. פיקוח הדוק על מערך הכספים בהנהלות המשותפות ובאתרים ביקורים

תקופתיים באתרים ואחת לרבעון בהנהלות המשותפות מבוצע חלקית. כן בוצעו השתלמויות, אימון ורענון נהלי הנהיגה בשטח ובכביש לכלל עובדי הרשות.

מבנה התקציב, הכנסות והוצאות, מוצג בפרק המתאים.

שיווק ותיירות

עידוד ביקורי ישראלים בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע

הפעילות השיווקית לעידוד הביקורים באתרי הרשות מתבצעת ע"פ מגזרי אוכלוסיות ועונות השנה.

א פעילות עונתית ובחגים

אגף השיווק קיים בשנת 2005 מבצעים עונתיים בתקופות השנה השונות.

במסגרת המבצעים התקיימו אירועים והדרכות לציבור המבקרים באתרים השונים. הפעילות

במסגרת המבצעים גובתה במדיית הפרסום הבאות:

1. הפקת 4 חוברות עונתיות בידיעות אחרונות – תפוצה של 850,000 עותקים בערבי חג ,

ובמועדי טיולים אופייניים, בחגים פסח, טו בא"ב, סוכות וט"ו בשבט.

2. השתתפות בחוברת במעריב תוך מתן ביטוי לפעילות הרשות ולפרסום אירועים ומיזמים.

שימוש באתר האינטרנט שהוקם על ידי הרשות ומשמש ככלי שיווקי והסברתי – פרסום

מפורט של אירועים באתרים, אטרקציות חדשות וכד'.

3. הפעלת והרחבת מרכז מידע והזמנות – קו 3639 * המוסר מידע על פעילות אגף השיווק

ומקבל הזמנות למוצרי הרשות השונים.

4. בתקופת החגים ובסופי שבוע הופעלו תחנות מידע הפרוסות ברחבי הארץ ועובדות בשיתוף ובהנחיית הרשות.
5. ביצוע מחקר בקרב "מטיילים בתדירות נמוכה" על מנת לאתר קהלים חדשים ולהרחיב את פלחי השוק מולם פועלת הרשות.
6. עלונים – המופצים בתפוצה רחבה מאד (מאות אלפי עותקים)
7. מוקד התנועה – תשדירי רדיו לעידוד ביקורי קהל באתרי הרשות. פעילות הנעשית בשיתוף עם ההסברה.
8. פרסום רחב מאוד ומקיף ברדיו, באינטרנט בעיתונות היומית ובמגזינים להחדרת ה"עופוריה".
9. הפקת קופוני הנחה שהופצו במדיות השונות בשת"פ עם גורמים שונים.
10. קיום מבצעי הטבות באתרים נבחרים במטרה לעודד בקורי ישראלים באתרים כגון אתרי הצפון, מצדה, קיסריה ועוד.
11. עבודה מול קהלי יעד יחודיים כגון המגזר הדתי.

בשנת 2005 בקרו באתרי הרשות 6,010,000 מבקרים לעומת 4,900,000 בשנת 2004. מצ"ב טבלה.

מבקרים 2005 לעומת 2004

<u>שינוי</u>	<u>2005</u>	<u>2004</u>	
254,089 +6%	4,668,384	4,414,259	<u>ישראלים</u>
582,084 +76%	1,342,457	760,373	<u>תיירים</u>
836,173 +16%	6,010,841	5,174,668	<u>סה"כ</u>

ב. פעילות לעידוד ביקורי תלמידי בתי ספר

הפעילות הנ"ל מתקיימת בשני מישורים שיווקים.

1. מול בתי הספר - א. נערכו מספר דיוורים לתפוצת כלל בתי הספר שכללו פרטים אודות אתרי הרשות ומרכזי ההדרכה - מבצעים ועוד.
ב. בוצע פרסום בעלוני המורים השונים
ג. נערכו סיורי היכרות למורים באתרי הרשות
ד. השתתפות בכנסים ובתערוכות לקהל המורים
2. מול סוכני נסיעות וחברות הטיולים - א. עידוד ההגעה לשמורות וגנים על ידי חשיפת האתרים למדריכי החברות והפצת חומר.
ב. החדרת האתרים לחבילות הטיולים תוך יצירת אירועים מיוחדים (הדרכות מיוחדות ועוד).
ג. מבצעי הנחה ועוד.
ד. דגש לסוכני תיירות נכנסת לעידוד התיירים, כולל כרטיסים לתייר.
ה. השתתפות בתערוכות וכנסים לחשיפת אתרי הרשות ופועלה הן לתיירות פנים והן לתיירות נכנסת.

ג. מועדון מטמון - עידוד הקהל למחויבות בתחום הטבע והמורשת

מטמון - מועדון טבע מורשת ונוף, הוקם לאחר האיחוד על ידי צירוף שני המועדונים שהיו בשתי רשויות האם (רג"ל ורש"ט).

המועדון פועל אל ציבור לקוחותיו במישורים הבאים:

1. עידוד הביקור בשמורות הטבע ובגנים הלאומיים על ידי תשלום מראש כדמי חברות.
2. העברת מסרים בנושאי הטבע והמורשת על ידי הפקת ומשלוח חוברת "בשביל הארץ" - מהדורה מיוחדת למנויי הרשות.
3. יצירת מעורבות וזיקה לתחומי העשייה של הרשות על ידי ארגון וביצוע סיורים וטיולים מיוחדים לקהל המנויים. הסיורים מודרכים אך ורק בידי מדריכי מרכזי ההדרכה למען העברת המסר החינוכי רשותי.
4. פרסום אירועים שונים התקיימים באתרי הרשות למנויים על מנת לעודד אותם לבקר באתרים ובכך הן לחזק את הקשר עם הרשות והן לבצע רכישה חוזרת של כרטיס המנוי
5. קיום כנסים ואירועים מיוחדים למנויים למען יצירת הזדהות וחיזוק הקשר עם מועדון המנויים, הרשות ומטרתיה.

6. חיבור מחלקת המנויים למרכז המידע על מנת לשפר את השירות הטלפוני הניתן למנויים
 7. ביצוע סקר שביעות רצון שנתי בקרב המנויים על מנת לשפר את רמת השירות ללקוחות.
 * נכון לסוף שנת 2005 מועדון המנויים כלל כ- 45,000 בתי אב לעומת 40,000 בתום שנת 2004 (גידול של 10%).
 מצ"ב טבלה

מכירות מנויי מטמון (2005 – 2001)

שנה	מכירות מנויים	שינוי	שינוי ב-%
2001	22,000		
2002	20,000	+2,000	+10%
2003	36,000	+18,000	+90%
2004	40,000	+4,000	+10%
2005	*44,000	+4,000	+10%

* כ- 65% מכלל המכירות הינם חידושים של מנויים קיימים

ד. חנויות ומוצרי הרשות

בשנת 2005 הושם דגש על הניהול המרכזי של מערך החנויות, תוך הקפדה על זרימת נתונים בזמן אמת, וכהכנה לקראת חיבור למערך הקופות ומעקב המלאי החד, שנכנס לתוקפו לקראת סוף השנה. בשנה זו החלנו בעבודה לקראת מיתוג חנויות הרשות נבחר קונספט של חנות מידע והחלה עבודה על פרטי המיתוג - שם, לוגו בחירת צבעים ועיצוב. סה"כ מכירות בשנת 2005 כ- 9 מליון ש"ח לעומת 6.5 מליון ש"ח בשנת 2004 .
 מצ"ב טבלה

מכירות מוצרים לשנים 2000-2005

שנה	מכירות באלפי ש"ח	מסי מבקרים באלפי-רשותי	ממוצע מכירות למבקר ב-ש"ח
2000	3,600	6,000	0.60
2001	1,900	4,100	0.46
2002	1,800	3,000 חנויות	0.60 חנויות
2003	4,000	4,000 - 3,350	1.00 - 1.21
2004	6,500	4,800 - 3,800	1.35 - 1.71
2005 - ביצוע	8,700	5,500 - 4,000	1.53 - 2.17

ה. ניהול מיזמים וזכיינים באתרי הרשות

בשנת 2005 החילוננו ביטול החלטת הרשות להעביר לניהול עצמי של הרשות את המיזמים הכלכליים שבאתרי הרשות. במסגרת המדיניות הנ"ל הועברו מתחילת השנה מיזמים לניהול עצמי (מזנונים וחנויות).

ו. אירועי ערב

במסגרת הפעילות השוטפת באתרי הרשות קיימת דרישה מקהל המבקרים ומהציבור הרחב לקיום אירועים בשעות הערב באתרים מסויימים (גנים לאומיים). השנה ניכרה התאוששות בתחום הנ"ל והקיץ היה פורה במיוחד. האתרים אפק ובית גוברין נוספו לרשימת האתרים בהם מתקיימים אירועי ערב.

ז. הוצאה לאור

בשנת 2005 מחלקת ההוצאה לאור הפיקה דפדפות חדשות לאתרים ומס' דומה למסלולי טיול ולשמורות טבע פתוחות. כמו כן הודפסו מהדורות נוספות של דפדפות המחולקות למבקרים באתרי הרשות (סה"כ כ- 1 מליון דפדפות).

ח. חשיפת אתרי הרשות

בנוסף לאמור לעיל קיימת פעילות מגוונת לחשיפה תמידית ורצופה של אתרי הרשות על ידי פרסום תדמיתי, ארגון סיורי סוכנים, פעילות ומעורבות בעמותות התיירות האזוריות, נטילת חלק בפרסומים השונים של משרד התיירות, יום מבצעי שיווק לאתרים נקודתיים ועוד. בשנת 2005 נערכו מספר סיורים לסוכני הנסיעות ומארגני התיירות ועוד מספר סיורים למורי דרך, חלקם בארגון הרשות וחלקם בתיאום עם הרשות.
 ט. חניוני לילה

מיסוד מערך חניוני לילה להזלת מחירי הטיול. עד עתה הוסדרו כ- 24 אתרים לחניוני לילה (מקלחות, מגורי מורים ועוד). הוכן מחירון מסודר על פי רמת השירות של החניונים, הוחל בקמפיין חניונים לבתי ספר תנועות נוער וכד'.

שנה	מס' לנים	שינוי במספרים	שינוי ב- %
2002	12,656		
2003	25,491	+ 12,835	102%
2004	44,440	+ 18,949	74%
2005	83,991	+ 39,551	89%

- כ- 30,000 לנים בחודשים ינואר-אפריל 2006 (חורף)
- תחזית לשנת 2006 – כ- 120,000

י. פיתוח השירות והמוצר

בפעילות השוטפת של קליטת המבקרים באתרי הרשות פועל אגף שיווק במישורים הבאים למען פיתוח השירות והמוצר לאוכלוסיות היעד השונות הפוקדות את אתרי הרשות השונים.

1. הוגדרו שעות פעילות הביקור בהתאם לעונות השנה השונות
2. עודכנו תעריפי הביקור
3. שופרו ועודכנו דפדפות האתרים המחולקות למבקר באתרים
4. השתתפות בצוותי התכנון הרשותיים
5. מינוף הכרטיס לתייר – גידול במכירה בעשרות אחוזים
6. נערך סקר בקרב לא מבקרים באתרי הרשות כבסיס לתכנון האסטרטגיה השיווקית לשנת 2005/6 . (מצ"ב)

אסטרטגיה שיווקית - תירות פנים

חינוך והדרכה

א. חינוך והדרכה בחוק:

חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה התשנ"ח 1998 קבע: "על הרשות ליוזם, לקיים ולעודד פעולות חינוך, ובכלל זה פעילויות להגברת התודעה בתחומים האמורים בקרב הציבור בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט".

החינוך במטרות רט"ג:

"חינוך בני הנוער לאהבת הארץ ולשמירה על ערכי הטבע הנוף והמורשת".

אגף חינוך והדרכה ברמת המטה ועוד עשרה מרכזי חינוך והסברה במחוזות פועלים למימוש סעיף זה בפועל ולהשגת שלוש מטרות עיקריות:

1. להנחיל ולהטמיע את התודעה לשמירת אתרי וערכי הטבע, הנוף והמורשת בקרב הציבור בישראל בכלל ובקרב תלמידים ובני נוער בפרט.
2. ליצור ולקדם זיקה, אחריות ומחויבות בין כלל אזרחי ישראל לבין אתרי וערכי הטבע, הנוף והמורשת.
3. לטפח קשרי אתר – קהילה בין אתרי רט"ג לקהילות השכנות.

ב. קהלי יעד:

בני נוער ותלמידים היו ונשארו הקהל העיקרי. ב- 2005 ניתן דגש מיוחד לתלמידי הפריפריה, ליח"צ צה"ל ומג"ב ברמה של מפקדים וקציני / ות חינוך כמעבירי מסר וסוכני שינוי. מורים ומורים בשבתון ורכזי טיולים זכו להצעות מיוחדות בתחום ההשתלמויות. במסגרת הפעילות החינוכית של פרויקט "חוף נקי" המשותף למשרד א. הסביבה ולרט"ג זכו המשצי"ם (מדריכי של"ח צעירים) ליחס מיוחד.

ג. מרכזי חינוך והסברה:

במהלך 2005 פעלו עשרה מרכזי חינוך והסברה כשאחד מהם עבר הרצה כמרכז חדש, מרכז שפלה וחוף. כמו כן פעלו ארבעה מרכזי חינוך והסברה אקולוגיים. כל המרכזים פועלים במסגרת מרחבים במחוזות הרשות ומונחים מקצועית ע"י אגף חינוך והדרכה.

ד. מדריכים:

ב - 2005 עלה מספר המדריכים ל כ - 300 מדריכים והם נמנים על שלוש קבוצות:

(א) מדריכים יומיים והם הרב.

(ב) מורות חיילות במסלול הירוק.

(ג) בנים ובנות שירות (ש.ש) בנות שירות לאומי (ש.ל).

הכשרת מדריכים:

התקיים קורס הכשרת מדריכים בשיתוף משרד החינוך (קורס מדריכי טיולים - תו - תקן), כמו כן הוכשרו מדריכים יומיים ע"י מרכזי החינוך וההסברה של רט"ג.

ה. תכנים ועזרים:

✓ הופצה הערכה החינוכית בנושא זכות הטבע למים, הערכה הכילה כרזה ומשחק.

✓ הוכנו מערכים ותיקי מסלול ע"י המרכזים במימון האגף.

1. סיכום ופילוח ימי הדרכה ומדריכים ב - 2005:

(1) הודרכו כ - 660.000 מתחנכים.

(2) ימי הדרכה - 2003 , 2004 , 2005

סה"כ ימים - 5.239 , 6.887 , 10.352

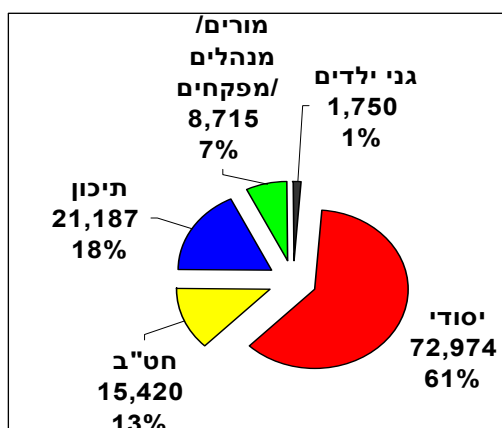
ימי הדרכה חיצוניים - 3.420 , 4.487 , 6.122

ז. מדריכים ממערכת החינוך:

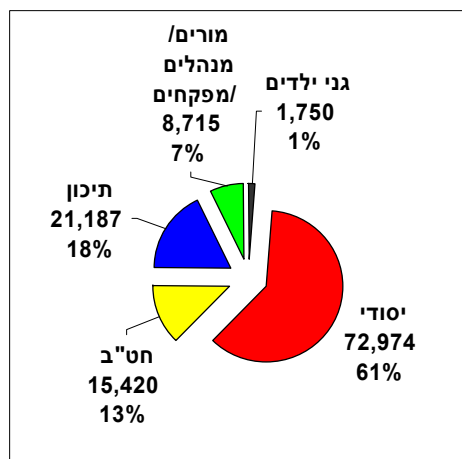
נרשמה עליה של 50% במספר המדריכים במערכת החינוך מ - 2003 - 2005

2003 2004 2005
55.000 מתחנכים, 83.000 מתחנכים, 194.000 מתחנכים.

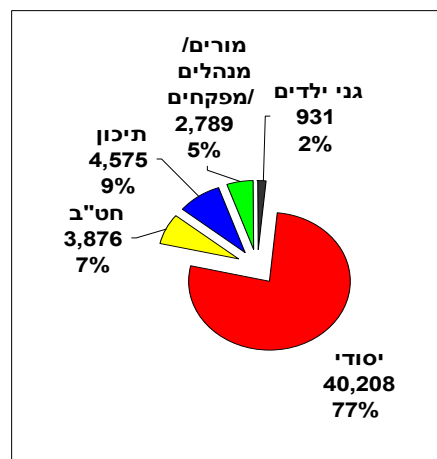
התפלגות המדריכים במערכת החינוך ב- 2005 [כ-120,000]

2005

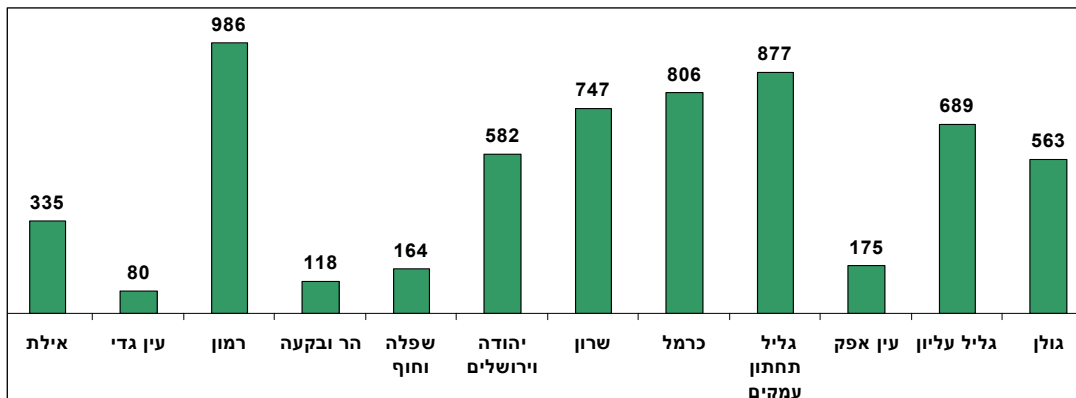

2003

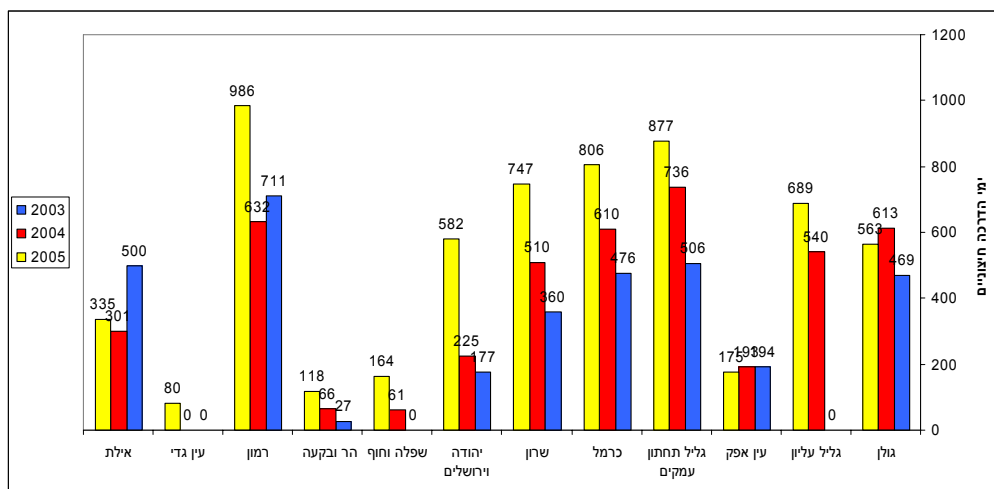

- מבין התלמידים זכו תלמידי בתי"ס יסודיים ב - 61%, סה"כ כ - 73.000 תלמידים.
- קהל יעד חשוב הם המפקחים / מנהלים ומורים - ב - 2005 הודרכו כ 8.700 שהם 7% מהמודרכים של מערכת החינוך לעומת 6% ב - 2004 ו 5% ב - 2003.

ימי הדרכה חיצוניים ב - 2005:
מרכזי חינוך והסברה

השוואה רב שנתית בימי הדרכה חיצוניים:

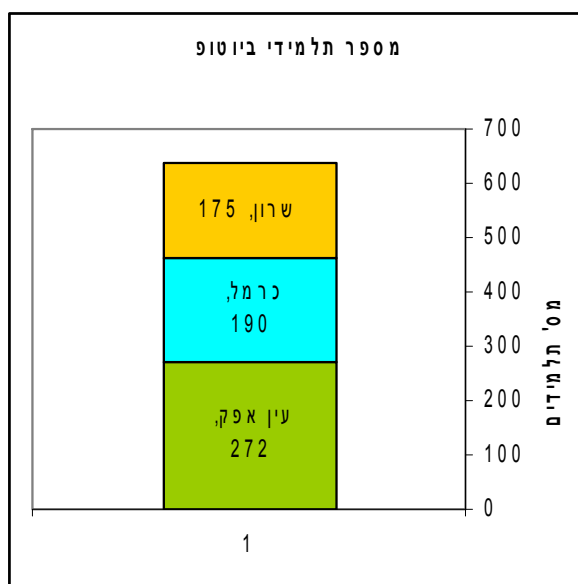

ח. פעילות המרכזים האקולוגיים:

קיימים ארבעה מרכזים אקולוגיים. פעילותם התמקדה בהנחיית תלמידי ביוטופ בתוכנית שנתית ובהדרכות חד יומיות.

בהנחיית ביוטופים נרשמה ירידה של 17% בהשוואה ל - 2004 .
בהדרכות חד יומיות נרשמה עליה של 400% בהשוואה ל - 2004.

פעילות המרכזים האקולוגיים:

ט. פרויקטים ותוכניות מיוחדות:

שנת – 2005 הייתה שנת מפנה מבחינת קשרי רט"ג, משרד החינוך, צה"ל ומג"ב בתחום הפעילות החינוכית:

- 1) כניסות מסובסדות של תלמידי ישראל לאתרי רט"ג בעלות של 3 ש"ח/תלמיד הביאו לכניסות תלמידים מהפריפריה ונרשמה עליה בכניסות תלמידים בכלל.
- 2) במהלך שבוע אהבה לטבע, למים ולסביבה התקיימו פעילויות חינוכיות בשיתוף משרד החינוך:
 - ✓ "של"ח בשביל ישראל" – רט"ג ממנה הסעות, הפקת מפה ושקיות לאיסוף אשפה והשתתפה בעצרות שהתקיימו באותו יום שהתלמידים הלכו, למדו וניקו את שביל ישראל.
 - ✓ חידון "ארץ מולדת" – במשותף עם המפמ"רית של הגיאוגרפיה וגופים נוספים - רט"ג השתתפה בהכנות, בהדרכת סיור המתמודדים, בשיפוט ברמה המחוזית והארצית ובחלוקת פרסים לזוכים.
 - ✓ מימון אוטובוסים והדרכות – לבתי"ס מהפריפריה עפ"י רשימת משרד החינוך – בשבוע האהבה לטבע למים ולסביבה.
 - ✓ פרויקט "חוף נקי" – יחד עם המשרד לאיכות הסביבה – רט"ג מובילה פעילות חינוכית בנושא החוף והים בדגש שכני החוף. התוכנית היא תלת שנתית והחלה ב – 2005.
 - ✓ פרויקט ידד החולות – פרויקט חינוכי רב שנתי בתמיכת חברת חשמל, הפעילות תימשך גם בשנים הבאות.
 - ✓ פרויקט קשר – מתקיים זו השנה החמישית, מופעלים במסגרתו בתי ספר מישובים שכנים לאתרי רט"ג. הפרויקט אמור להביא למיתון קונפליקטים ע"י העלאת המודעות לנושאי טבע, נוף, מורשת וסביבה ויצירת קשר אוהד וחיובי בין הקהילות לסביבתן.
 - ✓ פריצת דרך בקשר עם צה"ל : התקיים מפגש התנעה משותף למקח"ר וסגל החינוך הבכיר של צה"ל ולממונים לחינוך הדרכה והסברה ברט"ג בנוכחות קצין חינוך ראשי ומנכ"ל רט"ג. באותו מפגש חולקו חוברות של מסלולי טיולים וביקורים באתרי רט"ג בהדרכת מרכזי החינוך וההסברה. מאז רכשו יחידות צה"ל כ – 90 ימי סיור. לקראת שבוע אהבה לטבע למים ולסביבה, צה"ל הפיק כרזות, מדבקות ובאנרים בנושאי הטבע כולל כתבות בעיתון במחנה וגלי צה"ל, פרי עבודה משותפת.
 - ✓ קייטנות קיץ – ב – 2005 הורחבה פעילות הקייטנות ומספר המשתתפים גדל ביחס ל – 2004 .
 - ✓ מבט ל – 2006: בתחום התכנים האגף מוביל הפקה של מערכים, תוכניות חינוכיות ותיקי מדריך בנושאים כדלקמן:
 1. חוברת בנושא הרעלות.
 2. תוכנית חינוכית של 30 שעות שנתיות במסגרת "חוף נקי".
 3. חוברת צבא ושמירת טבע.
 4. תיק למדריך בנושא אתרי מורשת עולמית.
 5. מיפוי למידה חוץ כיתתית ב – 20 אתרי רט"ג.

הסברה

חשיפת פעולות הרשות ועמדותיה:

הפעילות שהתבצעה כללה הודעות לעיתונות, סיורי עיתונאים, מסיבות עיתונאים, הכנת ניירות עמדה והפצת חומר מקצועי, תחקירים עיתונאיים.

שיתוף הציבור:

נוצרו קשרים עם ארגונים ציבוריים "ירוקים" ואחרים במאבקים הקשורים לשמירת הטבע והמורשת. מביניהם - החברה להגנת הטבע, צלול, המצפה התת ימי באילת, חיים וסביבה, המשרד לאיכות הסביבה, מע"צ, משרד התיירות, הרשות לשיקום האסיר, משרדים ממשלתיים אחרים.

הטמעת הרשות במודעות הציבור:

חיזוק מעמד הרשות כגוף יוזם, מגיב, נוכח ומשפיע בתחומי התיירות, הסביבה, הטבע והמורשת באמצעות מוקד התנועה, חיזוק הקשר עם כתבי תיירות וסביבה, מאבקים ציבוריים בנושאי מים, השבות, דורסים, ותגליות ארכיאולוגיות.

צוותי הסברה:

מיסוד הפעלת צוותי הסברה בכל המחוזות וחיזוק הקשרים של הצוותים עם קהלי היעד במחוז. גיבוש תוכנית עבודה ובניית נהלי עבודה, כולל דפדפות לאתרים פתוחים, קשר עם קהלי יעד - שולחן קוליס, מבצע מטוסי אולטרא לייט, עולים חדשים, דוברי ערבית, הכנת מוצרי הסברה שונים כגון מניעת נזקים לחקלאות, עופרי צבאים, נשרים ודורסים אחרים, צבי ים.

הטיפול בפניות הציבור

תהליך הטיפול בתלונות הציבור נבנה והתמסד באופן מסודר ושיטתי, בלשכת המנכ"ל, בהליך עבודה מסודר לקבלת התלונות, רישומן ומעקב אחר הטיפול בהן. בתום כל שנת עבודה מתפרסם דו"ח שנתי שהוא פרי איסוף כלל הנתונים על התלונות, עיבודם וניתוחם לשם הסקת מסקנות והמלצות לשיפור הליקויים. הדו"ח לשנת 2005 משרת שלוש מטרות עיקריות - הצגת מצב סך-כל התלונות שהתקבלו הנושאים והיחידות, גזירת המלצות תיפעוליות לשיפור ולתיקון ליקויים, סימון מוקדי בעיות לגיבוש סיוע נקודתי במתן פתרון לבעיות.

התקבלו 443 סה"כ תלונות בנושאי מינהל, התנהגות ותחזוקה, וכולן נבדקו והמתלוננים נענו. לגבי תלונות רבות הופקו לקחים ברמה האישית והאירגונית.

ריכוז דו"ח תלונות הציבור לשנת העבודה 2005

סה"כ	סיירת ירוקה	מחוז אילת	מחוז יו"ש	מטה	מחוז מרכז	מחוז דרום	מחוז צפון	קטגוריה
172	0	0	5	66	25	10	66	מינהל
90	0	0	1	35	16	3	35	שירות
79	1	3	8	5	46	11	5	תחזוקה
45	0	3	3	13	5	8	13	תלונות על עובדי הרשות (תיק משמעת)
57	0	0	1	10	11	8	27	תודות/הערכה
443	1	6	18	129	103	40	146	סה"כ

- בתוכן 20 תלונות שטרם טופלו/נענו על-פי - צפון - 7 תיק משמעת מחוז צפון - 3 מרכז - 7 תיק משמעת מחוז מרכז - 1 יו"ש - 2

חטיבת משאבי אנוש

כללי:

בשנת 2005 קידמה הרשות את חתימת הסכם עבודה אחיד ובמקביל שולמו דרגות ל- 280 עובדים עפ"י הסכם העבודה. הרחבנו את קליטת בנות השירות הלאומי למרכזי ההדרכה.

תחום כ"א:

ברשות נקלטו 29 עובדים חודשיים חדשים. 10 עובדי שנת שירות. 13 שירות לאומי.

תחום הכשרות:

תכנית העבודה לשנת 2005, מבטאת מענה פרוגרסיבי לצרכי ההכשרה ברשות:

1. במהלך 2005 התקיימו:
 - 6 קורסים מקצועיים מתמשכים בתחומי העיסוק של הרשות.
 - 5 השתלמויות חד יומיות ארציות בתחומי המדע, התכנון, האכיפה וקליטת קהל.
 - כ- 4 השתלמויות מחוזיות בכל מחוז בדגש מקצועי חברתי.
 - 21 עובדים יצאו ללימודים אקדמאיים (לתואר ראשון, שני ודוקטוראט) בסיוע הרשות.
2. קורסים בולטים:
 - סדנת שטח - קורס בן שבוע לליבון נושאים מקצועיים ואסטרטגיים ברשות.
 - קורסי אכיפה בסיסיים ומתקדמים.
 - תחזוקת השימור.
 - הכשרה שוטפת של מנהלי מרכזי הסברה שיווק והדרכה.

מחוז הצפון

אקולוג המחוז

פירוט	נושא מרכזי
סקר קינון נשרים בשנת 2005: נערך סקר קינון דורסים, תוך דגש על נשרים. ביוני פרחו רק 18 גוזלים. כמו כן נערכה, זו השנה החשישית, ספירה כוללת ארצית של נשרים. במחוז צפון נספרו ביוני 112 נשרים בלבד. מגמת הירידה נמשכת.	1. סקרים ומחקרים
ספירת צבאים: בגולן נספרו 167 צבאים, ברמות יששכר - 995, ברכס נפתלי - 52 ובגלבע-כ-300 צבאים. בעקבות מגמת הירידה הנמשכת בגולן זה מספר שנים, בוצע וסוכם מחקר לברור סיבות הירידה. הטורפים הם הגורם המכריע בירידת האוכלוסייה. בוצעה פעולה של דילול כ-500 תנים וטיפול חלקי בהסדרה של הטיפול בפסדים.	
זאבים: נמשך ניטור בגולן, רמות יששכר וגלבע וביצוע ממשק למניעת טריפות עפ"י תוכנית. התחלת עבודה בנושא ברמות מנשה ובכרמל.	
סקר לוטרות: התבצע בשיתוף עם החלה"ט, הועתקה לוטרה לעמק זרעאל, אך נדרסה.	
אזור הצפת החולה: נמשכים המחקרים המתבצעים על ידי אנשי המחוז בנושא הצומח, הביומסה והעופות. ניטור של אוכלוסיית העגורים, הקורמורנים והשקנאים בשיתוף עם החקלאים	
חורש אלונים: נמשך ניסוי דילול ביער מסעדה.	
סקר סלמנדרות בתל דן: מתבצע באופן סדיר במסלול קבוע. דוח מוכן לפרסום.	
סקר עטלפים: התבצע בקיץ בשיתוף עם החברה להגנת הטבע.	
יחמור פרסי בנחל כזיב: יש כיום כ-130 פרטים משוחררים לטבע. החלה התפשטות מעבר לנחל כזיב צפונה ומזרחה. המעקב אחריהם נעשה על ידי צוות המחוז. בוצע סקר לילי יומי. הועברו יחמורים לחורשת טל לביסוס גרעין רבייה חדש.	2. השבה ואישוש מינים
חי-בר כרמל: מתקיימת פעילות בנושא עידוד דורסים, בכלל זה גרעין רבייה לעיט הניצי. עם הצלחה בדגירה בשבי, הצלחה ברביית רחם.	
נשרים: הוקמו 2 תחנות האכלה: ברמות מנשה ובנחל עמוד. אין פעילות. חסר ניטור מסודר של התחנות.	
הגיעו לכלל גמר 34 תוכניות ממשק לשמורות וגנים, כ-20 תכניות לשמורות טבע וגנים לאומיים בהכנה.	3. ממשק
חודשו כ-60 הסכמי רעייה בשמורות טבע וגנים לאומיים ונחתמו 4 חדשים.	
הוכנו הנחיות לתכנון ממשק למים (TOR) – הסתיים הביצוע בחולה. נעמן (המשך תכנון מפורט). עין נימפית מוכן לביצוע. נחפרו 4 שלוליות חורף.	
נעשית פעולה מבוקרת של גירוש והאכלה של עגורים בעמק החולה. הפרויקט המוצלח היה בשיתוף פעולה פורה בין הרשות, החקלאים והחלה"ט והביא למניעת נזק, תוך השארת כמה אלפי עגורים בעמק החולה.	
נעשית פעולה מבוקרת לגירוש של קורמורנים מבריכות דגים, בעמק בית שאן, עמק זבולון ובעמק החולה.	
נעשית פעולה מבוקרת לגירוש של שקנאים מבריכות דגים, בעמק זבולון, חוף כרמל ובעמק החולה.	
דילול חורש: החל פרויקט LTER בהר מירון בשיתוף עם האקדמיה. דילול חורש רחב היקף עפ"י תכנון בשמורת מצד אבירים. דילול אונים בכרמל, תוך דגש על שרופים, נגועים וסמוך לדרכים ולחניונים.	
אדמוניות החורש: התחיל יישום מחקר לאישוש האוכלוסייה ע"י דילול החורש.	
שושן צחור: נמשך יישום מחקר לאישוש האוכלוסייה ע"י דילול החורש.	
התקיימו 2 השתלמויות מחוזיות בתחום האקולוגי.	4. השתלמויות

פיתוח

פירוט	נושא מרכזי
נחל עמוד: הסדרת מערך כניסה. חורשת טל: פלגים, אגם הרחצה, מלתחות.	1. הסדרת מערכי כניסה לשמורות קולטות קהל

אכזיב: מסעדה, מתחם אירועים, חניון לילה. מג'רסה: מלתחות. בניאס: שירותים במפל. עין אפק: שדרוג שביל ביצה. ציפורי: תיאטרון. תל דן: מערך כניסה.	ושדרוג אתרים קולטי קהל
מצפור חוטם הכרמל. חרבת קרתא. מצפור טייסת העמק. עין ארובות.	2. פיתוח אתרים נקודתיים
חניון כלניות – פיתוח שבילים ומצפורים. חי-בר – פיתוח מערכת שבילים ומצפורים. חולה: מערך כניסה	3. הנגשת נכים
תל דן: שער כנעני. מגידו: חפירות ושימור. שימור פסיפסים. נחל תנינים: שימור טחנות קמח. בית שערים: מערות 1-4. סוסיתא: חפירות ושימור.	4. שימור ארכיאולוגי
שמורת החולה: מרכז מבקרים "עופוריה". מגידו: ארוות שלמה. עין אפק: תוכנית אור קולית. נחל תנינים: המחשה. הר ברקן: פנורמה. נחל כזיב: מערת המקדש. בית אלפא: מערכת אור קולית. חי-בר: שלטי המחשה. מג'רסה: שלטי המחשה.	5. המחשה
נחל עמוד: מזנון תחנת מידע. אכזיב: מזנון. בית שערים: מזנון. נחל עיון: מזנון.	6. מזנונים וחניות
ארבל: מערך כניסה. בניאס: שביל תלוי. משושים: מערך כניסה. נחל צלמון: פיתוח מערכת שבילים. כרמל: פתחת נחל אורן.	7. תוכניות בשלבי ביצוע

פיקוח ואכיפה

בהתאם לתוכנית העבודה במחוז נערך בנושא פיקוח ואכיפה בנושאים הבאים:

- חוק הגנת חיית הבר.
- חוק גנים לאומיים ושמורות טבע.
- חוק הניקיון.
- חוק איסור נסיעה על החוף.

רישום מספר האירועים לפי נושאים במחוז הצפון:

מספר	אפיון העבירות	מספר אירועים
	צייד לא חוקי. כולל צייד על ידי תאילנדים החזקת חיית בר ללא היתר	104
	פגיעה בשמורת טבע/גן לאומי	59
	פגיעה בערכי טבע מוגנים	255
	כללי התנהגות בשמורה/גן לאומי	294
	חוק הניקיון	79
	חוק איסור נסיעה על החוף	17
	צו חיפוש	42

13	צו מעצר	
863	סה"כ אירועים - מחוז צפון	

ממונה אתרים מחוז צפון

פירוט	נושא מרכזי
פעילות חינוכית, הסברתית, תיירותית ל- 35 אתרי שמורות טבע ומורשת, הפעלתם במשך כל ימות השנה, והתאמתה לקהלי יעד שונים.	הסברה, חינוך ושיווק
הרחבת קהלי היעד, ע"י יצירת קשר עם מעבירי מסר, ע"י מועצות אזוריות, ראשי ערים, מנהלי בתי-ספר, מוסדות להשכלה גבוהה, מערכת הביטחון: משטרה וצבא, מערכת המשפט, וכמו כן פעילות שיווקית מול סוכני נסיעות, ואלמנטים תיירותיים בסביבה.	
פעילות הסברתית בקרב ארבעה מרכזי חינוך והסברה במרחב גולן, גליל עליון, גליל תחתון וכרמל, וקיסריה בפרט.	
פעילות הנושאת פרי ע"י תלמידים, סטודנטים, חיילים ומשפחות. כ- 200,000 מבקרים השנה.	
פעילות הסברתית בתחום שמירת טבע, ושמירת המורשת. סוגיות שימור – מול פיתוח, העברת מסרים ערכיים.	
העבודה מתבצעת תוך כדי העברת מסרי הסברה ע"י מרכזי חינוך והסברה, דרך פעולות שיווקיות במסגרת משרד החינוך, וקהלי יעד נוספים, ופיתוח מוצרים בעלי קשר – תוכני לנושא.	
נושאים מטופלים: השבת יחמורים, איילי הכרמל ופרויקט קשר – פעילות חינוכית בקרב 15 בתי ספר.	
הפעלת אתרים ושמורות במסגרת חגי-ישראל ובהתאמה תוכנית לשמורה, לאתר ולזמן: 1. פסח – שבועות – סוכות. 2. אירועי סתיו, אביב, חורף וקיץ. 3. הפקת פסטיבלים ייחודיים: פסטיבל חווית המשנה בציפורי, 4. פסטיבל רימונים, 5. פסטיבל הרוח בשמורת הבונים, 6. פסטיבל הסולטן בקלעת נמרוד, 7. לטייל עם התנ"ך במגידו, 8. אורות במערות – בג"ל בית שערים, 9. אירוע שבוע אהבה לטבע, למים ולסביבה. 10. הפקת שישי-תרבות אירועים ייחודיים, באתרי מורשת, ויציקת תכנים אומנותיים לאתרים כגון: לילות קיץ קסומים בתיאטרון גן לאומי ציפורי. 11. הצגת אומנויות לעם – תיאטרון מחדש גמלא. 12. תזמורת אנדלוסית – תיאטרון גן לאומי בית שאן. 13. אירוע אומנים – גן לאומי קיסריה.	

מתוך אמונה של: לימוד מביא לידיעה, ידיעה לאהבה ואהבה לאכפתיות לשמירת הטבע הנוף והמורשת.

מנהל תחזוקה מחוז צפון

תשתיות ותוכניות

פירוט	נושא מרכזי
1. בדיקת תכניות וליווי תכניות רכבת עכו - כרמיאל . 2. בדיקת תכניות וליווי תכניות רכבת חיפה – בית שאן . 3. ליווי תכנון הפרדות מפלסיות קטע חוף הכרמל .	רכבת ישראל
בדיקת תכניות ופיקוח ביצוע .	כביש 6 , קטע 18
בדיקת תכניות ופיקוח על עבודות תשתית – מקורות .	מקורות תכניות כלליות חברת החשמל
בדיקת תכניות ופיקוח על עבודות תשתית . במהלך שנת 2005 נבדקו במחוז 350 תכניות .	בדיקת תכניות

תיקי תחזוקה – ברעם, מגידו, רמות מנשה.
תעודות זהות – אתרי הנצחה.

תכנון סביבתי:

מערך התכנון במחוז צפון עסק השנה בקידום שמורות טבע וגנים לאומיים בתוכניות מפורטות כנגזרת מיעדי הרשות עפ"י בתי גידול ייחודיים או הנמצאים בסכנת הכחדה: רכסי הכורכר, חולות וים, בתות עשבוניות, שטחי חורש ובתי גידול לחים.

סה"כ הוכרו במחוז צפון 3 שמורות טבע - הגלבוץ המזרחי, הר מירון הרחבה 4 וברכת פסוטה, ו-3 גנים לאומיים - תל חי, נחל צלמון ותל קדש הרחבה. אושרו 6 שמורות טבע בגליל העליון ובגולן, ו-2 גנים לאומיים בכנרת - חוף כורסי וכפר נחום הרחבה. הופקדו 11 שמורות טבע וגן לאומי אחד.

שטחים רבים נוספים לשמורות וגנים מקודמים במסגרת שת"פ בין רט"ג לקק"ל בתוכניות המפורטות של יערות קק"ל, בעיקר בגליל העליון והתחתון. גן לאומי תל צפצפות אשר הופקד השנה במסגרת תוכנית קק"ל ליערות עין דור הוא דוגמה לכך.

בנוסף למאמץ המרכזי של קידום האכרות של גנים ושמורות, הרשות מיוצגת באופן שוטף בוועדות המחוזיות צפון וחיפה ובוועדות המקומיות לתכנון ובניה מתוך מטרה לקדם ולהשפיע על התכנון בהיבטים של שמירת טבע, נוף ומורשת.

תחום התכנון עוסק בקידום שני מסמכי מדיניות מרכזיים לחבלי ארץ ייחודיים הנמצאים בקונפליקט תכנוני מתמשך - הר מירון והר הכרמל. מסמכים אלו יהוו בסיס מרכזי לקבלת החלטות בניהול שטחים אלו במכלול הנושאים בהן עוסקת הרשות.

מאמץ נוסף מתקיים בניסיון לתאם ולתכנן את נושאי הפיתוח והיתרי בניה כנספחים משלימים לתוכניות של אתרים קולטי קהל בעיקרם, על מנת להסדיר בצורה מיטבית את חוויות הביקור של המטיילים באתרים ערכיים אלו.

מרחב גולן

מרחב גולן ריכז מאמץ בקידום הכרזות שמורות טבע וגנים לאומיים כנגזרת מהיעד הרשותי. קודמו כ-15 שמורות טבע וגנים לאומיים כשהבולטים ביניהם: יער יהודיה, גלגל רפאים ושטחי בתה עשבונית.

המרחב המשיך וטיפל בממשק הצבאים והקשר בינם לבין אוכלוסיית הזאבים בדגש על דרום הגולן.

שריפות גדולות מימדים פקדו את שטחי הגולן בכלל וחלקן אף פגעו במערכות האקולוגיות בשמורות הטבע.

דגש מרכזי הושם במהלך השנה החולפת על חיכוך הקהילה המתגוררת בגולן בתחומי החינוך וההסברה והופעלו פרויקטים חינוכיים בכל בתי הספר היסודיים הן במועצה אזורית גולן והן במועצות המקומיות של יישובי העדה הדרוזית בצפון הגולן.

כ-750,000 מבקרים פקדו את אתרי המרחב בעיקר בבניאס, תל דן ובמג'רסה ועוד מאות אלפים בשטחים הפתוחים במרחבי הגולן.

מרחב גליל עליון

פירוט	נושא מרכזי
- בניית מאגר נתונים לשמורת הר מירון ועיצוב מסמך מדיניות לשמורה המגדיר גבולות מעודכנים ואת מכלול הנושאים הייחודיים והבעיות האופייניות לאזור. - תחילת תהליך תכנוני עם מועצה אזורית מטה אשר להסדרת טיילת ראש הנקרה.	1. תכנון אזורי
יצירת ארבעה אזורי פיקוח וקליטת מערך פיקוח צעיר במרחב. דגש על פיקוח בשמורת הים, כריתות והכשרות בשמורת הר מירון ופיקוח בעמק החולה בתקופת הנדידה.	2. פיקוח ואכיפה
- פרויקט "קשר" בכפר בית ג'אן וכיסרא-סמיע. - פרויקט "פורשים כנף" עם מועצה אזורית מרום גליל - עמוד לפני המחנה" - פרויקט משולב עם חברת "אפלייד" בנחל עמוד.	3. הדרכה והסברה

<p>- שדרוג חניוני לילה באכזיב, יחיעם ונחל עמוד. - שיווק "עופוריה" בשמורת החולה. - פתיחת מס' מסלולים חדשים בשטחים הפתוחים באזור במת ההר. - טיפול בתל חצור כאתר מורשת עולמי.</p>	<p>4. קליטת מבקרים</p>
<p>- המשך שחרור יחמורים בנחל כזיב. - פרויקט צבי הים. - השבת נשרים לגליל העליון.</p>	<p>5. השבת בעלי חיים</p>
<p>- קצין שומר טבע בגליל. עבודה מול אוגדה 91. - הכשרת משקיות חינוך גליל. - פרויקט חינוכי עם מכינה קדם-צבאית מעיין ברוך. - פעילות שנתית עם אוגדה 366 בשמורות החולה ותל חצור.</p>	<p>6. עבודה מול צה"ל</p>
<p>- טיפול במינים פולשים לאורך קו החוף (שיטה מכחילה), שמורת סחלבי מנרה והר מירון (הוצאת זריעי אורנים). - ניטור שלוליות החורף בכל המרחב ויצירת שלוליות חדשות.</p>	<p>7. ממשק</p>

מרחב גליל תחתון ועמקים

כללי
מרחב גליל תחתון כולל בתוכו 10 אתרים קולטי קהל בתשלום ו-4 אזורי פיקוח, במרחב פועל מרכז חינוך והסברה הממוקם בגן לאומי ציפורי. במרחב עובד אקולוג במשרה מלאה וארכיאולוג ב-1/4 משרה. בימים אלו אנו נערכים לפתיחת אתר נוסף – הארבל.

תכנון אזורי וקידום סטטוטורי
בשנה החולפת הוכרוזו שתי שמורות האחת גלבוץ מזרחי בהיקף של כ-18,000 דונם והשניה נחל הקיבוצים שגודלה כ-70 דונם. המרחב שותף לתכנון שמורת מורד הירדן שמתבצע ע"י מנהלת הנחל שברשות ניקוז כנרת. גם בנחל הנעמן מתבצע תכנון קליטת קהל ע"י המנהלת, המרחב שותף לתכנון זה ומשמש כיועץ אקולוגי למתכננים. המרחב שותף באופן מאסיבי למספר תכניות קק"ל הקובעות ייעודי קרקע לשטחים פתוחים נרחבים. בוצעה תכנית אב לגן לאומי ציפורי.

פיקוח, אכיפה ותשתיות
המרחב מבצע פיקוח תשתיות צמוד על מספר פרויקטים:
כביש 79 צומת המוביל
כביש 77 צומת גולני – מזרח
רכבת עכו כרמיאל
בניית מתקן סינון המוביל הארצי
כביש 60 – העלייה לנצרת
קווי מים וביוב שונים ברחבי המרחב

המרחב עוסק באופן שוטף בפיקוח על ערכי טבע מוגנים, דגש מיוחד בפיקוח על פועלים תאילנדים, בוצעו מספר חיפושים במהלך השנה. פעילות אכיפת קטיף צמחי תבלין. פעילות מוגדרת במהלך החורף בפיקוח בשמורת נחל תבור. פעילות מוגברת במהלך פריחת האירוסים בשמורת הגלבוץ.

איכות הסביבה
ביצענו מיפוי הטלת פסדים במרחב לקראת טיפול בתופעה בשת"פ המשרד לאיכות הסביבה. ביצענו סקר וקשר בין התרבות טורפים לבין הקרבה למזבלות באתר חגל. טיפול שוטף בעבירות חוק הניקיון.

הדרכה והסברה
במרחב הודרכו כ-100,000 איש במהלך השנה זאת בכ-1,100 ימי הדרכה. כ-75% מההדרכות היום מוזמנות ע"י גורמים חיצוניים ו-25% היו בפעילויות יזומות של הרשות. השתתפנו במאמצים למניעת השלכת אשפה בשטחים הפתוחים ע"י חלוקת שקיות ומאמצי הסבר בשת"פ המשרד לאיכות הסביבה. בשני גנים קולטי קהל במרחב חמת טבריה ובית שאן פועלים צוותי הדרכה והסברה בהתנדבות במסגרת פרויקט גן קהילה בו הקהילה מאמצת את האתר.

השתלמויות

יצאנו להשתלמות בת יומיים להר הנגב, ההשתלמות כללה סיור באתרים, מפגש עם פקחים ונסיעה בשטח. בנוסף משתתפים עובדי המרחב בכלל ההשתלמויות המאורגנות ע"י המחוז והרשות.

עבודה מול צה"ל

עבודה שוטפת מול הצבא בליווי ופיקוח אחר אימונים במרחב. פעילות למניעת נזקי בע"ח לאורך גדר המערכת בשילוב מניעת נזקים בחקלאות.

פיתוח

הרחבת רחבות בית הכנסת ציפורי בתחילת ביצוע. תחילת עבודות תשתית למבואה בארבל. בניית בריכת שכשוך בגן השלושה. סיום עבודות שחזור תיאטרון ציפורי. בתכנון: נחל צלמון תחנות כפולות. שמורתה ארבל – טיפול בחניון ואדי חמאם. חרבת מיניה שדרוג האתר. הגלבוץ חניון הר ברקן שדרוג נוסף.

קליטת מבקרים

בגן לאומי בית שאן הוארכו שעות הפעילות בקיץ עד השעה 19:00. קיום הדרכות ואירועים באתרים בחגים לשם העצמת חווית הביקור. הפקת דף למטייל בארבל.

ממשק שמורות וגנים

הסדרת נושא הרעייה בכלל הגנים והשמורות. השבת לבנון הירקון לשמורת עין אפק. פעולות ממשקיות לדילול מיני צומח פולשים בשמורת הנעמן, נחל תבור, הגלבוץ, נחל עמוד תחתון ואירוס נצרת.

ניטור, מחקרים וסקרים

סקרי אירוס הגלבוץ ואירוס נצרת – המשך. המשך ניטור ערכי טבע, קורמורן גמד, אנפות לילה, צבאים, עופות וכד'. סיוע למחקר בנושא אנפות לילה והשפעתם על המדגה. איסוף חומר למחקר בנושא שבלולים פולשים.

הגנת חיית הבר

פיקוח בנושא צייד חוחיות בעונת הקיץ והסתיו. ביצוע צווי חיפוש בנושא אחזקת חיות בר באופן לא חוקי.

מרחב כרמל

שנת 2005 הייתה שנת עבודה שלישית של מרחב כרמל. שנה ראשונה – 2003 הוקדשה לבניית זהות מרחבית, גיבוש עבודת צוות, הכרות עם העובדים במרחב ועם האתרים והשטחים הפתוחים. בשנת 2004 הדגש העיקרי היה על בניית קשרי עבודה מול גורמים חיצוניים המקבילים למרחב, הטמעת עבודת האקולוג המרחבי ועבודת מרכז ההדרכה במרחב. שנת 2005 הוקדשה להמשך עבודות פיתוח רחבות במרחב, קידום וטיפול בסוגיית המקרקעין בכרמל וחיזוק עבודת המחווה ככלי מרחבי. להלן פירוט הנושאים המרכזיים בעבודת המרחב לשנה זו:

נושא מרכזי	פירוט
1. קליטת קהל ופיתוח	פתיחת אתר מורשת ללינת שטח בכרמל - חוות משמר הכרמל פיתוח מתחם חניון כלניות – חניון המותאם לנגישות נכים פיתוח חי בר כרמל – הנגשה לנכים. הכרות גן לאומי מגידו כאתר מורשת עולמית. חנוכת הפעלות מערכת המים העתיקה בנחל תנינים. השלמת פרויקט תאורת לילה בבית שערים. הפעלת קבלן ניקיון בחניוני פארק הכרמל.

<p>2. חינוך והסברה</p>	<p>המרחב שם לו כיעד בשנה זו להטמיע את פעילות מה"ד כרמל בנושאים מרכזיים בהם עוסק המרחב, ולהיות כלי עזר הסברתי וחינוכי מרכזי בעבודת המרחב. במהלך השנה בוצעו 806 ימי הדרכה חיצוניים ו 754 ימי הדרכה פנימיים. המחווה התמקד השנה במספר פרויקטים מתמשכים וייחודיים: 1. פורשים כנף עם בית ספר כרמל וים. 2. עבודה בנושאי שמירת טבע עם בית ספר ריאלי בחיפה 3. פרויקט בשביל עתלית עם ילדי בית ספר עתלית 4. הפעלת פרויקט קשר בכרמל כולל הכשרת מורים. 5. הפעלת קיטנה לילדי האזור המתמחה בנושא טבע ומורשת . בנושאי הסברה מרחבי עסק המחווה בהסברה בנושא 1. מניעת קטיף הזעתר ל40 כיתות בואדי ערה. 2. הקמת מערך הסברה והפעלתו בנושא מינים פולשים. 3. פעילות בנושא חוף נקי עם בתי ספר בחוף כרמל. בנוסף, נקלטו ש.ש. שלשה במספר למחווה כרמל. וניקלטה רכזת הדרכה לפרויקטים.</p>
<p>3. שמירה על מקרקעי הרשות</p>	<p>1. סוגיית הכרמל : קידום הסדרי מקרקעין בכרמל, עבודה מול מנהלת הקרקעות סוגיית קריית הספורט בעיר כרמל סיור מועצת גנים ליווי תוכניות לכביש עוקף כפרים בעיר כרמל 2. החלטת ממשלה על הקמת הישובים: חרוב, יששכר- מעורבות ביוזמות ופעולות שנקטה הרשות בהתנגדות להקמת הישובים</p>
<p>4. מיצוב וגיבוש המרחב וכוח האדם בו.</p>	<p>מפגשי צוות חודשיים , פגישות עבודה חודשיות עם עובדי המרחב . התקיימה השתלמות מרחבית בת יומיים בשפלת יהודה. קליטת מנהל אשכול אתרי חוף כרמל, ליווי וחניכה – יוסי האן. קליטת רכזת הדרכה במחווה – רחלי עינב לפרויקטים ייחודיים.</p>
<p>5. יחסי מרחב וגורמי חוץ מקבילים</p>	<p>מיסוד מערכת שת"פ עם בסיסי צה"ל: חיל הים בחיפה פעילות בשמורות חוף כרמל, בסיס רמת דוד – פעילות בשמורות גוש אלונים, בסיס אליקים – פעילות בכרמל. מיסוד והדוק הקשרים עם מועצה אזורית מגידו הקמת צוות היגוי משותף. טיפוח הקשר עם מועצות אזוריות ומקומיות במרחב. בדגש: זירעאלים, עיר כרמל, בוסמת טבעון , כעבייה, מנשה אלונה.</p>
<p>6. אכיפה</p>	<p>המרחב התמקד בשלשה תחומים מרכזיים ויוזמים בתחום האכיפה: אכיפת איסור קטיף הזעתר באזור רמת מנשה, יועד לכך פקח ייעודי ואכיפה מוגברת בסופי שבוע. אכיפה מוגברת בחוף כרמל דגש על שמורת חוף הבונים עם פתיחתה לקהל בקיץ. אכיפה מוגברת בכרמל סביב נושא העלייה בהיקף הכשרות הקרקע בגן הלאומי וכריתות באזור השוקף.</p>
<p>7. סטטוטוריקה</p>	<p>ליווי התהליך התכנוני של תוכניות מרכזיות במרחב: בדגש תוכניות בחוף הכרמל ורמת מנשה. (בתות מגידו, הבונים, גסר א זרקא) קידום ההליך התכנוני של פארק אלונה . קידום התב"ע של גן לאומי בית שערים. קידום תכנון לגן לאומי מגידו. כולל תכנון פנימי במימון החמת ותכנון אזורי בשיתוף המועצה מגידו.</p>
<p>8. ממשק</p>	<p>ליווי וטיפול בנושא הסדרי המים בנחל תנינים מול מעגן מיכאל. טיפול יערני על-פי מסמך שוש אשכנזי- כריתות על ידי קבלן חיצוני, שיקום שטחים שרופים בכרמל. שחרור אילי כרמל בשמורת הר חורשן, משדור ניטור ומעקב. הקמת תחנת האכלה לדורסים ברמת מנשה. קידום תוכניות ממשק לשמורות הכורכריות של חוף כרמל</p>
<p>שימור וארכיאולוגיה</p>	<p>חפירות ארכיאולוגיות התבצעו במהלך השנה: ח. שאללה- פרופ, שמעון דר. מערת מסיליה – פרופ, מינה עברון. תל דור – איילת גלבוע ואילן קידר. בבית שערים התבצעו עבודות שימור כתובות על ידי רשות העתיקות. תל מגידו – עבודות שימור ושחזור באורות הדרומיות</p>
<p>9. תשתיות לאומיות</p>	<p>תשתיות לאומיות מרכזיות במרחב, לליווי תוכניות ועבודות: כביש 6, קו הגז הימי והיבשתי, רכבת העמק.</p>

מחוז המרכז

המחוז תחום בין נחל עוז וגבול הרצועה בדרום, ים תיכון במערב, קו ירוק במזרח וכביש 65 בצפון. בתחום המחוז ריכוז האוכלוסייה הגדול בישראל, צרכי פיתוח תשתיות וישובים באינטנסיביות גבוהה, בעייתיות בקידום שטח למעמד סטטוטורי של הכרזה בשל אינטרסים המתנגשים עם צרכי הפיתוח וערכי הקרקע הגבוהים, בהיבט הסביבתי קיימת אינטראקציה קבועה בין בני האדם והטבע, בעלי חיים באזורי

מגורים, ציד, הרעלות ואחזקת בעלי חיים בשביה. יחד עם גודלן הקטן יחסית של שמורות הטבע והשטחים הפתוחים מתרחש כרסום מתמיד בגבולם ואף בשטחם. עיקר הלחץ נובע מעבודות תשתית רבות בשטח המחוז. פעילות האדם לאורך השנים מציגה בעיה מהותית נוספת. בשטח המחוז בשל מיני צומח פולשני ובשנים האחרונות גם מיני בעלי חיים כמינה מצויה. אם זאת עדיין מתקיימים בתחומי המחוז מגוון רחב של מיני בעלי חיים גדולים עדרי צבי ארץ ישראלי, עדיין נצפים במספר אזורים במהלך 2005 נצפו גם צבוע מפוספס, זאב, קרקל, ועוד. פרויקט צבי הים נמשך ובשנה זו הועתקו 35 קינים של המינים צב ים חום, וצב ים ירוק ירידה ביחס לשנה קודמת.

בשל אפיון המחוז המתייחס לצפיפות האוכלוסין הושם גם ב-2005 דגש על חינוך, הסברה ופיתוח לרווחת המבקרים.

משמעות נרחבת הייתה לפעילות המחוז בהתייחס לתהליך ההתנתקות מרצועת עזה שהשפיע באופן נרחב על הערכות היישובים החדשים במרחב צפון הנגב ודרום מישור החוף הן בתכנון והן בליווי בפועל של המתיישבים באזורים החדשים במיוחד במרחב שבין אשקלון ואשדוד – מרחב ניצנים.

פעילות המחוז השפיעה על תכנון תמ"א 39/א בהגדילה את השטח השמור של חולות ניצנים מ-9000 דונם במקור ל-22000 דונם.

השפעה נוספת הייתה למחוז בהיערכות המחודשת של צה"ל לאורך גבול הרצועה הצפונית בדגש על אזור חולות נתיב העשרה וכורכרי נירעם

הערה: בשל רצף העבודה מופיעים בסיכום נושאים החופפים את הנושאים שהועלו בשנת 2004, חפיפה זו נובעת מכך שנושא המטופל במהלך שנת עבודה אחת לא מסתיים לרוב במהלך אותה שנה. הנתונים המספריים והמדידים שונים משנה לשנה.

פרוט עיקרי הנושאים במחוז במהלך 2005.

אקולוגיה

בסוף 2004 התחלף אקולוג המחוז, זאב קולר שהיה בתפקיד מ-1989 פרש לגמלאות ובמקומו החל בתפקיד ד"ר יריב מליחי הנ"ל החל בעבודתו מתחילת 2005.

במהלך השנה הושלמו תיקי ממשק ל-2 שמורות טבע ימיות – יבנה ים ומכמורת. וכן אושרו תיקי שמורה ל: מבוא אשדוד, בית חנן, עדולם וניצנים

החלה בביצוע תכנית ממשק לעידוד אוכלוסין חפרית מצויה ע"פ תכנית שהוכנה ב-2004. נמשך תהליך הניטור של בית הגידול הלח במחוז (שנה 3 ברציפות) שכלל גם ניטור 2 בריכות חורף מלאכותיות שנחפרו במהלך 2004. בוצע סקר מצאי צומח בשמורת עינות גיבתון לאחר חפירה של שטחי איגום מי המעיינות בשמורה.

בוצע ממשק אקטיבי לסילוק אורנים משמורת חורש עדולם

בוצע ממשק אקטיבי להנעת חול בשמורת ניצנים כחלק מהליך הטיפול המניעת ייצוב החולות במישור החוף בוצעה חזרה שנייה על ספירת צבאים בשיטה מדגמית (בניגוד לשיטת החזית שבוצעה בעבר) בשנה זו נמשכה היציבות שאותרה ב-2004 במספר הצבאים מול שנים קודמות.

נמשכה העבודה בתחנת המחקר ארוך הטווח בעדולם.

החלה עבודת ניטור צומח בחולות דרום מישור החוף

ב-2004 בוצעה הערכות לאכלוס יחמורים בשורק וב-2005 החלה הפעילות לאיקלום עדר שמקורו בגן החיות התנכ"י ובחי בר כרמל ושחרורו בשמורה

הוצג סיכום הפעילות לדילול עורב אפור במישור החוף הדרומי והוכח כי הפעילות הביאה להקטנה בנזק לאבטיחים מ-27% ל-10%.

בוצע מחנה אקולוגי בנחל שקמה כחלק ממדיניות לריכוז מאמץ איסופי של מידע בשטחי המחוז

תחום תכנון אזורי וקידום סטטוטורי.

קידום הכרזות –

הוכרו השמורות והגנים: ניצנים, מגדל צדק(ג"ל), שיטה מלבינה עמק האלה, נחל דולב, ים שיקמה.

6 תכניות אשרו למתן תוקף

10 נידונו בוועדות התכנון.

אושרה תכנית מרקמית לנחל שקמה – קודמה במסגרת צוות עבודה בוועדה מחוזית דרום.

תכנית מרקמית לנחל איילון – קודמה במסגרת צוות עבודה בוועדה מחוזית מרכז.

כתבי שיפוי של ממ"י עדיין מהווים גורם מעקב גם בשנה זו.

יחסי הגופים קק"ל רט"ג קיבלו התייחסות המסמכים משותפים שגובשו כדי לקדם את הסדרי ניהול השטחים שבדי שני הגופים במחוז ב-2004 וב-2005 החלו פעולות בשטח בהתאם למסמך הבנות זה.

תחום הפיתוח.

עיקר המאמץ בתחום זה הופנה להנגשת בעלי צרכים מיוחדים לאתרי המחוז, בשת"פ הביטוח הלאומי – בית ינאי – הנגשה לחוף הרחצה.

אשקלון – הנגשה לחוף הרחצה ומסלול חוויתי באתר.

מערת הנטיפים – הנגשה לתצפית בתוך המערה.

עין חמד – הנגשה למסלול מעגלי באתר.

אפולוניה – שביל ומתקנים.

בית גוברין - הנגשה לחצר המלאכות
 כמו כן בוצעו עבודות פיתוח מתקציבי קרן הפיתוח של האוצר
 תכנון מגדל צדק לקראת ביצוע
 בית עיטב
 תכניות פיתוח נוספות שבוצעו בשנה זו היו:
 פיתוח ח' סמארה בנחל אלכסנדר
 שימור ושחזור תל לכיש.

תחום קהל

במהלך 2005 גדל מספר המבקרים באתרי המחוז בכ 10% בממוצע .
 הושלמה הקמת מרכז הדרכה והסברה באשקלון המשרת את אוכל' דרום המרכז (אשדוד - באר שבע)
 נרשמה עליה של כ-15% במספר ההדרכות שבוצעו במרכזי ההדרכה.
 טבלה 1 : מספרי מבקרים 2004/05

שם האתר	2004	2005 נכון לאוק' 2005
אשקלון (ללא תשלומי עירייה)	99,893 מבקרים 661,550 ש"ח	119,536 מבקרים 604,550 ש"ח
אפק ירקון	125,324 מבקרים 1,468,443 ש"ח	169,804 מבקרים 1,403,297 ש"ח
אפולוניה	34,173 מבקרים 555,147 ש"ח	26,278 מבקרים 483,000 ש"ח
בית גוברין	103,049 מבקרים 2,123,172 ש"ח	109,965 מבקרים 1,892,351 ש"ח
בית ינאי	295,791 מבקרים 1,345,946 ש"ח	307,377 מבקרים 1,610,038 ש"ח
נטפים	161,315 מבקרים 1,706,230 ש"ח	168,703 מבקרים 2,815,408 ש"ח
עין חמד קסטל	84,358 מבקרים 872,944 ש"ח	83,981 מבקרים 777,059 ש"ח
סה"כ	903,903 מבקרים 10,063,779 ש"ח	985,644 מבקרים 10,939,744 ש"ח

חל גידול משמעותי במספר האירועים שהתקיימו באתרי הרשות בשל האישור לביצוע אירועים פרטיים באתרים: אפק, עין חמד, אשקלון, בית גוברין.
 בשנת 2005 טופלו 49 פניות ציבור עיקרן מתייחס לבעיות תחזוקה באתרים קולטי מבקרים בתשלום.

פיקוח על תשתיות

גם ב-2005 היה נפח עבודות התשתית גדול במיוחד:
 265 תכנית הועברו להתייחסות המחוז
 ההתייחסות מחולקת ל-4 קטגוריות:
 התנגדות - התנגדות לביצוע העבודה (על פי סמכות חוקית או על פי פרמטרים אחרים)
 דרישה להצגה בפורום מחוזי - לימוד אופייה של התכנית במחוז (בעיקר תכניות בהיקף גדול במיוחד - פרויקט דוגמת A1 ואחרים) או בסיוור בשטח.
 דרישה לפיקוח - לאחר הבנת משמעות התכנית והעובדה כי אינה מתנגשת עם צרכי הסביבה אישור לביצוע בפיקוח.

אין התנגדות - אין עניין בתכנית (לרוב בתחום ישובים או שטחים לא ערכיים)
 טבלה 2 : פרישת תכניות תשתית להתייחסות

התייחסות לתכנית	כמות
אין התנגדות	69
דרישה לפיקוח	49
דרישה להצגה	74
התנגדות	26

עיון בטבלה מציג תמונה חד משמעית על היקף העיסוק בתחום הפיקוח על עבודות תשתית במחוז מרכז. הפעילות הנ"ל בוצעה בשילוב הפיקוח האזורי ומתכננת המחוז. ב-2005 הועסקו במחוז 6 פקחי תשתיות במקביל להתייחסות ולתכנון עסק המחוז בפיקוח בפועל על מגוון רחב של עבודות תשתית יצוינו בהן העיקריות:

רכבת ישראל – 1A, קו אשדוד – אשקלון, קו לוד- נען- ב"ש.
 חברת החשמל לישראל – שדרוג קווי מתח עליון אשדוד – רוטנברג, 15 עבודות נוספות.
 מקורות, בזק, תש"ן, גיחון ועוד.

אכיפה ופיקוח

נמשך עיסוק בטיפול בנושא סחר בבעלי חיים בחנויות, הכולל בדיקת תנאי החזקה, היתרים, ואכיפה על בעלי חנויות שאינן עומדות בתנאי סף.
 מניעת ציד ע"י תאילנדים 8 מבצעים יזומים ואכיפה בשגרה – טופלו 8 עובדים לידי צו גירוש.
 מניעת ציד חוגלות בדרום מישור החוף - בשל המשך האיסור על ציד חוגלות עלו מספר האירועים הקשורים בחריגה מתקנות הצייד.
 נמשכה האכיפה של חוק איסור נסיעה על חוף הים במסגרת מבצעי הסברה ואכיפה, סה"כ בוצעו 6 מבצעי אכיפה.
 239 אירועי אכיפה (6 תיקים שנסגרו) בשנת 2005.
 לעומת 194 אירועים (38 תיקים שנסגרו) בשנת 2004.
 מרחב שרון: 80 אירועים.
 מרחב שפלה וחוף: 62 אירועים.
 מרחב יהודה וירושלים: 52 אירועים.
 סחר ואחזקת חיות בר: 45 אירועים.

הגורם האנושי

בתחילת השנה נרצח שומר האתר בית גוברין על רקע חבלני.
 עובד נוסף מהאתר אבי מדינה ז"ל נפטר בערב חג הפסח.
 חילופי פקחים במרחב שרון ובמרחב שפלה וחוף
 3 עובדים ניצלו את האפשרות לצאת ללימודים אקדמיים.

מחוז אי"ש

• המשך קיום פעילות שמירת הטבע והמורשת בעת מלחמה.
 • פרויקט קו התפר:
 – עבודה מול גורמי תכנון, פיקוח צמוד ומיפוי חי, צומח ונוף.
 • קידום פרויקט תיירותי:
 – עינות צוקים – אתר קולט מבקרים, נגישות נכים.
 – "שמורת הטבע עין-פרת" אתר קולט מבקרים.
 – הכשרתם ופתיחת גן לאומי נבי סמואל ואתר הטבילה למבקרים.
 • פעילות הדרכה:
 נושאי שמירת טבע ומורשת בקרב תושבי יהודה ושומרון.
 • הסכם קבע:
 – השתתפות בעיצוב הסכם הקבע עם הרשות הפלסטינאית בנושאי שמירת טבע והגנים הלאומיים, סיוע בהקמת מערכת שמירת טבע, פיקוח שוטף על ההסכם.
 • אקולוגיה:
 • סיקרי יונקים - צפון ים המלח ובקעת הירדן.
 • תחנות האכלה לדורסים במדבר יהודה.
 • סקר המינים הנדירים.

תחום אקולוגי

• ספירות יונקים בצפון ים המלח והבקעה.
 • סקרי קינון דורסים במדבר יהודה ובשומרון.
 • ספירת חוגלות.
 • תיקי ממשק לשמורות- ערבות יריחו, אום זוקה, מצוק ההעתקים, אום ריחן.
 • מחנה אקולוגי- בוצע מחנה אקולוגי בגאון הירדן הדרומי.
 • השתלמויות- התקיימו 6 השתלמויות בנושאי טבע ומורשת.
 • אפיון שטח- הוכנו 6 תוכניות ניהול שטח לכל אזורי הפיקוח.
 • סקר שלוליות חורף.
 • תחנת האכלה לנשרים- לכידה וטיבוע.

פיקוח ואכיפה

מספר ארועים

56	פגיעה בערכי טבע מוגנים-
91	הסרת שילוט בלתי חוקי-
43	פגיעה בשמורות טבע-
10	פיקוח תאילנדים -

- 13 • צייד בלתי חוקי-
- 2 • טיפול בהרעלות -
- 27 • סילוק עדרי גמלים-
- 6 • הגשת תלונות בגין חוק הניקיון-
- 12 • חילוץ מטיילים-

פיתוח

- עיינות צוקים
- 1. סככה באתר הארכיאולוגי.
- 2. הקמת בריכת תמר.
- 3. העמקת המעין .

סיכום מבקרים מחוז יו"ש

2004 מול 2005

<u>שם האתר</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>
<u>קומראן</u>	<u>מבקרים – 98,689</u>	<u>מבקרים – 206,508</u>
<u>עיינות צוקים</u>	<u>מבקרים – 40,219</u>	<u>מבקרים – 61,588</u>
<u>עין פרת</u>	<u>מבקרים – 33,601</u>	<u>מבקרים – 60,056</u>
<u>הרודיון</u>	<u>מבקרים – 9,775</u>	<u>מבקרים – 21,029</u>
<u>אתר הטבילה</u>	<u>מבקרים – 27,243</u>	<u>מבקרים – 29,422</u>

תקציב יו"ש 2005

• תקציב רגיל

- מקורות התקציב הינם: רשות, מינהל האזרחי, תקציבי פיקוח תשתיות.
- תקציב המינהל האזרחי לא עודכן מספר שנים, ומאפשר כיסוי העסקת מנהל היחידה, סגנו, 4 פקחים מזכירה והוצאות תפעול 2.5 מליון ₪.
- פילוח עלויות:
- שכר 2.4 מליון ₪
- רכב 0.95 מליון ₪
- הוצאות תפעוליות 0.5 מליון ש"ח

- אתרי יו"ש- משנת 2001 עם המשבר הביטחוני החליטה הרשות להכניסם לרשת אתרי הרשות (לטוב או לרע).
- תקציבים נוספים :
- קרן שמירת טבע 2005-2006 0.35 מליון ₪.
- פיתוח:
- תקציב בסיס לפיתוח מהמנהל האזרחי 0.45 מליון ₪
- תקציבי פיתוח נוספים: אוצר קרן פלטינה (עין פשחה) 1.4 מליון ₪.

מחוז הדרום

שנת 2005 במחוז דרום אופיינה בשיפור במצב הבטחוני הכללי אשר גרם לעלייה בכמות המבקרים ובהכנסות השמורות והגנים. בשטחים הפתוחים יש פעילות ערה של מטיילים אשר רואים בדרום אזור בטוח לטיול וללינת שטח. קיימת עלייה בתכניות הפיתוח לעומת שנים קודמות וקיימת תנופה בפיתוח תשתיות בעיקר במרחב נגב צפוני שנת 2005 מאופיינת בהיערכות מחדש לאורך הגבולות בעיקר בשל ההתנתקות מחבל עזה וההתבססות סביבו, היערכות מחדש בגבול מצריים והתקדמות קו התפר באזור ספר המדבר ומדבר יהודה.

קידום סטטוטורי – גנים ושמורות

הוכנו כ- 10 תכניות להצעות שמורות וגנים לאומיים חדשים או הרחבות שמורות וגנים. תכנית "מכתש גדול" קיבלה תוקף וממתינה להכרזה 7 תכניות קודמו להפקדה

5 תכניות הועברו לוועדה המחוזית לקראת הפקדה

3 תכניות הועברו לוועדות המקומיות

נעשו מאמצים להטמעת עמדות רט"ג בתכניות מתאר מחוזיות, מקומיות ומפורטות (מטרופולין ב"ש, דרכי הבשמים, תר"ש לנגב, ניקוז, ש"פ מרחבים, ש"פ בני-שמעון, חוות בודדים, שפת המכתש, תכניות הייעור של קק"ל ועוד).

קידום מסמכי מדיניות של רט"ג (כגון מסדרונות אקולוגיים, הרחבת שמורות הספר, ארץ המכתשים וכו') בתכניות סטטוטוריות (בארי, להב צפון, בני שמעון, מטרופולין ב"ש, מיתרים וכו').
הודק שיתוף הפעולה עם גורמי התכנון והארגונים הירוקים

אכיפה:

הושקע מאמץ רב באכיפת תקנות הגנים והשמורות על רכבי 4X4 באזורים עמוסי קהל, כגון בקעת צין מכתש רמון ומדבר יהודה.

אכיפת תקנות הצייד בצפון ומערב הנגב ופיקוח מוגבר במדבר יהודה, נערכו מבצעי אכיפה יזומים (7) בהם הופעלו פקחי המחוז ופקחים מתגברים.

נעשה שימוש בטיסות פיקוח בעיקר בחגים והן הופכות כלי בהדרגה כלי אכיפה חשוב.

בוצעו 12 רענונים והשתלמויות לאוכפי החוק במחוז ושני תרגילי אכיפה בהשתתפות פקחים מתגברים וגורמי סיוע מחוץ לרשות.

נמשכה ההצטיידות באמצעים לשיפור האכיפה והפיקוח- חל שיפור ניכר בציוד האישי לפקח.
אין שיפור ניכר ביכולת איסוף וריכוז ידיעות מודיעניות בשל היעדר משאבים

גם השנה צייד באמצעות כלבי סלוקי היווה בעיית שמירת טבע משמעותית בכל מרחבי המחוז.

גם השנה היווה הצייד ע"י עובדים זרים גורם משמעותי לפגיעה באוכלוסיות חיות בר בכל מרחבי המחוז וזאת למרות מאמץ ניכר שהושקע באכיפת תקנות הצייד על עובדים זרים בנגב המערבי והצפוני.

נפתחו 550 תיקי אכיפה במחוז בשנת 2005, מהם 336 אזהרות, 136 ברירות משפט ו-88 תיקי תביעה.

מתוך כלל התיקים המשפטיים שנפתחו (214) 30 נסגרו, ב-70 הושגו הרשעות והשאר נמצאים בהתנהלות הדרכה והסברה

הושקע במחוז מאמץ רב ומוצלח בנושא הדרכה והסברה, הופקו סטיקרים חדשים, הוגדרו אוכלוסיות יעד לפעילות ההסברה.

התחומים המרכזיים להסברה היו: אוכלוסיית רכבי 4X4, טיפול בהגנה על אוכלוסיית הדורסים בכלל והנשרים בפרט, הדרכה באתרים קולטי קהל, כגון ממשית, אשכול, עבדת מצדה ועין גדי.

השנה המשכנו והעמקנו את מסורת השווקים הנושאים בגנים הלאומיים על-מנת לחשוף אותם לקהל ולצורך הגברת הכנסות- כל השווקים זכו להצלחה רבה.

השנה המשכנו בהעמקת הפעילות מול מגזר הבדואי.

פרויקט אמץ שמורה – שמורת החולות ובית הספר לילדי הבדואים ביר הדג', בתכנית שנתית בכיתות, יציאה לשמורה וטיולים באתרי הרשות בנגב.

הורחב מאמץ ההסברה ליחידות צה"ל בעיקר ליחידות הבט"ש בגבול המערבי והועברו הרצאות וסדנאות שמירת טבע.

בוצעה לראשונה סדנא דו-יומית בשמירת טבע לחיילי גדס"ר גולני שעברה בהצלחה רבה צה"ל ומערכת הבטחון

תכנית ההתנתקות ופריסת צה"ל מחדש מסביב לרצועת עזה לוותה במאמץ מחוזי ועברה ללא נזקים ניכרים לשטחים הפתוחים ולשמורות הטבע.

הפריסה מחדש של כוחות הבטחון לאורך הגבול המערבי משנה את נפח הפעילות והשפעות הלוואי על השמורות במרחב. שינוי דפוסי הפעילות ובעיקר פעילות עומק ע"י יחידות מג"ב גורמות הידרדרות קשה במצב השמורות והשטחים הפתוחים לאורך גבול מצריים.

הפעילות בשטחי יהודה שומרון ועזה משפיעה באופן מהותי גם על שטחי האיומן בנגב. צמצום משמעותי באימונים מרמת אוגדה ומעלה.

שימוש בהאמרים מחופשים כתחליף לרק"מ גורם לפגיעה קשה בשטחים פתוחים ובשמורות טבע.

נמשכת הדרכת קציני צה"ל בכל החיילות והמגזרים בנושאי שמירת טבע ומורשת כחלק בלתי נפרד מהכשרתם לקצונה, ההשתלמויות מועברות ע"י יח' ההדרכה מצפה רמון והפקחים בשטח.

המחוז ליווה באופן צמוד את עבודות גדר ההפרדה במרחב שומריה- מצדות יהודה ומלווה את תכנון תוואי הגדר במדבר יהודה. הופקו לקחים שנלמדו במהלך הקמת הגדר והוטמעו בתכניות הבנייה של מדבר יהודה. גובשה מדיניות להקמת מעברי בע"ח, לניקוז ערוצי משנה ולמניעת פגיעה בצבאים שתיושם במדבר יהודה

שימור עתיקות ופיתוח:

מצדה - השלמת פרויקט מצדה ומבואותיה, שיקום שטחים, טיפול חזותי ושיקום. המשך העבודות בבמת ההר - הארמון הצפוני, שיקום נזקי שטפונות. טיפול ושימור פרסקאות ע"י צוות השימור של מחוז הדרום בהנחיית מומחה בינלאומי. תחילת העבודות על מוזיאון מצדה.

ממשית- המשך עבודות שימור ופיתוח- שימור ושחזור בית המרחץ ובריכת המים, הקמת חניון לילה בדרג א.

המשך עבודות השימור בתל-באר שבע, תל-ערד, שבטה חאן סהרונים.

עבודות שימור בע"ג

פיתוח פארק אשכול.

שמורת מצוק הצינים - עבודות פיתוח ותחזוקה במתחם מבואת גן לאומי עבדת ושמורת מצוק הצינים. ממשק שמורות ואוכלוסיות

שמירת טבע

הגדרתם של מישורי הלס, שמורות הספר ומישורי הרג בערבה כבעלי חשיבות עליונה לשימור.

השלמת מפת יעדים אסטרטגיים לשימור

הוכנו תכניות לקרן לשמירת טבע בנושאים שונים של שימור בתי גידול בסיכון, אישוש ושימור אוכלוסיות בסיכון ומלחמה במינים פולשים בהיקף כולל של כ-1.5 מליון ₪.

החלו השלבים הראשונים בביצוע תכנית הממשק של מדרון ע"ג (הזרמת מים בנחל ע"ג, הכנות במשתלת המינים הנדירים, ונטיעות לאורך מניפת נחל ע"ג).

נמשכה האכלת נשרים בכל תחנות ההאכלה המאושרות במחוז למרות קשיים בהספקת מזון עקב חשש מהרעלות. בחלק מהתחנות ההאכלה הייתה לא סדירה.

נמשכו המאמצים להשמדת אוכלוסיית הסנאים בהר הנגב עד כה הוצאו מהשטח כ-170 פרטים

נעשו ניסיונות להשמדת עצים פולשים ע"י חומרים כימיים שהוכתרו בהצלחה

גובשו עקרונות למלחמה במינים פולשים בתחומי המחוז בהתבסס על ניסיונות הטיפול שהיו זולים ויעילים ככל האפשר

הוקמו מקלטים להצלת אוכלוסיותיו של האירוס השחום בתל-ערד ובתל באר שבע ובוצעו העתקות של מאות פרטים לתחומי המקלטים

מחקרים וסקרים

הוכנו תכניות מחקר וגובשו שיתופי פעולה עם חוקרים מאוניברסיטאות שונות שהוגשו לקרן לשמירת הטבע

בוצעו ספירת הצבאים וספירת חוברות המסורתיות וספירת יעלים בתחומי שמורת ע"ג

סוכמו התצפיות בבע"ח דרוסים במרכז הנגב והורחב איסוף הנתונים לכל רחבי המחוז

נמשך מחקר בנושא השפעות איסוף אבן במניפת נחל צאלים על החי והצומח תוך בחינת דרכים לשיקום.

נערכו מפקדי נשרים בתחנות ההאכלה בכל הנגב כחלק מספירות ארציות.

נערך מפקד עופות מים.

החל מחקר על מצב הקטות בנגב והשפעת זיהום מים על מצבן הבריאותי בשיתוף חוקרים מקמ"ג ואונברסיטת בן גוריון

החל מחקר על אוכלוסיות האירוס השחום ודרכים להצלתן בשיתוף עם חוקרים מאוניברסיטת בן-גוריון ואוניברסיטת אינדיאנה.

טיפול בנזקי חיות הבר לחקלאות

נמשך הדילול באוכלוסיית העורב האפור והעורב חום העורף.

נמשך הסיוע לחקלאים בטיפול בנזקים מציפורי שיר, אנפיות בקר, בעיקר בנגב המערבי ויישובי חוף ים המלח.

נמשך הטיפול בנזקי דרבנים לחקלאות ובגינות נוי בכל הנגב.

מחוז אילת

שמורת האלמוגים

סטטיסטי מבקרים:

הערות	שינוי	2005	2004	
	-3.7%	62.759	65.113	ישראלים
	+35%	16.104	11.897	תיירים
	+26%	97-15.851	76-12.553	קבוצות
	+22%	946.757.50	926.288.75	סה"כ כניסה
הוצאת סנפירים	-5%	300.902	316.188.25	סה"כ ציוד
	+33%	43.189	32.280.50	מוצרים
החל 2004 - מספטמבר	+197%	91.410	30.770	כסאות נח
	+13%	1.379.202.50	1.210052.75	הכנסות כללי

ניתוח נתונים: מבחינת הנתונים עולה, כי בשנת 2005 חלה ירידה קלה של מבקרים ישראלים, אך בולטת העליה הגדולה במספר התיירים, הודות לחידוש הטיסות לעובדה. כמו כן, בולטת העליה בכמות הקבוצות, ומספר התלמידים בהן. הדבר מיוחס הן לחידוש הטיולים השנתיים, והן לעליה במספר הקבוצות מחו"ל. נתונים אלה, אליהם מתווספת עליה במכירת מוצרים, והשכרת כסאות נוח, שיפרו את סך ההכנסות הכללי. הירידה בפדיון מהשכרת ציוד שנורקל, מוסברת בהפסקת השכרת סנפירים בחודש נובמבר 2005, ותבוטא ביתר שאת בשנה הבאה.

סטטיסטי אכיפה:

הערות	שינוי	2005	2004	
	-73%	26	45	דיג
	+38%	54	39	שליה ופגיעה
	-1.5%	60	61	קו חוצה
2004 אין נתונים		38		האכלה
אכיפה חדשה		26		חריגה ממסלול
	+40%	204	145	סה"כ

ניתוח הנתונים: בשנת 2005 חלה ירידה גדולה בארועי הדיג מצד אחד, אך עליה באחוז אירועי השליה והפגיעה. חשוב לציין כי המדובר באירועים שזוהו בלבד, ולכן הנתונים האמיתיים אינם ידועים במדויק. שני פרמטרים נוספו בשנת 2005 לעומת 2004. האחד, שימת דגש על אכיפה כנגד האכלת דגים. והשני, התחלת אכיפת איסור חריגה ממסלולים, וזאת עקב החלת תקנות סדרים והתנהגות בשמורת ים דרומי. ראוי לציין כי אין חלוקה בין אזהרות וב.מ., וכמו כן לא מוזכרים אירועי אזהרה בעל פה. השנה גם הסתייענו בתגבור שוטרי המשדל לאיכות הסביבה, 10 ימי עבודה, בראש השנה וסוכות.

סטטיסטי צוללים:

הערות	הפרש	2005	2004	
	+11%	2204	1976	גנים עמוק
	+22%	1608	1312	גנים רדוד
	+8%	3235	2975	שק"ק
	+12.5%	7047	6263	סך הכל

ממשק ותחזוקת חוף:

בשנת 2005 בוצעו בשמורה עבודות תחזוקה שגרתיות כגון: תחזוקת מבנים, שירותים וחוף שכללו צביעה, החלפת מכלולים ניקיון תיקון סככות וכדומה. עבודות החוף כללו גם טיפול תחזוקתי לציוד ממשקי חופי וימי, כגון מצופי קו חוצה, מצופי סימון קצה מסלול תיקוני חבלול חוף. עבודות תחזוקת חוף מהותיות: הושלם שיפוץ ראש גשר צפוני ריבוד חוף המגדלור בחול זר שהובא למקום על ידי מפעיל החוף, בוצע שלא על פי תקנון חוף דרומי, תוך פגיעה בשמורה. החול ברובו המכריע, הוצא מהחוף, והועבר לעורפו ביזמת המחוז וצוות השמורה. באמצעות קבלן, המשך עבודות חבלול בחוף דרומי בעבודה משולבת, עצמי וקבלן, השלמת בניית 3 סככות צל חדשות. בשנה זו החלה סוף סוף בניית המבואה המורחבת הכוללת את החנות, והסטת מערך הכניסה ישירות לחנות.

ממשק ותחזוקת ים:

תחזוקת הים השוטפת כוללת החלפת מצופים שנותקו, נפגעו, או הזקוקים לשיפוץ וצביעה, ביקורת שוטפת על תקינות מצופי עגינה, תיקון חיזוק והחלפת מסלולים, וכדומה. עבודות מים מהותיות: איבטוח מצופי קו חוצה, אובטוחו כ- 30 מצופי קו חוצה כנגד ניתוק, התהליך נמשך. ביטול מסלול כניסה למים, עקב צפיפות מסלולים מול כפר הצוללים. הנחת שני מסלולי כניסה למים במעבדה. הדבקה וגינון אלמוגים. תחילת פרוייקט הוספת שתי נקודות עגינה לצוללים בחוף הדרומי. ניקיון תת ימי, שת"פ עם זיהום ים. סיוע לביולוג המפרץ. סך הכל בוצעו כ- 130 גיחות מים לפעולות תחזוקה וממשק מים. (ללא פיקוח מים). בנוסף, עסק צוות השמורה בפיקוח על חוקרי המעבדה, בעיקר בצלילה. בוצעו 8 גיחות פיקוח על היתרי פגיעה של חוקרים. כמו כן במסגרת החלטת הרשות להוציא את הכוכבן הקוצני מהמים בכל מקרה שנצפה, הוציאו פקחי השמורה ביחד עם פקחים אחרים 64 כוכבנים קוצניים. כמו כן עסק צוות השמורה בהצלה, הדבקה וטיפול באלמוגים פגועים בכ- 20 גיחות צלילה.

תצפיות:

נרשמו מעט תצפיות. העיקריות שבהן, כרישי לויתן צבים ותמנונים. לצערנו, נצפו השנה בפרק זמן של כחדשיים, 3 צבי ים מתים כתוצאה של פעילות האדם. כמו לא משקף את היקף התצפיות בפועל.

פיקוח מים:

בוצעו 119 פיקוחי מים, רובם בחוף הדרומי. הושם דגש על פיקוח מים בשנה זו, יימשך בשנה הבאה.

הפעלת סירה:

עיקר שעות פעילות הסירה בשמורה היו לצורכי פיקוח ואכיפה, ומיעוטן לצרכי תחזוקה. הסירה הופעלה לטובת השמורה ב- 18 גיחות. תחזוקת סירה: הסירה הוספנה פעם אחת בשנת 2005. הסירה חובלה בחיתוך בידונים ע"י ונדליסט. כמו כן הוחלפו שני מדחפים כתוצאה משבר. פירוט פרטני של הפעלת סירה, בדו"ח פקח המפרץ.

הדרכה והסברה:

צוות השמורה סייע רבות למחלקת הדרכה, בתדריכים, ושנירקולים מודרכים. כמו כן משולבת השמורה בשיווק חבילת ביקור מודרך בשמורה, באמצעות מתן שרותי כניסה, ציוד שנורקל, חגורות ציפה והצללה. על מנת לשפר את האטרקטיביות של החבילה, בעקבות היזמה המשותפת לרשות ומשרד החינוך, לגבות מתלמידים סך של 3 שקלים, קוצץ מחיר החבילה מ- 36.00 שקלים ל- 28.00 שקלים. על מנת להיות אף יותר אטרקטיביים בחורף, הורד מחיר החבילה עוד, ל- 23.00 שקלים. יזמה זו הוכיחה את עצמה, ותרמה לעליה בכמות הקבוצות הזכאיות, בתקופת החורף. במסגרת מאמץ ההסברה בנושא ניקיון ושמירת טבע בחג הסוכות, התקיימה במהלך החג תחרות האוהל הנקי. יותר מ- 20 אוהלים השתתפו בתחרות בשני סבבים, כשצוות שהוקצה במיוחד לפרוייקט זה, פועל במהלך כל החג, בקרב אלפי נופשים בחוף הדרומי, בפיקוח הערכה וניקוד. בנוסף, סייע צוות השמורה למאמץ המחוזי, לפקח על חניוני הלילה בשמורת הרי אילת. בוצעו על ידי צוות פקחי השמורה עשרות פיקוחי חניוני לילה, כולל השתתפות בנקיונם. שילוט: הוצבו במהלך בשנה 8 שלטים, בנושאי מידע ואיסור פגיעה.

כח אדם והשתלמויות:

שמורת האלמוגים תוגברה בשנה זו רק החל מחודש יולי. התקבלה לעבודה פקחית עם כישורי הצלת בריכה. צוות השמורה יצא להשתלמות שטח בצפון עם שאר המחוז, וכן השתתף עם פקחי המחוז בהשתלמות טיפול בערכי טבע פגועים במצפה התת ימי. לקראת סוף השנה תוגבר הצוות על ידי עובדי אבטחת הכנסה בכמות קטנה, כ- 2 אנשים, וכן יזמה חדשה של שיבוץ עובדי שירות המבחן בעבודות בשמורה, שמוכיחה את עצמה. פקחי השמורה השתתפו השנה בשני תרגילי זיהום ים בשמורה, ותרגלו פריסת חוסם בשמורה, וגרירת חוסמים בתצורות שונות לצורך לכידת כתמי שמן. הופקו לקחים.

בנוסף, השתתף צוות מהשמורה ביום הספורט הרשותי השנתי. צוות השמורה לקח חלק בארוח צוות ירדני מקביל במחוז.

אירועי בטיחות:

בשנת 2005 אירעו בשמורה שישה אירועי הגשת עזרה ראשונה. מהם 5 אירועים קשורים למקרי טביעה של אורחי השמורה. 4 הסתיימו בהתאוששות הטובע, ואחד במוות. בנוסף טבע בשטח השמורה תייר שלא ממבקרי השמורה. המקרה הסתיים במוות. צוות השמורה עבר ריענון עזרה ראשונה שנתי מקיף בו 48 שעות. כל צוות הפקחים מוסמך כמע"ר.

ממשק:

בנית מערך מוקדי מדורה בחוף הדרומי בשיתוף עם העיריה. המשך בנית מערך החבלולים בחוף הדרומי, וביטול מסלולים מיותרים. העתקת דקלים בשמורה, לשיפור התצפית על החוף. שיפור השירות לנופשים בחוף הדרומי בשיתוף עם העיריה, למניעת פגיעה בשמורה. בנית מבנה פיקוח והסברה בחוף הדרומי, בשילוב מע' כריזה. התקנת אמצעי תצפית בטכנולוגיה מתקדמת, (מצלמות אינטרנט) לפיקוח צמוד ורצוף בכל שעות היממה. בנית מערכת מים בשמורה, לטיפול אישוש ותצוגה של ערכי טבע. שיפור אמצעי האכיפה לפקח וציודו.

הדרכה והסברה:

שיפור מערך ההסברה המשולט בשק"ק ומחוצה לו. ייזום מבצעים לשיפור מודעות הציבור לשמירת הטבע, דוגמת מבצעי ניקיון תת ימיים וחופיים, קיום תחרויות דוגמת האוהל הנקי, שיפור הקשר עם סגל מועדוני הצלילה, השתתפות בהדרכת קבוצות מאורגנות בשמורה, בשאיפה להגדלת פלח זה.

הסברה

שנת 2005 התבטאה במיסוד ההסברה בשמורת טבע חי-בר יטבתה (חוברת הסברה, שילוט הסברתי, דיסקים להדרכה) ובחיוק ההסברה המחויית (יענים, שחורת עמרם, תור-ים ועוד). תקציב ההסברה מוצה עד תום.

1. שלט לסוכת הסברה במבואת שחורת /עמרם.
2. דיסקים להדרכה לחי-בר בשפות – עברית, אנגלית ורוסית (כולל עיצוב מדבקת דיסק, עטיפה ותוכן).
3. הכנת דף משוב לקבוצות בשמורת האלמוגים.
4. פלאייר הסברה – שחרור יענים.
5. פלאייר הסברה – לסככות הצל בשמורת האלמוגים.
6. פרוייקט ל"ג בעומר – פרסום, באגרים ודפי הסברה.
7. שילוט הסברה – גדר צבי שיטים.
8. שילוט השבות – חי בר יטבתה.
9. שילוט הסברה במעגנת תור-ים.
10. פרוייקט חוף נקי (באגרים, פרסום, מגנטים, פוסטרים לבתי הספר).
11. חוברת הפעלה לחי-בר יטבתה.
12. צבי הצב – סיפור הסברתי בנושא שקיות ניילון.
13. שילוט הסברה בנושא הפעלות ונחשים בשמורת טבע חי-בר יטבתה.
14. שילוט הסברה לחדר חושך בחי בר יטבתה.
15. שילוט הסברה לנחשים בחי בר יטבתה.
16. שילוט הסברה למרכז הטורפים בחי בר יטבתה.

מרכז הדרכה אילת

שנת 2005 החלה בחילוף של מנהלת מרכז ההדרכה. החילופין התבצע לאחר פרק זמן של כ-3 חודשים, בהם המנהלת הקודמת היתה אחראית על המרכז במקביל לתפקידה החדש. עובדה זו גרמה לכך שתקופת ה"תפר" בין המנהלות היתה רופפת. במרכז היו 2 מדריכות ותיקות ו-3 צעירות שסיימו את קורס ההכשרה.

- עיקר ההדרכות בשנה החולפת התמקדו בבתי הספר היסודיים באילת. פעילות מרכז ההדרכה חולשת על כל בתי הספר האילתים למעט שניים (בנוסף לביה"ס הדתי):
1. ב"ס עציון גבר, אשר ניתק את קשריו עם מרכז ההדרכה של הרשות, כבר לפני מספר שנים, בעקבות התנהגות בלתי הולמת של אחת המדריכות. יחד עם זאת, קיימנו בבית ספר זה שיעורים בנושא "יום כדה"א".
 2. ב"ס צאלים, אשר לגביו קיים הסכם בלתי כתוב בינינו לבין ב"ס שדה, שהם מדריכים בו.

ההדרכות בבתי הספר היסודיים האילתיים כוללות טיולים בני חצי יום במסלולים השונים באזור אילת, המותאמים לגילאים השונים בהתאם לרמת הקושי של המסלול. היתה מחשבה להתאים את המסלולים לגילאים השונים תוך התאמה לתכנים הנלמדים בבתי הספר, אך לאור המגוון המצומצם של תחומי העניין במסלולים השונים (בעיקר שמירת טבע, גיאולוגיה וגיאומורפולוגיה) ורמות הקושי השונות של המסלולים – הם אלה שמכתיבים את החלוקה ע"פ התפלגות גילאית. התעוררה בעיה נוספת באותו עניין: בגלל קושי פיסית של מחנכות הכתות קיימת דרישה למסלולי הליכה קלים עבור הכתות הגבוהות של בתי הספר היסודיים וזה מקשה עלינו במציאת מסלולים מתאימים אשר יהיו מספיק מאתגרים עבור התלמידים הבוגרים.

במקביל לעבודה השוטפת עם בתי הספר והנוער בעיר, בצענו לא מעט הדרכות ליחידות צבאיות שונות, אשר מגיעות לאיזור ומבקשות הדרכה במסלולי הטיולים. מבחינתנו, אנו "מנצלים" הזדמנויות אלו להעברת המסרים של שמירת טבע בכלל ובצבא בפרט (במהלך פעילויות של היחידות בשטח) ורואים חובה מוסרית לקיים הדרכות אלו ללא תשלום.

בט"ו בשבט, קיימנו זו שנה שניה, אירוע בנחל שחמון, בשיתוף פעולה מלא עם מדריכי בי"ס שדה. החלטנו להמשיך באותו מקום על-מנת ליצור איזו מסורת. כמו כן, חשיבותו של המקום היא בנגישותו הקלה וקרבתו לעיר. אחת המטרות שלנו, היא להדגים לתושבים שהטבע נמצא ב"חצר האחורית" של ביתם ושחשוב לשמור עליו. הנושא המוביל של אירוע ט"ו בשבט היה הגורמים השונים הפוגעים בשמירת הטבע באזור על-מנת להגביר את מודעות הציבור המקומי ובדרך זו לחנך אותו לשמירה. הפעילות זכתה לשבחים רבים מצד התושבים בזכות איכותה והערך המוסף שחשו שקבלו בעקבות המעבר בתחנות השונות. בשונה מהשנה שקדמה, הגיעו הפעם כ-1500 איש וניתן לזקוף זאת גם לשתי סיבות ברורות לעין:

1. קביעת תאריך האירוע נעשה בתאום עם פעילויות החווה האורגנית (בשנה הקודמת שני האירועים היו באותה שבת).
2. יצרנו קשר מאד טוב עם מחלקת האירועים של העירייה, אשר מאד תמכה בכל הקשור למינהלות, אישורים, לוגיסטיקה ופרסום.

את אירועי "יום כדה"א" הפיקה עמותת ים ומדבר. אך נתבקשנו לתרום את חלקנו החינוכי לעניין ועשינו זאת בשני אפיקים עיקריים:

1. העברת שיעורים בנושא התכלות חומרים לכל הכתות של שני בתי ספר יסודיים (כ-30 כתות).
2. השתתפות והפעלת סדנאות באירוע עירוני אה"צ.

במסגרת תרומתנו לקהילה, מדריכות המרכז הפעילו חוג טבע שבועי באופן קבוע ושוטף במהלך כל השנה בשלש מועדוניות רווחה בעיר. אנו רואים בפעילות עם אוכלוסיות ילדים אלו כמאד חשובה ולכן היא גם נעשית ללא תשלום. זו ההזדמנות שלנו לחשוף את ערכי הטבע ושמירתו לילדים, אשר אין להם כל הזדמנות אחרת למפגשים כאלה.

במהלך הקיץ נכנס פרויקט חדש: "חוף נקי". זהו פרויקט ארצי, המשותף לרשות הטבע והגנים ולמשרד לאיכות הסביבה. במסגרת הפרויקט, אנו מקיימים מספר פעילויות עיקריות:

1. העברת שיעורים לכל תלמידי בתי הספר היסודיים, המציגים בפני התלמידים את החשיבות שבשמירה על החופים נקיים וההשלכות שיש לכך על כל המערכת האקולוגית של החוף והים. לקראת החגים, יזמנו ניקיון חוף עם אחת מכתות ו' – לפני החג ואחריו, על-מנת להדגים להם בפועל את המציאות ואולי ע"י כך להטמיע את הנושא בצורה מוחשית יותר.
2. הרצאות בנושא בקורסי הצלילה השונים.
3. הצגנו את נושא "חוף נקי" וחשיבותו בפני התלמידים הבוגרים של פרויקט המחונונים בעיר. מכאן, הצענו להפעיל תוכנית של יזמות אישית של התלמידים לפיתוח של מוצרים אשר יסייעו בידנו לשמור על ניקיון החופים, תחת הכותרת "הים הוא לא מאפרה". ואכן, התלמידים נמצאים בעיצומו של התהליך, תוך הנחיה מקצועית של מומחה בתחום עיצוב המוצר.

נושא ההכשרה המקצועית הוא מאד חשוב ואני רואה בו חלק בלתי נפרד מהעבודה השוטפת. מבחינתי, עבודת ההדרכה אינה יכולה להתקיים ללא הכשרה והעשרה מתמדת של המדריכים גם באופן עצמאי (ע"י לימוד עצמי) וגם באופן מאורגן ויזום. המדריכות של המרכז היו בהשתלמות ים במשך 5 ימים בבי"ס שדה, הרצאה בנושא נזקי חקלאות, הצטרפות ליומיים ארכיאולוגיה במסגרת קורס ההכשרה של המדריכים הצעירים, על מנת לרענן ולהתחדש, מספר מפגשי העשרה ולימוד ספציפיים לתכנים שהן מעבירות עם האקולוג הימי, יציאה לשטח לביצוע עבודות ותוך כדי גם הכרה של האיזור. כמו כן, קבלו המדריכות השתלמויות לא מעטות מבילוג המחוז בתחומים של בע"ח, הכרת מסלולים, צמחיה, אסטרונומיה, הדרכה בחי בר, בדואים וכד'. פעמים רבות, יצאו המדריכות עם הביולוג למטרת עבודה (כמו ניטור שיטים). אך גם ליציאות אלו, אשר הוגדרו כעבודה, היה ערך מוסף מאד גבוה של השתלמות בכל הנוגע לסביבה ולנצפה בה.

להלן נתונים כלליים:
 מס. ימי ההדרכה: 443 יום.

מס. מודרכים : 10615 איש.
 הכנסות מסך כל הפעילויות: 103387 ₪.
 הכנסות מפרויקט "חוף נקי": 14000 ₪.
 מס. ימי השתלמות: 30 יום.

חי-בר יטבתה

רקע:

החי-בר הוא שמורה מגודרת קולטת קהל, בשטח של כ- 12 קמ"ר בתוך שמורת יטבתה, ששטחה כ- 32 קמ"ר (הוכרזה- 1970).

החי-בר הוקם כדי לשמש מרכז השבה לבעלי חיים מדבריים. הוא משמש כמרכז הסברה והדרכה על עולם החי המדברי העשיר ושמירתו.

שמורת חי-בר כוללת את מלחת יטבתה וחגורות הצומח העוטפות אותה: חגורת הימלוח וצמחים עמידי מלח, וחגורה חיצונית יותר הכוללת חורש שיטים מפותח.

החי-בר, כשמורה קולטת קהל וכמרכז הסברה, עבר מהפך ב- 2005; הוקמה גדרה חדשה לפרסתנים, התוחמת רק כ- 3 קמ"ר, כשיתר השטח המגודר יחזור למצבו הטבעי, כשחיים בו צבאי נגב. הגדרה החדשה מונעת חדירת זאבים ופגיעה בצמחונים הגדולים המוחזקים בו.

מפּלס מי התהום שירד משנות ה- 50 עד שנות ה- 80, התייצב על מפלס נמוך, שהמשיך לרדת בסתיו 04 ובקיץ 05, מאז נרשמו המפלסים הנמוכים ביותר ב-3 נקודות הניטור. ירידת מפלס מי התהום ובאופן משני גם הרעייה האינטנסיבית של הפרסתנים להשבה, גרמו לפגיעה בצומח ולהשמדה כמעט מוחלטת של חילף- החולות, ולפגיעה מסוימת בשיחי ימלוח והגה- אך מצב אוכלוסיית ההגה יציב בשנתיים האחרונות. מצב אוכלוסיית עצי השיטה- יציב וטוב.

צבאי הנגב המוקפים בגדרות החי-בר סבלו מטריפת זאבים, אוכלוסייתם ירדה אך התייצבה תוך תנודות, עם שרידות נמוכה של עופרים. תנודות מקבילות אירעו גם באוכלוסיית הצבאים בשטח הפתוח של שמורת יטבתה, אם כי שם האוכלוסייה יציבה, ברמה נמוכה.

ממשק טורפים בשמורת יטבתה וסביבותיה מוריד את גודל האוכלוסיות של הטורפים (זאב, תן, שועל מצוי) הפוגעים בצבאי שיטים ובצבאי נגב, בשטח הפתוח של השמורה ובתחום הגדרה הגדולה.

השבת הפרא הסתיימה, השבת הראם הלבן ממשיכה ולפי הערכה תסתיים רק ב- 2007, פיילוט להשבת היען החל ב- 2005, וימשך ב- 2006.

שיפור התצוגות במרכז הטורפים החל ב- 2004 וב- 2005 וימשך ב- 2006. קיום והתקדמות החי-בר כאתר חינוך והסברה על חשיבות בעלי החיים במדבר ושמירתם, ישופר מאד אם ימצא תקציב לבניית מבואה אסתטית חדשה, במרכז הטורפים, סמוך לגוף מים שימשוך פרסתנים ועופות.

ב. המערכת האקולוגית:

1. מפלס המים

לפי הערכה (איסר 1973) מתנקזים למלחת יטבתה כ- 9 מליון מ"ק לשנה.

מפלס מי התהום הזמניים לצומח ירד מסוף שנות ה- 50 ועד שנות ה- 80, כנראה בעקבות שאיבה מבראות באזור יטבתה, ומאז התייצב (מגל ויחיאלי 2002).

מסתיו 2004 ירדו מפלס אקוויפר רדוד (קידוח ת/2) למפלס הנמוך ביותר שנמדד, והוא ממשיך להיות נמוך ואף יורד מעט. מפלס מי תהום העמוקים יותר (ת/2א, באר יטבתה) ירד בקיץ 2005

ומאז לא עלה, ואין זה מפליא לאור רצף השנים השחונות האחרונות (בחורף הנוכחי לא ירדו כלל גשמים בערבה הדרומית!). 3 נקודות הניטור נבדקות מדי חודש.

2. הצומח

הצומח בשמורת יטבתה נהנה משפע מים המתנקזים למלחת יטבתה. הצומח מסודר בחגורות, לפי עמידותו למלח: סביב מרכז המלחה מצוי צומח עמיד למליחות גבוהה, בעיקר ימלוח פגום ומיני אשל; בחגורה חיצונית יותר: ימלוח פגום, הגה מצוי וחילף חולות; בחגורה החיצונית ביותר מצויה "סוואנה" של עצי שיטת סוכך

ושיטה סלילנית. סביב באר יטבתה (עין ע'דיאן) גדל עד שנות ה- 50 צומח הקשור למי תהום גבוהים- סמר ימי. בפינה הדרום- מזרחית, שם מצויות חוליות, גדל בעיקר פרקר פרסי (סיני 98).

ירידת מפלס מי התהום וכסיבה משנית-רעייה מסיבית של פרסתנים, הביאה להכחדת חילף החולות: שרידים נותרו מתחת עצי תמר באזור באר יטבתה, אך בעיקר מחוץ לגדר החי-בר: ממזרח, ממערב ומצפון לו, אך גם שם מצבו אינו טוב (מרגרט וולצ'אק- 2004).

שיחי ההגה המצוי משמשים כ"מין אינדיקטור" לצמחי המלחה הקטנים, החשופים ראשונים לפגיעה מירידה במפלס מי התהום. הם מתייבשים בכתמים (פס בצד הצפון-מזרחי ובפינה הדרומית של החי-בר), אך לא בכל השטח, תופעה שזוהתה לראשונה בשנת 1982 (סיני 98), מגמה זו נראית גם בסקר שערכו בלנק סיני וולצ'אק

ב- 1995. מסקר צומח שערכו דלן ובר בשנת 2000, בו נמדד קוטר מירבי של הצמחים בנקודות דיגום קבועות, עולה כי מספר צמחי ההגה ירד. הירידה במספר השיחים מפוזרת בדגם ה"עוטף" את הכתמים בהם הייתה תמותת הגה בעבר- כלומר התופעה של תמותת הגה מתרחבת. נראה שבאוכלוסייה אין כמעט פרטים צעירים, אך גודל השיחים הממוצע נשאר ללא שינוי מובהק. למרות זאת מצב ההגה בחי-בר בשנת 2005 יציב, דומה לזה בשנת 4003, וטוב מבעברונה, שם אין רעייה כה חזקה, לפי 5 חלקות ניטור המבוקרות פעם בשנה.

מסקר הצומח של דלך ובר עולה כי גם בימלוח פגום חלה ירידה במספר השיחים, וגם בגודלם. גם כאן יש כתמיות רבה בירידה באחוז הכיסוי, וחסרים פרטים צעירים באוכלוסייה. לעצי השיטה הרבים (שיטה סלילנית ושיטת סוכך), היוצרים "סוואנה" בחגורה החיצונית של הצומח העוטף את מלחת יטבתה, חשיבות עליונה ("מיני מפתח") באספקת צל ומזון עתיר מים וחלבון לצמחונים. מניטור עצי שיטה (מסביב לבאר יטבתה), המתבצע מדי שנה, עולה כי הירידה במפלס מי התהום לא הביאה לפגיעה ניכרת בעצי השיטה, המגיעים כאן לשיא גודלם. מצב העלווה של שני מיני השיטים עלה ב- 2005 לעומת 2004, והוא הטוב במחוז ביחס לאתרי ניטור אחרים בערבה הדרומית. הפרסתנים הגדולים האוכלים פירות שיטה, מפיצים את הזרעים ומסייעים לנביטה, כך שלמרות לחצי הרעיה של הצמחונים בגדרה, יש נביטה והתבססות טובים של שיטים בחי-בר.

3. צבאי נגב

צבי הנגב הוא הצמחוני הגדול והבולט בשמורת יטבתה. האוכלוסייה הקטנה, הסגורה זה 40 שנה בין הגדרות, צפויה לבעיות גנטיות (שארות גבוהה) ולפגיעה מטריפות זאבים החודרים מדי פעם. הצבאים נספרים מדי שנה בשיטת "מסרק" כאשר 8 - 6 כלי רכב נוסעים במקביל מצפון לדרום. מספירה זו עולה כי האוכלוסייה שמנתה כ- 100 צבאים ב- 1999 ירדה לכ- 60 פרטים בשנת 2000, כנראה בגלל טריפות זאבים, ומאז התייצבה, תוך עליות וירידות קטנות. השרידות הנמוכה של עופרי צבי הנגב בחי-בר ובשמורת יטבתה שממערב לכביש הערבה, מצביעה על לחץ טריפה. לאחר דיון בחטיבת מדע הוחלט על ממשק טורפים, תוך ניטור מצב הזאבים בתצפיות ישירות ועקבותיהם על דרכי עפר, תוך בחינת הממשק לאחר שנה. כדי "להיות עם היד על הדופק" נערכת ספירה מדגמית, בנסיעה על הדרך ההיקפית, ברכב אחד, פעם בחודש. ספירת מדגם זו נתנה ייצוג נכון לירידה באוכלוסיית הצבאים בחי-בר כשבשנת 2001 סופרים כ- 30 צבאים לעומת כ- 50 בשנת 2000. מגמת היציבות באוכלוסיית צבי הנגב בתוך החי-בר, ב- 2005, ניכרת גם בספירות המדגם.

4. פרסתנים+ יען בחלק הפתוח, והשבות

בגדרה הצפונית של החי-בר הכוללת כ- 3 קמ"ר מוחזקים 6 מינים גדולים (צבאי הנגב נסגרו בשטח עם גידור), שהובאו ע"י אגודת "חי-בר" כדי להשיב לנגב את המינים הנזכרים במקרא. תוכנית השיקום של שטח החי-בר (בתיאום עם חטיבת מדע) התחילה להתבצע ב- 2005, עם העברת כל הפרסתנים הגדולים והיענים לגדרה בת כמה כ- 3 קמ"ר, במערב השטח המגודר, בין "חצר המשק" ל"טורפים". בשטח שהתפנה הצומח יתאושש מלחץ הרעייה הכבד, ויוכל להזין טוב יותר את אוכלוסיית צבי הנגב, ובעתיד אולי גם אוכלוסייה של צבי השיטים. ראם הסהרה והדישון, שתפוצתם בסהרה, ומעולם לא חיו בישראל, הובאו מטעמים של שמירת טבע עולמית (דישון) וראם הסהרה-כתחליף למין שהיה בנגב (ראם לבן) ושלא ניתן להשיגו בעבר. שני מינים אלו אינם מיועדים להשבה בארץ, והם מוחזקים כאן כחלק מהמאמץ העולמי להצלתם מכלייה (נכחדו בטבע). 8 ראמי סהרה הועברו בעבר לסנגל, אך הסיכוי להעברת ראמי סהרה ודישונים נוספים-קלוש. נעשה מאמץ לצמצם את האוכלוסייה המוחזקת של ראם סהרה ודישון ע"י העברתם לגני חיות מתאימים בארץ ובחו"ל, וע"י הפרדה בין זכרים לנקבות. נקבות ראמי הסהרה מועברות (בהרדמה) מהמכלאה בה הוחזקו לגדרה גדולה (חלק צפוני בגדרה החדשה), כדי לשפר את מצבן ותצוגתן לקהל. הזכרים יוחזקו, כבעבר בגדרה קטנה- נפרדת. דישון: הפרדה דומה תעשה בין זכרים ונקבות, כשהנקבות יועברו לגדרה בה מוחזקות נקבות ראמי סהרה, והזכרים- בגדרה המרכזית. יש לקדם העברת פרטים נוספים לגני חיות מתאימים, כדי להקטין את העדר המוחזק בחי-בר. רביית הערוד, שהוא אבי חמור הבית, לא צלחה, וספק אם התקיים בישראל, לכן הוחלט שאינו בר-השבה, וגם הוא מוחזק כחלק מהמאמץ הבינלאומי להצלת מין זה מהכחדה. כיום 4 הנקבות נמצאות בגדרה המרכזית עם 2 זכרים תת-בוגרים (בנים של "נימרוד"); את עודפי הזכרים יש להעביר לגני חיות מתאימים בעולם; להמשיך להחזיק רק זכר אחד עם הנקבות וזכר שני במכלאת אדנים- לרזרבה. רצוי להחזיר את "איתי" ולבדוק את פוריותו עם הנקבות. היען, שהוא אחרון הנכחדים בישראל (כנראה בשנות ה- 20 במאה ה- 20), והיה ראוי להיות ראשון המושבים, הגיע לתחילת תהליך השבה (פיילוט) ב- 2005: נאספו כ- 30 אפרוחים מקינים בחי-בר, שגודלו ללא מגע אדם, כדי למנוע החתמתם, ולמנוע אפשרות של התקרבות לאדם ופגיעה (בעיקר זכרים תוקפניים בעונת הרבייה). באביב 2005 הועברו 15 יענים צעירים למכלאת איקלום בנחל קצב, כשעל 10 מהם משדר טלמטריה המאפשר איתורם. ממכלאת האיכלום שוחררו לטבע: 2 הוחזרו כיוון שהראו משיכה ואסוציאציה לאדם; 1 נפצע בגדר בגבול ירדן והוחזר לטיפול בחי-בר; 2 מתו (1 נורה בגבול מצריים/1 מת בגבול ירדן). היענים שמתו נותחו לאחר המוות והנתיחה העלתה שמצבם הגופני טוב (שכבת שומן עבה, אין סימני דהידרציה) ובמערכת העיכול שלהם נמצא רק חומר צמחי. 10 פרטים נעו בנגב בין הר ברך- הר שגוב (בדרום), עד גבול מצריים/נחל פארן (במערב), עד מושב פארן ונחל שגיא (בצפון) ועד גבול ירדן (במזרח). 8 פרטים נעלמו, למרות חיפושים נמרצים ברכב ובמטוס קל. בחודשיים האחרונים יש תצפיות ב- 2 יענים מדרום למושב צופר (חוות האנטילופות) עד בארות עדה. סוכם על השבת פיילוט שניה, שתבוצע כשהיענים יגיעו לבגרות מינית, אז ישוחררו (עם משדר), לאחר איקלום, שתי שליטיות (זכר + 2 נקבות), בנחלים הגדולים. עודפי היענים מההשבה יועברו לגדרת הנקבות (ראמי סהרה/דישונים) כדי לגוון את התצוגה שם וכדי להפחית את הלחץ בגדרה בה מוחזקים היענים להשבה.

הפרא, שאחרוניו ניצודו במדבריות סוריה בראשית המאה ה-20, הושב לטבע בנגב מ-1982, והיום האוכלוסייה בנגב מונה כ-100 פרטים (זלץ-בע"פ), תחום תפוצתם הולך וגדל ותהליך ההשבה הסתיים. בחי-בר מוחזק גרעין קטן למטרות תצוגה וחיזוק במקרה קטסטרופה בטבע. הראם הלבן, שנכחד מישראל בתחילת המאה ה-20, הובא לחי-בר ב-1978 והשבתו לטבע החלה ב-1997. היום האוכלוסייה בטבע מונה כ-80 פרטים. תהליך ההשבה נעצר משנטרפו כל הצעירים שנולדו ב-2003 ע"י זאבים שחדרו לחי-בר. תיקון הגדר ורבייה חזקה ב-2004 אפשרו השבת קבוצה נוספת של ראמים בנחל קצב ב-2005, לחיזוק הקבוצה הקיימת שם. לפי התוכנית ההשבה תסתיים בסוף שנת 2007 כשהאוכלוסייה בטבע תמנה כ-100 פרטים.

משנת 2002 שופרה שיטת העברת הראמים המושבים: הם מועברים למכלאת איקלום כבודדים ולא כעדר, ובכך נמנעים נזקים (פציעות, הפלות, תמותה). בשנת 2003 שוחררו בנחל קצב, סמוך לשמורת הנחלים הגדולים, 19 ראמים; בשנת 2005 שוחררו בנחל קצב 12 ראמים, אליהם הצטרף (עוד במכלאת האקלום) זכר מנחל קצב.

5. מרכז טורפים (כולל תצוגות + חדר חושך)

מרכז הטורפים, ששטחו כ-260 דונם (סיני 98), נבנה בסוף שנות ה-80, כדי להציג בעלי חיים מדבריים, שחלקם בסכנת הכחדה בישראל, וליצור מוקד משיכה למבקרים. חדר החושך נבנה בתחילת שנות ה-90 כאטרקציה למבקרים: רוב בעלי החיים במדבר-ליליים, שכן תנאי האקלים ביום-קשים. בחדר מבוצע היפוך יום-לילה, כך שבעלי-חיים קטנים מוצגים כשהם פעילים בלילה. חלק קטן מאד מהמינים מיועד להשבה/אישוש אוכלוסיות בטבע: כאן מוחזק פרט אחד מגרעין הרבייה של עזניית הנגב שנכחדה מהטבע ב-1990: הקינון האחרון היה בשמורת יטבתה. גרעין הרבייה הולך וקטן בגלל מות עזניות בוגרות ואי הצלחה בהטלה/בקיעה. במהלך שנת 2006 ישופרו התצוגות תוך ניסיון להשיג (חטיבת אכיפה, גני חיות) מינים מדבריים אטרקטיביים (חרדון צב הדור, חרדון סיני, חרדון מדבר, נחשים ארסיים חסרים), ובטורפים-בני זוג לרבייה (אם יתברר שיש ביקוש בגני חיות בארץ). ליאת תיצור קשר עם גני חיות בארץ ובחו"ל, לברר מקורות לבע"ח.

6. בעיות אקולוגיות: תשתיות, פיתוח, טריפות וחדירת צמחים זרים.

החי-בר ושמורת יטבתה סמוכים לישובים ולשטחי חקלאות רחבים: מצפון קבוץ יטבתה ומדרום קבוץ סמר. ממזרח מצויה מלחת יטבתה הסטרילית וגדר הגבול עם ירדן וממערב-מצוקים. בחי-בר וסמוך לו עוברים קווי תשתיות, שנוכחותם והחזקתם פוגעים בתפקוד הביולוגי של השמורה: כביש הערבה הסואן חוצה בין החי-בר לשאר חלקי שמורת יטבתה, שאינה מגודרת. על הכביש נדרסים בעלי חיים. בשנת 2005 תוקם גדר חשמלית למנוע דריסות צבי שיטים. קו קצא"א חוצה את החי-בר והחזקת הקו גורמת להפרעות, אבק ופגיעה בצומח. מסילת הרכבת אמורה לעבור בשוליים המזרחיים של החי-בר, לכשתסלל. כביש הערבה הישן, קו מתח עליון וקו מים נמצאים בחלקה הפתוח של שמורת יטבתה, ממערב לכביש הערבה; טיפול בהם ונסיעת כלי רכב גורמת להפרעות לצבי השיטים. החקלאות האינטנסיבית והישובים הסמוכים גורמים לעודפי מזון לבע"ח צמחוניים-חרקים, מכרסמים ועופות קרקע, תוך שהם מעלים את כושר הנשיאה של הסביבה המדברית. תוספת המזון גורמת לגידול באוכלוסיות הטורפים (שועל מצוי, תן, זאב), הטורפים צמחוניים בחי-בר (יען-אפרוחים), וכן בשמורת יטבתה (צבי שיטים וצבי נגב-עופרים צעירים ובוגרים). מסוף שנת 2004, בתקצוב חלקי של הקבוצים, מועסק בחלקיות משרה עובד המטפל בנזקי חקלאות ומדלל אוכלוסיות תנים ודרבנים. פיתוח שאינו בר-קיימא של שטחים הסמוכים לחי-בר וגובלים בו (חורש השיטים בסביבת מצודת יטבתה, מלחת הגה וחילף מצפון לחי-בר, אזור עין יטבתה, חולות סמר) עלול לפגוע בעולם הצומח והחי בשמורה. קיימות תוכניות לגולף, פארק צפרות, גן בוטני ולשטחי חקלאות. הגברת שאיבת מים לחקלאות, מבארות מצפון לחי-בר עלולה להמשיך ולהוריד את מפלס מי-התהום, תוך המלחת השכבות העליונות ופגיעה בצומח.

צמחים זרים שניטעו בחי-בר בחורשת קק"ל ובישובים הסמוכים-זורעים את עצמם בחי-בר וסביבתו הקרובה תוך תחרות עם הצומח המקומי (שיטים אוסטרליות וינבוט דרום-אמריקאי). בשנת 2005 פעלנו למניעת התפשטות מיני צמחים פולשים זרים לחי-בר: נעקרו צמחים זרים שנשתלו באזור ה"טורפים" ובוצעה כריתת זריעי ינבוט ושיטים אוסטרליות, תוך מריחת הגדם בגרלון.

מקצועי - אקולוגי

מחוז אילת מצוי באזור בו שורר אקלים מדברי קיצוני, כשהשנים האחרונות היו שחונות יחסית, עם מעט שטפונות, בחלק מהנחלים. השטפון הוא הכח המניע את המערכת האקולוגית במדבר, שכן הוא ממלא את מאגר מי התהום הרדודים, ממנו מקבלים מים העצים והשיחים באפיקי הנחלים ובשולי המלחות. הממוצע הרב-שנתי הוא 30 מ"מ גשם.

1. ניטור מי-תהום בשמורת יטבתה-חיבר:

מפלס מי התהום במחוז נמדד רק ב-3 נקודות בחי-בר: בבאר יטבתה (בעבר עין ר'דיאן) נשמר מפלס קבוע. בקידוחים הרדודים ת/2 ו-2/א נרשמה ירידה בשנת 2005.

2. ניטור מיני מפתח/מינים סמנים/מיני דגל

- א. עצי שיטה: עצי שיטה הם מיני מפתח במערכת האקולוגית של המדבר הצחיח. מצבם מנוטר, פעם בשנה, ב-7 חלקות, בתאי שטח שונים:
 נחל הררי קצר: נחל רווד עליון, נחל קטורה.
 נחל הררי בינוני: נחל שלמה.
 נחלים גדולים: נחל צניפים, נחל ציחור.
 סוואנות שיטים בשולי מלחה: עברונה, יטבתה (חי-בר).
 מצב עצי השיטה יציב, עם אחוזי תמותה נמוכים בנחל רווד, נחל קטורה ועברונה.
- ב. מצב שיחי הרכפתן בנחל שלמה
 הרכפתן הוא מין מפתח המשמש מקור מזון עיקרי לחרדון-צב הדור ומזון חשוב ליעלים וצבאים. האוכלוסייה ממשיכה לפרוח ולייצר פירות, תוך תמותה של חלק מהשיחים.
- ג. מצב שיחי הגה במלחות עברונה ויטבתה
 שיחי ההגה, הגדלים בחגורה המלוחה למחצה, מהווים סמן למצב בית הגידול ולמפלס מי-התהום הרדודים. יש 5 חלקות ניטור בעברונה ו-5 בחי-בר, הנבדקות אחת לשנה. בשמורת יטבתה מצב ההגה יציב, בעברונה יש חלקה אחת, סמוך לקידוח פעיל 108, בה האוכלוסייה הולכת ומתה מאז החל הניטור ב-2001.
- ד. דקלי דום מצרי בעברונה וסמוך למעבר ערבה (אילות):
 דקלי דום מהווים מין דגל לשמירת ערבת עברונה. מצב שתי האוכלוסיות יציב.
- ה. אוכלוסיית היעלים בהרי אילת
 היעל הוא מין דגל בהרי אילת, וכמין גדול יכול לשמש גם כמין מטרייה לבית גידול זה. אוכלוסיית היעלים מנוטרת באביב ובסתיו, בספירות אומדן במספר אתרים. האוכלוסייה יורדת מאז שנת 2000, כנראה בגלל הירידה בכמות המשקעים, המורידה את היצע המזון. האוכלוסייה מנצלת את כל המזון העומד לרשותה (גבול כושר הנשיאה הטבעי).
- ו. צבי הנגב
 ריכוזי האוכלוסייה נספרים, בסתיו, מדי שנה: עברונה, יטבתה, קצב-חיון, צניפים-ציחור:
 האוכלוסייה יורדת, עם הבדלים הנובעים מטריפה (בעיקר זאבים, כלבים ותנים) בעיקר בעברונה ויטבתה.
- ז. צבי השיטים
 בגלל רגישות האוכלוסייה הקטנה מאד (11 פרטים) של תת-מין אנדמי זה, נערך אחריה מעקב רצוף, מדי חודש. בחודשים הקרובים תותקן גדר סביב כ-4 קמ"ר בשמורת יטבתה, להגנה מטריפות זאבים. עד אז מופעל ממשק להקטנת אוכלוסיית הזאבים בשמורה.
- ח. ניטור דורסים במחוז אילת
 אחת ל-10 שנים נערך סקר לאומדן מצב הדורסים במחוז אילת (הסקר הקודם בשנת 1988/9). הסקר נערך בעזרת צפרים מקצועיים ואימת את הירידה הגדולה באוכלוסיות הדורסים בנגב הצחיח, שנרשמה כבר בסקר ב-1988/9. מדורסי היום נותרו זוגות מעטים של בז מצוי ובז מדברי.
- ט. ניטור טורפים בנחלים הגדולים - באמצעות מחקר רב-שנתי של שועלי חולות
 בנחלים הגדולים (נחל צניפים-ציחור) אוכלוסיית שועל חולות יורדת מאד, בהשפעת השנים השחונות ואולי בהשפעת התפשטות שועלים מצויים לשמורה. יש גם ירידה באוכלוסיית חתול-בר וקרקל. טרם סוכמו 2 שנות המחקר האחרונות.
3. השבת ניסוי (פיילוט) של יענים בנחל קצב
 בקיץ 2005 בוצעה השבת ניסוי של 15 יענים מתבגרים, בני כשנה, בנחל קצב. 10 מהם נעו ברחבי הנגב, מהר שגיא-מושב פארן (בצפון), להר ברך-הר שגוב (בדרום) בין גבול מצריים לגבול ירדן. 2 מהם נצפו בדצמבר בין מושב צופר לנחל פארן. מנתיחת 2 פרטים שמתו נמצא שמצבם הגופני-מעולה, עם שומן רב וללא סימני דהידרציה. לפי תכולת מערכת העיכול-לא אכלו חרקים או זוחלים, רק חומר צמחי. עם הגעה לבגרות מינית של יתרת 15 הצעירים בחי-בר תבוצע השבת ניסוי שנייה, תוך ניסיון לקבע 2 זוגות מקננים ודוגרים בנחלים הגדולים.
4. טיפול במינים פולשים ומתפרצים מינים פולשים:
 כמדי שנה אנו מנסים לחסל זריעים של עצי שיטה אוסטרלית וינבוט בכריתה והרעלה בגרלון, בעיקר בתחומי שמורת יטבתה וסביבתה.
עורב הודי- האוכלוסייה מדוללת בלכידה במלכודת המוצבת סמוך לחוף הים.
מיינה- נצפו פרטים בודדים ביטבתה, פארק הצפרות ואילת: ננסה לחסל פרטים אלה לפני שיתרבו.
מינים מתפרצים:
תן, דרבן ושועל מצוי- אוכלוסיותיהם מדוללות במסגרת מניעת נזקי חקלאות.
עורב חום-עורף- האוכלוסייה מדוללת באזור מזבלת נעוצץ באמצעות מלכודת בנווה חרף.
5. הכרזת שמורות
 בטיפול נמצאות כ-10 שמורות חדשות, בדרגות שונות של התקדמות:
 א. שמורת נחלים גדולים-הרחבה 1 (גב צניפים): הופקדה.
 ב. שמורת נחלים גדולים-הרחבה קצב-חיון: לקראת דיון להפקדה בועדה מחוזית.
 ג. שמורת נחלים גדולים-הרחבה גירזי: לקראת דיון להפקדה בועדה מחוזית.

- ד. מסיב אילת- הרחבה 1: נידונה בועדה מחוזית; תידון בועדה מקומית אילת- בינואר 06.
- ה. צוקי שיירות: נידונה בועדה מחוזית; תידון בועדה מקומית אילות- בינואר 06.
- ו. ים האלמוגים: תידון בועדה מקומית אילת- בינואר 06.
- ז. עברונה: אוספים אישורים לדיון בועדה מקומית- אילות.
- ח. שמורת בקעת תמנע- הרחבת נחל נימרה: התנגדות חזקה של ממ"י. הטיפול בה ימתין.
- ט. דקלי דום אילות: צריך לגבש תוכנית להכרזה: אולי גן לאומי עם פארק הצפרות.
- י. חולות סמר: איסוף חומר להגשה לוועדות. צפויה התנגדות חזקה של ממ"י.

מרחב יבשתי

חי בר:

1. השלמת הגידור החדש וצמצום השטח הפתוח.
2. שדרוג חניון הלילה, מקלחות, פינוי דירת מגורים למורים.
3. בניית שקתות חדשות בשטח.
4. שדרוג תצוגות זוחלים ומכרסמים.
5. שדרוג כלוב שועל חולות.
6. שיפור הסברה בחדר החושך.
7. שיפור בשת"פ החנות עם אורי מרדכי.
8. שיפור חזות האתר וזכייה בבוחן משק.
9. טיפול בטורפים בתחום השטח הפתוח.
10. גידול יענים להשבה וביצוע פיילוט.
11. שרידות גבוהה של ראמים ודישונים.
12. קליטת אקולוגית חדשה לצוות.
13. מיצוב כ"א מקצועי.
14. קליטת שני "שינשינים" לאתר.
15. שיפור קבלת הקהל בחנות- פתיחת חלון גדול למבקרים בכניסה.
16. "משיכת" בעה"ח דרומה לקרבת החנות ומרכז הטורפים.
17. קבלת רכבים חדשים לאתר.
19. שיתוף רבים מעובדי המחוז בגיוסים לעבודות בחי בר לשם חסכון בעלויות.
18. ישיבות צוות אחת לחודש, מעורבות מנהל האתר בענייני החנות לפי נהלי הרשות.

פיקוח אזורי

1. החלפת אזורי פיקוח בין ראובן לאסף.
2. המשך הפעלת מלכודות עורבים בערדג ובנווה חריף.
3. ממשק טורפים בערבה הדרומית.
4. תכנון גידור צבי שיטים.
5. פיקוח חניוני לילה ע"י צוות אלמוגים.
6. סקירת שבילים רגליים ע"י עובדי המחוז.
7. השלמת אפיון שטח.
8. עבודה עפ"י תכנית עבודה חודשית כנגזרת מטבלת האפיון וסיכומי חודש.
9. מבצעי נקיון ומחיקת כתובות בקניון האדום ועין נטפים, ניתוב מעבר רק"מ בנחלים קצב וחיון.
10. השבת ראמים נוספים בנחל קצב.
11. פגישות וסיוורים קבועים עפ"י תכנית של הממ"ר עם הפקחים ומנהל חי בר.
12. ירי בכלבים משוטטים ובתנים בכל המרחב.
13. מימון 4 קיבוצים להסדר טיפול בנזקי חקלאות, העסקת פקח ייעודי לנושא.
14. הזמנת שילוט חדש.
15. שת"פ עם יח"צה"ל כולל הרצאות לחיילים בבסיסי ההדרכה והבט"ש.
16. הערכות מיוחדת בחגי תישרי- הכנת עצים לבעירה לשימוש המטיילים בחניוני הלילה ותליית באגרים, הערכות פיקוח מרחבית בסיוע פקחית טיולים והסיירת הירוקה.

דילול בע"ח

1. עורבים הודים- 210.
2. עורבים חומי עורף- 148.
3. שועלים- 52.
4. תנים- 47.
5. כלבים- 24.
6. דרבנים- 13.

- השלמת אפיון שטח והכנת תכניות פיקוח יזום
- שיפור תדמית הפקח כאוכף חוק
- המשך העלאת הרמה המקצועית של אוכפי חוק
- חיזוק הקשר עם משטרה מקומית וגופי אכיפה אחרים

היעדים העיקריים בתכנית העבודה היוו שלד וקו מתווה הן לעבודת הפיקוח והאכיפה בשטח והן בעבודת המטה והכשרת הפקחים.

- במהלך שנת 2005 הושלמו מסמכי אפיון השטח ע"י הפקחים ומנהלי המרחבים. העבודה כללה, הכנת מלל נילוה לטבלאות האפיון וכן גם שילוב אגף ה - GIS במיפוי אזורי הפיקוח. השלמת אפיוני השטח איפשרה הכנת תכנית עבודה לשנת 2006 המבוססת על אפיון השטח.
- שיפור תדמית הפקח והעלאת הרמה המקצועית בוצעו הן במישור המחזי והן במישור כלל רשותי:
 1. נערכו שני מפגשים עם נציגי חטיבת אכיפה במחוז אשר כללו השתלמות וריענון בתחומי עבודת הפיקוח והאכיפה.
 2. נערך מחזור ראשון של קורס מתקדם לפיקוח ואכיפה אשר השתתפו בו מחצית פקחי המחוז. בקורס ניתן דגש לטיפול באירועים, תכנון וביצוע, הכנת תיקים ודוחות, חקירה ועוד. כמו כן ניתן דגש בקורס לנושא הופעת הפקח ואופי המגע עם הציבור בכלל וחשודים בעבירות בפרט.
 3. ליווי אישי של ממונה אכיפה מחוזי באירועי אכיפה, כולל ליווי הכנת התיקים והדוחות, תפיסת וסימון מוצגים, סיוע בחקירה והנחיית הפקחים בביצוע חקירות.
- במסגרת הידוק הקשר עם רשויות אכיפה נוספות הושם דגש על חידוש וחיזוק הקשר עם משטרת מרחב אילת. ניתן דגש על קשר אישי ישיר עם מפקד המרחב, סגן מפקד המרחב, קצינת אק"מ, קצין שיטור ימי ומשטרת התיירות. יש לציין כי במספר ניכר של אירועי אכיפה האירועים הסתיימו בסיוע של שוטרי מרחב אילת. הסיוע ניתן הן ברמת ניהול הסיוע ומוקד המשטרה והן בסיוע זיהוי ואיתור חשודים ע"פ מספרי רכב במוקד המשטרה. בנוסף למרחב אילת החל בשנת 2005 קשר הדוק וסיוע מובנה בעבודת המחוז ע"י מדור איכות הסביבה במשטרה, זאת ע"פ תכנית עבודה שנתית.
- הקשר עם אגף המכס, אתו קיים קשר עבודה פורה והדוק, קיבל בשנה האחרונה חיזוק בריענון נהלי שיתוף הפעולה, הנפקת טפסי עיכוב ייחודיים והסברה בנושא חוקי היבוא והסחר בערכי טבע.
- בתחום איכות הסביבה, חוק הנקיון, התקיים קורס מטעם המשרד וכל אנשי המחוז עברו הכשרה באכיפת החוק לשמירת הנקיון. כתוצאה מסחבת בניירת עדיין לא קיבלו הפקחים את תעודות ההסמכה מהמשרד לאיכה"ס.
- פקחי המחוז הוסמכו מטעם משרד הפנים לאכוף את חוק איסור הנהיגה בחופים. במהלך החגים נרשמו מספר כ - 5 ברירות משפט ומספר דומה של אזהרות בגין עבירה על חוק זה. כל הדוחות נרשמו ע"י אנשי שמורת האלמוגים.

להלן סיכום אירועי אכיפה במחוז אילת בשנת 2005:

- מספר אזהרות - 129
- מספר ברירות משפט - 70
- מספר דוחות פעולה - 44
- מספר דוחות נקיון - 29

שיווק

- אירוח צוות מאגר האטרקציות בחי-בר.
- הפקת סרט לערוץ הטלוויזיה "טבע הדברים" + קבלת כל החומר המצולם לכל צורך.
- הפקת כרטיס מנוי משפחתי אילתי לחי-בר.
- כתבה בעיתון "קו רקיע" של חברת ארקיע - חיבר.
- פרסום בחוברת "זרעים" - למגזר הדתי - חי בר.
- פרסום בחוברת של ערוץ 7 למגזר הדתי - חי בר.
- הכנת חומר שיווקי בנושא שת"פ בנק הפועלים בחג הפסח.
- הפקת באגרים לחי בר (חגים).
- הפקת דגל לחי בר.
- פרסום שוטף בחגים: חגי תשרי + פסח - פרוייקט בנק הפועלים + חנוכה.
- פרסום במגזין "טבע הדברים" - אלמוגים + חי בר.
- פרסום בחוברת לבתי המלון (ערב-ערב) - אלמוגים + חי בר.
- הפקת חומר שיווקי: חניון לילה חי-בר יטבתה "לישון עם יענים...".

גיוס וגדילת אלמוגים צעירים על צלחות התיישבות

אין שוני משמעותי בין שנת 2005 לשבע השנים לפניה - בגיוס אלמוגים. ראוי לציין כי הערכים הנמדדים בשנים האחרונות נמוכים בעשרות אחוזים מאלה שנמדדו בשנת 1998/7, וערכים נמוכים כאלה נמדדו גם באתרים הסגורים לפעילות תיירותית. גודל האלמוגים נמצא בהתאמה משמעותית לכמות האלמוגים המתגייסים - ככול שמספר "המגויסים" גדל כך גם עולה גודלם הפיזי וההפך (זכאי וחובריו הוגש לפרסום).

כוכבן ים קוצני (טורף אלמוגים)

מספר הצעירים של הכוכבן הקוצני, בשנת 2005, אינו שונה משמעותית בהשוואה למספר בשנת 1999-2004. לפי תוצאות הניטור לא צפויה התפוצצות אוכלוסין באזורנו. לעומת זאת חלה עליה משמעותית במספר התצפיות האקראיות בכוכבנים בוגרים שהכתיבה ממשיך דילול באוכלוסיית הכוכבנים. דילול האוכלוסייה החל ב- ביוני 2004 ומאז ועד סוף שנת 2005 נאספו 113 כוכבנים: 49 ב-2004, ו- 64 ב- 2005. בדיקת נוכחות גונדות מפותחות בכוכבנים החלה ביוני 2005 ונמשכת עד ימים אלו. הממצאים מראים נוכחות גונדות במצב מפותחות/רבייה מיוני ועד ספטמבר 2005.

סקר מצאי בעלי החיים בכרית בשמורת "הים הדרומי"

רוב הפאונה והמגוון מרוכזים ממלון הנסיכה ודרומה. באזורים הסלעיים קיימת אוכלוסייה של בעלי חיים אשר גודלם הפיזי גדול באופן משמעותי, כנראה בשל תנאים פיזיים שמקנים הבולדרים שעליהם מצויה רוב האוכלוסייה. כלי הממשק שהותקנו לאורך החוף - רובם מגנים על בית הגידול של הכרית וחלקם טעונים שיפור, בשל מיקום לוקה של קו החבל המונע כניסה לים שלא במעברים, המצוי מתחת לקו גאות מקסימלי, יחד עם ערכיות גבוהה של בית הגידול. ראוי לציין כי עמדת מנהל המחוז אינה רואה בעייתיות באזורים שהוגדרו ע"י ביולוג המפרץ כבעייתיים, והוא מבקש כי יבוצע סקר חוזר בקיץ 2006 בו לטענתו הגאות הממוצעת נמוכה יותר.

ממשק משתמשים בים ובשמורה

נזקי צוללים/משנרקלים

חלה ירידה משמעותית בכמות הצלילות בין השנים 2002 ל- 2003, בעיקר בשל ירידה בכמות הצלילות. לא היה שינוי מהותי בשנת 2004/5 - בשנת 2000 התבצעו כ- 100,000 צלילות בשמורת האלמוגים, ובשנת 2003/4 כ- 50,000 בלבד כל שנה. הנתונים מצביעים על ירידה משמעותית בנזק המכני מצוללים בין השנים 1997 ל- 2000 וללא שינוי בין השנים 2000 ל- 2005, אך שיעורי הנזק עדיין גבוהים מאוד, יחסית לאתרי צלילה אחרים בעולם. ראוי לציין כי ירידה בכיסוי אלמוגים מאובחנת גם באתרים הסגורים לפעילות תיירותית. פגיעת משנרקלים בשונית נבדקה בשנת 1998, בסקר מקיף שבדק את תדירות הפגיעה של משנרקלים בשונית השק"ק. התוצאות הראו כי משנרקלים הנעולים בסנפירים נוגעים בעזרתם בשונית, בתדירות ממוצעת של 1.3 פעמים לכל 10 דקות צפייה, לכן הוחלט השנה על הפסקת השכרת סנפירים למשנרקלים בשמורה.

ממשק דייג

בשנת 2003 נכתבה תוכנית (בשיתוף אגף הדיג) שעיקרה הוא סגירת כל שוניות האלמוגים באילת (מהנמל הצבאי ודרומה עד גבולה הצפוני של השמורה הימית, מקו גאות ועד 300 מטר לעומק המים). בשנת 2004 תועדו כ- 10 מקרי דיג בשונית האלמוגים, ובשנת 2005 כ- 7 אירועים, שגרמו נזק רב לשונית ודיגיה. נערכו מספר סיורים להערכת כמות הדיג וסוגיו עם אנשי אגף הדיג וממנה למדנו כי הכמות ותדירות דייג הגריפה בחוף הצפוני אינו בר-קיימא וככל הנראה פוגע בעיקר בשלבי הגידול הראשוניים של דגים אוכלי אצות. תוכנית איסור הדיג שתוכננה בשנת 2003, מומשה בחלקה בשנת 2005 (באחריות אגף הדיג): נסגר באופן רשמי חצי מהאזור (מהממשה ועד לשמורה הימית מרחק 500 מ' מקו החוף) שהוצע ע"י רט"ג לכל סוגי הדייג, חל איסור על דייג בשימוש ברובה, ואיסור שימוש ברשת דייג - בגישה מהחוף, בכל מפרץ אילת.

פאונה ופלורה זרה למפרץ אילת

גופים המחזיקים פאונה ופלורה זרה ובעלי זיקה לים הם: המכון לחקלאות ימית של חי"ל, פג"פ גידול צדפות, NBT גידול אצות, ער-דג גידול דגים, המצפה התת ימי, המכון הבין אוניברסיטאי (?). החדרתם של מיני בעלי חיים שאינם ממפרץ אילת עלולה לגרום לנזק אקולוגי משמעותי לבית הגידול במפרץ אילת. בשנת 2005 הועלה נושא זה למודעות חטיבת המדע ברט"ג במפרץ אילת ובים תיכון.

הכרזת שמורות ימיות

בשנת 2004 הוגשה תוכנית ל"שמורת ים-אלמוגים" לועדות המקומית והמחוזית (מגדר צפונית של השק"ק ועד טאבה 500 מטר מקו גאות). בשנת 2005 שופרו התוכניות לצורך הגשה לאישורן בוועדה המקומית. שמורת "אלמוגי נמל אילת" - במסגרת תכנון תב"ע לנמל ובהסכמתו, הוגדר בשנת 2005 אזור שונית (כ- 300 דונם, עמוק מ- 20 מ') שמיועד להכרזת כשמורת טבע לכשהתוכנית תאושר.

ממשק מבקרים בחוף דרומי

בשנת 2004 הותקנו 3 מעברים לכניסה באזור "נקי" משוניות, בחלקה הדרומי של השמורה- חוף דרומי. הותקנו כ- 300 מ' חבל לאורך קו המים המנתב את המבקרים למעברים. כמו כן נחסמה הירידה של רכב מנועי לקו

המים ע"י בולדרים. בשנת 2005 הוספו עוד שלושה מעברים (סה"כ סומנו עד היום 21 מעברים), והוספו עוד כ- 200 מ' חבלים לאורך קו המים, המנתבים את המבקרים למעברים.

היתרים

בשנת 2002 ו- 2003 חלה עלייה במספר בעלי החיים שבעבורם ניתן היתר איסוף. בהשוואה ל- 4 השנים הקודמות, זאת בשל מתן היתרי לאיסוף דגים במסגרת תוכנית המחקר - IET אשר הסתיימה בשנת 2003 והביאה לירידה תלולה בעיקר במספר הדגים שנאספו בשנת 2004. בשנת 2005 חלה עליה חדה בכמות אלמוגי האבן המותרים בשל מתן היתר לדר' ברוך רינקביץ לביצוע גינון האלמוגים בחוף הדקל" וקיום משתלת אלמוגים לצורכי מחקר וקורסים במכון הבין אוניברסיטאי. מספר ההיתרים שטופלו בשנת 2005 דומה לשנת 2003/4.

אישוש מינים

אלמוגים

בשנת 2002 נשתלו בשמורה 800 מושבות אלמוגים, 850 ב- 2003, ובשנת 2004 כ- 550 מושבות אשר הגיעו מאתרים בהם בוצעה עבודת אחזקה שותפת או פיתוח כגון בנמל הצבאי ונמל הנפט. בשנת 2005 שוקמו כ- 300 מושבות אלמוגים בנמל הצבאי וכ- 50 מושבות כתוצאה מפגיעת כלי שיט בשונית השק"ק, אלמוגים אלו נסחפו ע"י סערה דרומית שהתרחשה בפברואר 2006.

צבי-ים קרני

מאז אפריל 1997 שוחררו למעלה מ- 220 צבים קרניים בגילאים 3 חודשים ועד 4 שנים (4 מהם שוחררו בשנת 2004). כל השחרורים בוצעו בשמורה הימית, מלבד שחרור אחד שבוצע בעקבה. 3 צבים ששוחררו נלכדו מספר לכידות חוזרות. יש בידנו מידע (הארוך ביותר הוא של כ- 5 שנים), של גידול ליניארי של צבי-ים קרניים שגודלו במצפה והושבו לטבע.

סוסוני ים/שח רש

בשנת 2002 שוחררו 240 סוסוני ים ו- 170 שח-ראשים, בשנת 2003 שוחררו 140 סוסוני ים ו- 100 שח-ראשים ובשנת 2004 שוחררו 85 סוסוני ים ו- 55 של שח-ראשים. אתרי השחרור - חלקות "עשב ים" מנמל הנפט ועד טאבה.

לסיכום

גם בשנת 2005, הגורם העיקרי המשפיע על הכנסת חנקן, מחלות למפרץ ובריאות בית הגידול בעיקר בחוף הצפוני - הן חוות הדגים. בהנחה שחוות הדגים יפונו מהמפרץ יש להתמקד ביעדים הבאים:

1. בירור מצב אוכלי אצות צמודות-מצע (דגים וקיפודים) במפרץ.
2. בירור הסיבות לתמותת אלמוגים ב"גנים היפאנים".
3. הפסקת הזרמת מזהמים לתעלת הקינט המהווה מקור לחנקן ולהכנסת בעלי חיים אקזוטיים למפרץ, כמו גם הפסקת הזרמת מי הקירור של מלון מרידיאן לים.
4. בירור והפסקת הזרמת מזהמים למימי המרינה והנמלים ומשם לים.
5. החלת ממשק צוללים בר קיימא.
6. הכרזת שמורת טבע על השטח הימי מול השטח החופי המוכרז כיום.
7. קידום תוכנית מתאר לשוניות מלאכותיות.
8. החלת איסור דייג מהנמל הצבאי ועד הממשה והפסקת דיג בגריפה בחוף הצפוני.
9. המשך מעקב ודילול טורפי אלמוגים.

היחידה לפיקוח בשטחים הפתוחים-הסיירת הירוקה

מבנה ותפקיד:

הסיירת הירוקה הוקמה בשנת 1977 ומתפקדת כיום כיחידה במסגרת רשות הטבע והגנים, למטרת שמירה על קרקעות המדינה מפני פולשים ומסיגי גבול. ניהול הסיירת באמצעות ועדת מנכלי"ם בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה וכן המשרדים החקלאות, איכות הסביבה, הפנים, המשפטים, הבטחון, האוצר, מנכ"ל ממ"י, מנכ"ל קק"ל, ומנכ"ל רט"ג. לסיירת מנהל, סגן ושלושה מרחבים, צפון, מרכז ודרום ולהם מנהל, סגן ושמונה פקחים. היחידה מתוקצבת על ידי משרד החקלאות, מנהל מקרקעי ישראל, הקרן הקיימת ומשרד הבטחון. דרך הפעולה כוללת איתור על ידי הפקח, ופינוי בפעולה משולבת של הפקח עם המרחב, הסיירת כולה, סיוע על ידי משטרת ישראל ואף צה"ל. רמת השילוב בהתאם לצורך.

כללי

- שנת 2005 התאפיינה באירועים דרמטיים במישור המדיני שהשפיעו גם על פעילותה של הסיירת הירוקה.
- הסיירת נטלה חלק בפעילות ההכנה להתנתקות, סיעה באיתור שטחי חקלאות למתיישבי גוש קטיף, הובילה סיורים למקבלי החלטות ולאחר ההתנתקות הייתה שותפה לאיתור אזורי ההתיישבות החדשה.
- תוספת של כ-30 מלמ"ק מים שפירים לנגב, הוסיפה למרחבים דרום ומרכז נתח פעילות בבדיקה ובקרה משמעותיים.

- ההקמה וביסוסה של מנהלת לתאום פעילות אכיפה (מתפ"א) במשטרת ישראל, יצרה דפוסי עבודה חדשים שדרשו לימוד תוך ניסוי ותהייה, השתתפות בבניית הנהלים ובהטמעתם.
- טרם התקבלה תשובה לבג"צ ריסוסים לכן הוחל בהכנות למתן מענה הולם לפלישות בזריעה גם ב-2006.
- אנשי הסיירת השתתפו בהשתלמות שאורגנה ע"י ממ"י בנושא חוק מקרקעי ציבור והוסמכו לחקירה במסגרת החוק.

1. מנהל מקרקעי ישראל

- א. במסגרת המענה לבג"צ ולאיסור הריסוס, בוצעה הפיכת קרקע בכ-7,500 דונם שנפלו בזריעה מתוך כ-11,000 דונם פלושים. נמנע מהסיירת ביצוע יתר השטח בגלל מגבלות בסיוע משטרתי.
- ב. תביעות נוגדות – הסיירת מבצעת את הזימונים לביהמ"ש במסגרת התביעות הנוגדות המוגשות ע"י הפרקליטות. מטלה כבדה הגוזלת זמן ומשאבים רבים. נמסרו כ-700 זימונים במסגרתם הושבו ע"י בית המשפט כ-25,000 דונם לרישום המדינה.
- ג. טיפול בהוצל"פים בצפון ובאזור שקף אמציה במסגרתם פונו מאות דונמים שנפלו בנטיעה.

2. משרד החקלאות

- א. טרם הצלחנו למצב את מערך החוקרים העובדים מול משרד החקלאות. בימים אלה מתקיים מכרז לקליטת חוקר מרכז החדש.
- ב. יישום חלקי של החלטות ועדת מרעה צפון לרה-ארגון שטחי המרעה בגולן גליל.
- ג. טיפול בבקשות לקבלת תוספות מים לחקלאות בצפון ומערב הנגב. (טופלו כ-370 בקשות).
- ד. הערכות לטיפול בקליטת עובדים זרים במגזר החקלאי.
- ה. טיפול בעדר הבדואי בדרום ובמרכז.
- ו. טיפול שוטף בחוק ההתיישבות החקלאית ובקרקעות מוברות.

2. משרד הביטחון

- א. טרם הסתיים הליך עדכון מפות שטחי האש בצפון.
- ב. טיפול אינטנסיבי בגנבי ברזל מתוך שטחי האש בתאום משטרת ישראל ורשות המיסוי.
- ג. טיפול שוטף בש"א בדרום לפינוי פולשים והריסת מחוברים.

3. קק"ל

- א. שת"פ בטיפול בממשקי רעיה בשטחי יער חורש ושטחים פתוחים.
- ב. פינוי מספר התיישבויות ותיקות מתוך שטחי קק"ל במרכז ובצפון.
- ג. פינוי פולשים ומסיגי גבול מיערות קק"ל בשוטף.

4. משרד התשתיות/איכוה"ס

- א. טיפול בכריה בלתי חוקית בקרקעות פרטיות תוך התמקדות באזורי תפן, ירכא, ג'וליס בצפון ואזור אשקלון אשדוד ותל ברוך במרכז.
- ב. מיסוד מחדש של תקציב הפעילות לשנת 2006 (ועדת מכרזים וכו').

5. משרד הפנים

- א. לאחר כ-20 שנות טיפול הריסת מחוברים בדיר רפאת יחד עם הועדה המקומית מטה יהודה ומשרד הפנים.
- ב. המשך שת"פ באיתור ובהריסה (מתחדד הצורך בהסמכת עובדי הסיירת לחוק תכנון ובניה).

6. נציבות המים/מקורות

- א. טיפול שוטף בהיבט המקרקעיני של רצועת המוביל הארצי.
- ב. שיפור יכולות האכיפה מול הפולשים למוביל (הכנת טופסי התראה לקיצור לוחות זמנים בטיפול).

7. רט"ג

- א. הכנת סקר מצבי באזור גן לאומי ציפורי כפיילוט במסגרת קבלת האחריות על המקרקעין בגנים ובשמורות.
- ב. סיוע בפיקוח השוטף יחד עם פקחי המחוזות.

6. סקירת עיקרי הפעולות המתוכננות לשנה הנוכחית;

מטרות

- שימור, הגנה ושיקום המגוון הביולוגי, ערכי הטבע, המורשת והנוף האופייניים לישראל בגנים הלאומיים, בשמורות הטבע ובשטחים הפתוחים.
- טיפול ופיתוח גנים לאומיים ושמורות טבע על היבטיהם התוכניים, חשיפתם, שימורם והכשרתם לקהל הרחב. שמירת קרקעות המדינה.
- הכשרה וטיפול מערך העובדים תוך גיבוש שייכות ותרבות ארגונית.
- חתירה ליציבות כלכלית המבוססת על הכנסות עצמיות ועיגון תמיכה ממשלתית.

יעדים כלליים:

- שיפור תדמית הרשות כלפי פנים וכלפי חוץ.
- מיצוב תרבות ארגונית תוך חתירה להישגיות ומצוינות.
- ייזום שינוי חקיקה במטרה להתאימה ליעוד ולמציאות המתהווה.
- הגדרת מדדי ביצוע לכל תחומי הפעילות

המשך הטמעת החשיבה הכלכלית ליצירת מקורות תקציב נוספים והגברת ההכנסות מדמי כניסה ומהכנסות משלימות

יעדי שימור וממשק:

איתור שטחים ואכרזתם כגנים לאומיים ושמורות טבע לפי סדר עדיפויות. השלמת תכניות שימור מיטביות שטחים פתוחים מחוץ לשמורות ולגנים וקידום מסגרות משותפות לניהולם. קידום תוכניות ממשק לשמורות, גנים ולמיני צומח וחי. שיקום ושיחזור בתי גידול לפי תכנית רב-שנתית. שימור ושיחזור אתרי עתיקות בתחומי הגנים והשמורות קידום מחקרים וסקרים הנוגעים לבעיות שמירת טבע ומורשת לפי תכנית רב שנתית. מימוש מדיניות משק המים של הרשות והסדרת נושא ההקצאות. כריתה יישום ותחזוקה של אמנות לשיתופי פעולה עם גורמים משיקים. השתתפות במאמץ העולמי להגנה על המגוון הביולוגי. טיפול בבעיות הסובב הימי והחופי.

יעדי הפיקוח ואכיפת החוק:

הגנה על מקרקעי הרשות הגנים והשמורות המוכרזים והמאושרים. הגנת חיית הבר וערכי הטבע המוגנים באשר הם והגנת ערכי המורשת בתחומי גנים ושמורות. השתתפות במאמץ העולמי להגנת מינים בסכנת הכחדה. הגברת הביטחון והבטיחות לעובד ולמבקר בגנים ובשמורות.

יעדי הפיתוח והטיפול:

הכשרת אתרים חדשים לקליטת קהל. שדרוג אתרים קולטי קהל קיימים וטיפול. התייעלות באחזקת אתרים.

יעדי הפעילות הכלכלית של הרשות:

גיבוש ויישום התפיסה האסטרטגית של הפעילות הכלכלית ברשות. פיתוח מיזמים ומוקדי עניין ערכיים באתרי הרשות. טיוב הניהול הכלכלי ברשות. המשך ההתייעלות הכוללת הגברת הכנסות מדמי כניסה ומהכנסות משלימות. המשך תהליך הטמעת החשיבה הכלכלית בשאיפה לעצמאות כלכלית. הפעלת עצמית של מיזמי הרשות על בסיס כדאיות כלכלית. שיפור השירות למבקר ככלי להגברת ההכנסות. בניית מערך גיוס משאבים כזרוע כלכלית מהותית.

יעדי החינוך, ההסברה ומודעות הציבור:

חיזוק מערך מרכזי ההדרכה. הרחבת מסגרות "אתר - קהילה". הידוק הקשר עם מערכת החינוך. טיפוח הקשר עם בני הנוער והצבא. גיבוש תכניות הסברה לציבור. הקמה וטיפול שדולה ירוקה.

יעדי משאבי אנוש:

טיפול העובד הכשרתו וקידומו. כריתת הסכם העבודה הקיבוצי ומימוש. פיתוח שדרת הניהול ברשות. מיצוב תקן הבסיס.

7. תקציב הרשות הציבורית בשנה החולפת;

תקציב שנת 2005 נבנה בעצה אחת עם נציגי האוצר. מאחר והרשות נתונה החל משנת 2000 לירידה בהיקפי המבקרים באתריה, מבצעת הרשות תוכנית התייעלות וחסכון וכן מקבלת השלמה של 17 מליון ₪ האוצר. את שנת 2005 צפויה הרשות לסיים ללא גרעון תקציבי. להלן פירוט הצעת התקציב לשנת 2005 :

1. מקורות:

תקציב ממשלתי אשר אושר לשנת 2005:
1. תקציב בסיסי

2. תוספת תקציבית של 17 מליון ₪ כהגדלת בסיס תקציב הרשות

תקבולים מאתריים- חושבו על פי נתוני המבקרים של שנת 2004 בתוספת גידול של 10% בגין מבקרים ישראלים ותיירים ובתוספת תקבולים חזויים מהשקעות פיתוח מייזים כלכליים. לקראת סוף שנת 2005 קיבלה הרשות תקציב מיוחד והחל מ- 1 בספטמבר 2005 החלה הרשות בסבסוד כניסת בני נוער לאתרי הרשות. הכנסות שונות: מכירת רכבים, תקורה, פחת... אגרות צייד- בהתאם לצפי התקבולים. פיקוח ערכי טבע- עודכן התקציב בהתאם להתקשרויות חזויות.

2. השימושים :

התקציב עודכן בהתאם למקדמי ההתייקרות אשר נמסרו מהאוצר לשנת 2005 : מקדם ההתייקרות לשכר הנו % 4.7 , מאחר ופילוח השימושים של הרשות מתייקר בשיעור שונה ממקדם הקניות הצפוי (0 %) עודכן תקציב הקניות בהתאם לשימושים רלוונטיים.
 תוכניות עבודה ופיתוח – על סמך בסיס (מקוצץ ב- 50%) של שנת 2004 .
 פתיחת אתרים- בשנת 2004 נפתחו שלושה אתרים : דור הבונים, מבואת צין, ומג'רסה. התקבולים וההוצאות בגין פתיחתן הוספה בצד המקורות והשימושים.
 הרבה- בסך של 3 מליון ש"ח נלקחה לצורך שווק – 1 מליון ש, והפרשה ליעודה לרכישת רכבים 2 מליון ש.
 תקציב הרשות לשנת 2005 נבנה על סמך ההנחות אשר פורטו לעיל, ואינו צפוי להיות בגרעון.

א. התפלגות מקורות התקציב לשנת 2005:

הצעת תקציב 2005	תקציב 2004 *	1. הכנסות הרשות
		1.1 תקציב רגיל
68,016	62,353	1.1.1 תקבולים מאתרים
44,268	44,268	1.1.2 תקציב ממשלתי
4,323	2,750	1.1.3 הכנסות שונות: מכירת רכבים, תקורה, פחת
3,250	3,250	1.1.4 אגרות ציד והיתרים
7,162	6,420	1.1.5 פקוח ערכי טבע
17,303	20,500	1.1.6 תקציב ממשלתי השלמה **
144,322	139,541	1.1 סה"כ תקציב רגיל
		1.2 תקציב תכנון שמור ופתוח
9,943	9,943	1.2.1 תקציב ממשלתי
789	789	1.2.2 תקציב מיועד משאבי מים
13,000	2,000	1.2.2 תקציב מיועד שיקום בתי גידול
30,200	28,375	1.2.3 תקציב פתוח במימון חיצוני
53,932	41,107	1.2 סה"כ תקציב פתוח
		1.3 תקציבים מיוחדים
13,956	12,886	1.3.1 הכנסות סיירת ירוקה
6,604	4,982	1.3.2 הכנסות יחידות במימון חיצוני
1,260	3,360	1.3.3 הכנסות מחקרים
21,820	21,228	1.3 סה"כ הכנסות תקציבים מיוחדים
220,074	201,876	1 סה"כ הכנסות

8. שימושי תקציב 2005 :

הצעת תקציב 2005	תקציב 2004 *	2. הוצאות הרשות
		2.1 תקציב רגיל
47,066	44,593	2.1.1 הוצ' אחזקת אתרים שכר
14,058	13,676	2.1.2 הוצ' אחזקת אתרים תפעול

19,510	18,614	2.1.3 הוצ' פקוח מחוזות שכר
17,988	18,205	2.1.4 הוצ' פקוח מחוזות תפעול
23,010	22,823	2.1.5 הוצ' ארגוניות שכר
13,970	13,970	2.1.6 הוצ' ארגוניות תפעול
6,263	6,263	2.1.7 תוכניות עבודה ואחרות
3,000	3,000	2.1.8 יעודה לרכבים ורזרבה
144,865	141,144	2.1 סה"כ תקציב רגיל
		2.2 תקציב תכנון שמור פתוח
9,400	8,340	2.2.1 הוצאות שימור ופתוח
789	789	2.2.2 הוצאות מיועדות משאבי מים
13,000	2,000	1.2.2 תקציב מיועד שיקום בתי גידול
30,200	28,375	2.2.3 הוצ' פתוח במימון חיצוני
53,389	39,504	2.2 סה"כ פיתוח
		2.3 תקציבים מיוחדים
13,956	12,886	2.3.1 הוצאות סיירת ירוקה
6,604	4,982	2.3.2 הוצאות יחידות במימון חיצוני
1,260	3,360	2.3.3 הוצאות מחקרים
21,820	21,228	2.3 סה"כ הוצאות תקציבים מיוחדים
220,074	201,876	סה"כ הוצאות

9. תקציב הרשות הציבורית לשנה הנוכחית

דברי הסבר להצעת התקציב לשנת 2006

הצעת התקציב לשנת 2006 ההצעה נבנתה על סמך ההנחות הבאות: מקורות:

תקציב ממשלתי

כתוצאה מירידה במספר המבקרים החל משנת 2001 נגרעו מבסיס תקציב הרשות עשרות מיליוני שקלים. לצורך כיסוי פער זה הוכנה עם האוצר תוכנית לפיה הרשות פועלת בצעדי התייעלות (צמצום הוצאות, פיטורי עובדים, והגברת הכנסות), והמדינה מגדילה את בסיס התקציב.

תוספת זו לבסיס התקציב יורדת בין השנים במקביל לגידול במספר המבקרים באתרים עד לשנת 2009. היקף התקציב הממשלתי המאושר לשנת 2006 הינו 65.793 מליון ₪.

תקציב קרנות- לשנת 2006 מתוכנן סיוע ממשלתי - קרנות, לצרכי פיתוח בתחום המיחשוב על פי תוכנית אב למיחשוב, שמירת טבע, וחינוך.

תקבולים מאתרים-

תקבולים מאתרים חושבו על פי נתוני המבקרים הצפויים לשנת 2005 בתוספת גידול ממוצע של כ- 10% בגין מבקרים ישראלים ותיירים (ישראלים 5%, תיירים 30%). מאחר ועדכון מחירי הכניסה לאתרים מושפע ממדד מצטבר, לא צפויה עליה ריאלית של התעריף

בנוסף, בתוספת עדכון אתרים חדשים שנפתחו במהלך שנת 2005, ובתוספת תקבולים חזויים מהשקעות פיתוח מייזמים כלכליים.

סבסוד כניסת תלמידים לכניסות לאתרים

החל משנת תשס"ו הרשות בשיתוף משרד החינוך ומשרד האיכה"ס איגמו תקציב על מנת לסבסד כניסת תלמידי בתי ספר במחיר סמלי של 3 ₪ לתלמיד.

נתוני התקבולים באתרים מושפעים מירידת התעריף בכניסות אלו, ומאידך קיים איגום תקציב דלעיל. הכנסות שונות: תקורה, כרטיסי תייר, פחת, שכירות.

אגרות צייד- בהתאם לצפי התקבולים.

פיקוח ערכי טבע- התקציב בהתאם להתקשרויות חזויות .

השימושים :

התקציב עודכן בהתאם למקדמי ההתייקרות אשר נמסרו מהאוצר לשנת 2006: מקדם קניות (0 %), מקדם שכר ממשלתי (1.95%).

מצבת כח אדם- ברשות כ- 433 משרות קבועות, 80 משרות יומיות , וכ- 120 משרות של עובדים ביחידות מותנות תקציב חיצוני. עלות השכר בתקציב הרגיל הינה 95.068 מליון ₪, ובתקציבים המיוחדים 16.5 מליון ₪

מצבת הרכבים מתפלגת לכ- 150 רכבי שטח, 60 רכבים רכים ו- 60 טרקטורים וכלים מיכניים. מחו"ה- מרכזי חינוך הסברה והדרכה- ההוצאות המשתנות (שכר ותפעולי) מכוסות על ידי הכנסות מהדרכה. בבסיס התקציב מוצגות ההוצאות הקבועות (שכר ותפעולי).

תוכניות עבודה ופיתוח - על סמך בסיס של שנת 2005 , פילוח תוכניות העבודה בין היחידות, נעשה באופן מושכל על ידי ניצול קרנות חיצוניות ליחידות ברשות.

ייעודה וזרבה- בסך של 3 מליון ₪ נלקחה לצורך הפרשה ליעודה לרכבים 2 מליון ₪, וזרבה לצרכים בלתי צפויים מראש.

על פי ההנחות דלעיל, במידה ותתקבל יתרת תקציב ממשלתי לסיוע החד פעמי של 10.793 מליון ₪, צפויה הרשות לאיזון בין סך המקורות לסך השימושים.

10. רשימת פרסומים בשנה החולפת;

Nemtzov, S.C. 2005. Conservation and management of the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*) in Israel. Report to Working Group 3, for C.O.S.T. Action 635, INTERCAFE : Conserving Biodiversity – Interdisciplinary Initiative to Reduce pan-European Cormorant-Fisheries Conflicts.

Nemtzov, S.C. & E. Sabag. 2005. Israel's Annual Report on Trade in Wildlife Listed in the Appendices of the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna for 2003. Report to the CITES Secretariat.

Olsvig-Whittaker, L. and M. Sternberg. 2005. The changing Mediterranean landscape: an editorial view. Israel Journal of Plant Sciences 25(3-4) pp 149-150

Olsvig-Whittaker, L. and N. Seligman. 2005. The expanding universe of Zev Naveh. Israel Journal of Plant Sciences 25(3-4) pp 151-166.

Olsvig-Whittaker, L, T. Oron, D. Kaplan, G. Hassan 2005 Conservation of Mediterranean Wetlands: Israel's two RAMSAR sites, En Afeq and Hula Nature Reserves. Israel Journal of Plant Sciences 25(3-4) pp253-259

Turkington, R., De. E. Goldberg, L. Olsvig-Whittaker, and A.R. Dyer 2005. Effects of density on timing of emergence and its consequences for survival and growth in two communities of annual plants. Journal of Arid Environments 61:377-396

נמצוב, ס. 2005. המצב הקיים לגבי ציד עופות מים הרשומות בתקנות כחיות ציד. דו"ח פנימי, רשות הטבע והגנים.

נמצוב, ס. (2005). מעברים ללוטרות (*Lutra lutra*) תחת כבישים. דו"ח פנימי, רשות הטבע והגנים.

נמצוב, ס. (2005). הערכת סיכון אקולוגי: איילים אדומים ונקודים בבסיסי צה"ל. דו"ח פנימי, רשות הטבע והגנים.

נמצוב, ס. (2005). סקירת מצב של גידול יענים, תנינים ואיילים אדומים למטרות מסחריות. דו"ח פנימי, רשות הטבע והגנים.

נמצוב, ס. (2005). כרונולוגיה טיפול בסנאים במצפה רמון. דו"ח פנימי, רשות הטבע והגנים. דו"ח פנימי, רשות הטבע והגנים.

נמצוב, ס., ר. ניצן (2005). חוות דעת בנושא חידוש ציד חגלות וארנבות בינואר 2006. חוות דעת עבור השר לאיכות הסביבה.

11. מקומות והמועדים שבהם ניתן לעיין בהנחיות המינהליות הכתובות שלפיהן

פועלת הרשות הציבורית כאמור בסעיף 6 לחוק;

מטה רשות הטבע והגנים, חטיבת המנהל והכספים, עפ"י תאום מראש.

12. תיאור ומטרות של מאגרי המידע של הרשות הציבורית, הרשומים לפי חוק

הגנת הפרטיות, התשמ"א 1981;

מאגר מידע מספר 100672 - קובץ רישוי ציד לרישיונות ציד והיתרי ציד מיודים והיתרי סחר יבוא וייצוא של חיות בר.

מאגר מידע מספר 100673 - קובץ רישום עבירות לפי חיקוקי טבע ומורשת והרשעות שניתנו על ידי בתי משפט.

מטרת שניהם לשימוש תובעים מורשים ולהצגה לבתי משפט בהרשעות קודמות במסגרת ניהול תביעות פליליות לפי החוק.

13. קרנות ומלגות שבמימון הרשות הציבורית;
לא הוקצו מלגות.

14. תמיכות שנתנה הרשות הציבורית למוסדות ציבור בשנה החולפת, לרבות פירוט שמותיהם של המוסדות והיקף התמיכה שניתן לכל אחד מהם;
לא ניתנו תמיכות למוסדות ציבור בשנת הדו"ח.

15. רשימת החוקים שהשר ממונה על ביצועם;
חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח 1998- ותקנותיו, החוק להגנת חיית הבר, תשט"ו 1955- ותקנותיו.

16. דיווח הממונה על הפעלת החוק
הכנת דוח הפעילות השנתי של הרשות.
טיפול בבקשות במסגרת חוק חופש המידע.
בשנת 2005 התקבלו 11 בקשות למידע לפי החוק, וכולן נענו. כן התקבלו 35 בקשות למידע מחוקרים וסטודנטים, 20 בקשות למידע לצורך הערכות סביבתיות ו-12 בקשות למידע מרחבי.